

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Diplomová práce

INTEGRACE JEDNOTY BRATRSKÉ DO ČESKÉ SPOLEČNOSTI V SOUVISLOSTI S REALIZACÍ VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ludmila Muchová, Ph.D.

Autor práce: Mgr. Daniela Talánová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 2. ročník

Forma studia: Kombinovaná

2013

Diplomová práce v nezkrácené podobě

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis

„Děkuji vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Ludmile Muchové, Ph.D. za vstřícný přístup, cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Velký dík také patří těm členům Jednoty bratrské, kteří mi věnovali svůj čas a poskytli rozhovor, a Marcele Talánové, která mi byla podporou po celou dobu psaní.“

Obsah

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	1
Úvod.....	6
1 Integrace subkultury do většího kulturního celku	8
1.1 Definice důležitých pojmů	8
1.1.1 Kultura, subkultura, menšiny, multikulturalismus	8
1.1.2 Integrace, asimilace, adaptace, sociální inkluze, sociální exkluze	10
1.2 Integrace - její klady a zápory	14
1.3 Předpoklady pro integraci subkultury do většího kulturního celku	16
1.3.1 Kroky potřebné ze strany společnosti k integraci subkultury	17
1.3.2 Kroky potřebné ze strany subkultury	19
1.4 Církev a integrace	20
1.5 Integrace a volnočasové aktivity	21
1.6 Resumé.....	22
2 Volný čas	24
2.1 Volný čas a jeho význam pro člověka	24
2.1.1 Funkce volného času a volnočasových aktivit.....	28
2.1.2 Subjekty nabízející volnočasové aktivity	29
2.2 Malý historický exkurz do vývoje volného času	29
2.3 Dnešní spotřebitel volnočasových aktivit	33
2.4 Význam práce s lidmi ve volném čase	38
2.4.1 Prevence sociálně patologických jevů a prevence sociálního vyloučení prostřednictvím volnočasových aktivit	40
2.5 Volný čas a církev	43
2.6 Resumé.....	44
3 Jednota bratrská - církev působící v české společnosti.....	45
3.1 „Stará“ Jednota bratrská (1457 – polovina 17. stol.)	46

3.1.1	Celková charakteristika.....	46
3.1.2	„Stará“ Jednota bratrská ve svých počátcích, její integrace do společnosti a volnočasové aktivity pro společnost	49
3.1.3	Integrace Jednoty bratrské do společnosti v době evropské reformace a protireformace	50
3.1.4	Volnočasové aktivity a misie v době reformace, protireformace	53
3.2	„Obnovená“ Jednota bratrská	56
3.2.1	Jan Amos Komenský a jeho význam	57
3.2.2	Charakteristika	58
3.2.3	Integrace do společnosti a misie v „obnovené“ Jednotě bratrské.....	60
3.3	Jednota bratrská v době po sametové revoluci.....	62
3.3.1	Charakteristika	62
3.3.2	Integrace Jednoty bratrské do společnosti	62
3.4	Resumé.....	63
	Závěr teoretické části	64
4	Úvod k výzkumu, výzkumná metoda	65
4.1	Vlastní výzkum.....	65
4.2	Resumé.....	83
4.3	Závěr praktické části	84
	Závěr	86
	Seznam použitých zdrojů	88
	Seznam použitých obrázků a tabulek	92
	Seznam příloh	94
	Přílohy.....	95
	ABSTRAKT.....	136
	ABSTRACT.....	137

Úvod

Jednota bratrská je církev s dlouholetou tradicí v České republice. Během své existence prošla mnohými změnami a to i takovými, které se týkají jejího postavení ve společnosti. Prošla pronásledováním, přijetím, vyhnáním ze země a opětovným návratem do ní. Dnes, v době, kdy máme svobodu slova i vyznání, se podílí i na společenském dění. Po revoluci v roce 1989 se tato denominace věnuje také práci pro nevěřící společnost prostřednictvím volnočasových aktivit. V posledních letech tyto aktivity dostávají podobu různých občanských sdružení, někdy byly na základě práce s lidmi ve volném čase založeny i křesťanské školy a školky. Všechny ty změny jsem měla možnost od útlého dětství sledovat. Problematika volnočasových evangelizačních snah této církve ale zatím není nijak do detailů prozkoumána.

Tento způsob práce přináší, jak vyplývá i z výročních zpráv jednotlivých sborů, své ovoce. Má vliv na život společenství věřících, ovlivňuje cílovou skupinu, působí na okolí, které na ni reaguje, vnímá ji. Některá města se v souvislosti s tím obracejí na sbory Jednoty bratrské s žádostmi o zřízení volnočasových aktivit v jejich městě. Cílem diplomové práce je přinést pohled na dílčí část této problematiky, tedy na otázku integrace církve Jednoty bratrské do většinové společnosti v souvislosti s realizací volnočasových aktivit. Je možné, že volnočasové evangelizační snahy podporují její integraci do současné společnosti? V průběhu celé práce se zaměřuji na hledání odpovědi na základní výzkumnou otázku:

- Podporují volnočasové evangelizační snahy církve Jednoty bratrské její integraci do současné společnosti, brzdí ji nebo jsou vůči ní irelevantní? Přispívá evangelizace k začlenění lidí nejen do církve, ale také do společnosti?

Ve své práci se zabývám tím, zda je integrace církve Jednoty bratrské do české společnosti v souvislosti s realizací volnočasových aktivit možná či dokonce žádaná z teoretického hlediska a zda se projevuje i v praktické rovině. Nejdříve se v teoretické části zamyslím nad tím, zda je vůbec možné hovořit o integraci subjektu poskytujícího volnočasové aktivity do většinové společnosti, zvláště když je oním subjektem církev. Zaměřuji se na to, za jakých okolností může probíhat integrace subkultury do většího kulturního celku, co všechno na ni má vliv. Řeším též otázku, zda volnočasové aktivity

mohou mít podíl v procesu integrace. Také se zabývám tím, nakolik se Jednota bratrská ve své historii věnovala práci s lidmi, popřípadě volnému času. Ve druhé, praktické části srovnávám, jakým způsobem vnímají členové církve, kteří se věnují volnočasovým aktivitám, právě otázku integrace své církve Jednoty bratrské do české společnosti. Jejich výpovědi porovnávám s výsledky teoretického zkoumání problematiky.

Práce je proto rozdělena do dvou částí, celkově do čtyř kapitol. V první kapitole první části vymezím pojem integrace nezbytný k uchopení celé problematiky. Definuji důležité pojmy, které s ní souvisí, uvedu podmínky jejího úspěšného průběhu, kroky, které jsou k úspěšné integraci potřebné jak ze strany subkultury, tak ze strany většinové společnosti a poukáži na to, jak mohou s integrací souviset církve Jednota bratrská jako instituce a volnočasové aktivity.

Protože v práci jde o **volnočasové** evangelizační snahy Jednoty bratrské, zaměřím se ve druhé kapitole blíže na volný čas, na jeho význam v životě člověka. Zaměřím se na jeho význam a chápání v historii a v neposlední řadě též na význam volnočasových aktivit pro člověka dnešní doby. Zamýšlím se zde nad tím, zda a jakým způsobem mohou volnočasové aktivity pomáhat v oblasti prevence sociálního vyloučení a sociálně patologických jevů.

Ve třetí kapitole představím Jednotu bratrskou jako církví působící na území České republiky. Součástí této kapitoly je nastínění historie Jednoty bratrské, v níž v jednotlivých dílčích obdobích sleduji také její vztah vůči společnosti a vztah společnosti vůči Jednotě bratrské, tedy zda se v historii objevovaly náznaky integrace. Věnuji se také tomu, jakými způsoby církev v jednotlivých obdobích uskutečňovala evangelizaci.

Praktická část, obsahující jednu kapitolu, poskytuje materiál pro srovnání s teoretickou částí a výsledky rozhovorů s pěti dobrovolníky církve, kteří se věnují volnočasovým aktivitám. Rozhovory podávají subjektivní pohledy těchto lidí na práci, jíž se věnují. Ve výzkumu byly použity prvky kvalitativního výzkumu. Jde o zachycení jednotlivých odpovědí, o nalezení kategorií, jež lze (nebo také nelze) začlenit do kladné odpovědi na výzkumné otázky a přiblížení různorodosti způsobů, kterými se tak děje, či přinášejí další podstatnou informaci.

1 Integrace subkultury do většího kulturního celku

Název diplomové práce zní: Integrace Jednoty bratrské do české společnosti v souvislosti s realizací volnočasových aktivit. Je proto dobré, abychom si definovali a vysvětlili pojmy, s nimiž budeme pracovat a s nimiž se budeme v souvislosti s integrací v průběhu práce na různých místech setkávat. V této kapitole se budeme zabývat tím, co integrace znamená a co obnáší, co znamená, když se subkultura integruje do většího kulturního celku, proč se s pojmem integrace vůbec zabýváme. Položíme si otázku, kdo je zodpovědný za správný průběh integrace, pokusíme se zjistit, proč se vlastně subkultura má nebo chce integrovat do majoritní kultury. Nakolik subkultura ovlivní většinovou kulturu a většinová kultura subkulturu? Je možné být uprostřed společnosti svébytnou a akceptovanou subkulturou?

1.1 Definice důležitých pojmů

1.1.1 Kultura, subkultura, menšiny, multikulturalismus

Mluvíme-li o integraci, je nutno definovat i pojmy kultura, subkultura a menšiny, s nimiž zacházíme.

Kultura v sobě zahrnuje „*souhrn hmotných a duchovních hodnot vytvořených lidstvem.*“¹ Mohli bychom říci, že kultura je něco, co si člověk v průběhu života vytváří, s čím se nerodí, ale do čeho se rodí a co si v průběhu života osvojuje pomocí enkulturace. Podobu kultury však neutváří jedinec sám. Kultura vzniká, mění se v závislosti na celé společnosti.

Subkultura je „*specifická minoritní kultura (např. romská) v rámci kultury majoritní, mezi minoritní a majoritní kulturou bývá často tenze², která někdy propuká*

¹ KOLEKTIV. *Slovník cizích slov.* s. 192.

² Tenze znamená napětí, tlak.

v konflikty.“³ Jinými slovy toto charakteristické společenství lidí existuje uvnitř širší kultury, do níž patří. Má specifické hodnoty, zvyky, vzhled, životní styl, jazyk. Svou odlišnost subkultury vůči normám dominantní kultury udržují záměrně. Některé subkultury normy většinové kultury vědomě negují. Subkulturou jsou například různé náboženské skupiny (křesťanství, islám, náboženské sekty), skupiny vyznávající výrazně odlišný hudební styl (punk, rock, emo, metal, rap), ve sportovním odvětví je to například fitness, či dalších styly, jak s alternativním způsobem života, tak s extrémním politickým přesvědčením, jako jsou například skinheads, skate, gothic nebo hippie.

*„Subkultury, sekty a národnostní a etnické menšiny mají ve společenské struktuře podobné menšinové postavení. Stojí na jejím pomyslném okraji. Zatímco postavení národnostních a etnických menšin je plně legitimizováno, pojetí subkultur jako názorových a politických menšin takřka neexistuje.“*⁴ Mnohé subkultury mají svými hodnotami většinové kultuře co nabídnout, ale bez pomoci dominantní kultury jsou odkázány na velmi omezené možnosti. Mnohé protestní subkultury jsou pak společností donuceny k asimilaci. Většinová společnost kvůli nedostatečné informovanosti o subkulturách trpí mnohými předsudky, proto nastavuje obtížně splnitelné podmínky pro integraci těchto subkultur, jichž se obává.

Pojem **menšina**, **minorita** označuje „dobře vymezenou skupinu osob, jež se odlišuje od okolní "většinové" společnosti a obvykle se i sama jako skupina chápe.“⁵ Menšina se identifikuje v závislosti na celku, vůči němuž se vymezuje. Například německá národnostní menšina v Čechách. V Německu jsou Němci majoritou, ale v Čechách, kde většinu tvoří Češi, jsou Němci menšinou.

V dnešní společnosti se setkává celá řada etnických národností, náboženských skupin, odlišné kulturní i sociální skupiny. Z tohoto důvodu je nutné mluvit o **multikulturalismu**. Multikulturalismus „je chápán jako popis a výklad etnické různorodosti a soužití odlišných kulturních a sociálních, případně náboženských skupin

³ Subkultura. ABZ slovník cizích slov. [online]. [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=subkultura>.

⁴ Subkultury. Varianty: vzdělávací program společnosti Člověk v tísni [online]. 2005 [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly2/TKV2_09_00_subkultury.pdf>.

⁵ Menšina. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Menšina>>.

*založených na odlišných kulturních vzorcích v rámci obvykle národního státu.*⁶ Existuje v něm představa, že jsou vůči sobě lidé tolerantnější, pokud se dobře znají, respektive pokud mají o svých kulturách a odlišnostech dostatečné informace. Díky multikulturalismu byly provedeny například školské reformy, jejichž cílem byla právě informovanost o menšinách v rámci většinové společnosti. Jeho zájmem je respektovat minority a zasazovat se o stejná občanská práva, která náleží majoritní společnosti. Nutný je ale předpoklad, že minority dodržují hodnotový řád majority. Odpůrci tvrdí, že *„multikulturalismus je nekorektní tím, že relativizuje význam kultur (např. dominantní kultura majoritní společnosti je postavena bez analýzy na roveň kultury minoritní, případně se ospravedlňuje ty elementy minoritních kultur, které jsou z hlediska kulturního universalismu nepřijatelné, např. degradující postavení ženy, náboženský fundamentalismus, krutost právních norem apod.).*⁷ Je tedy možno říct, že pohled na multikulturalismus není zcela jednoznačný.

1.1.2 Integrace, asimilace, adaptace, sociální inkluze, sociální exkluze

Tématem diplomové práce je integrace subkultury, kterou představuje Jednota bratrská, do většího kulturního celku. **Integrací** proto rozumějme *„začlenění jednotlivce nebo skupiny do většinové společnosti bez ztráty vlastní identity.*⁸ Jde o to, že by subkultura měla být přijata většinovou kulturou, většinovou společností. Takovéto začlenění ale neznamená pouhé její přijetí majoritou bez přičinění subkultury, ani splynutí čili asimilaci. Jde o oboustranný proces, který zúčastněné strany, tedy jak subkulturu, tak většinovou společnost, bude něco stát. Subkultura bude muset najít snesitelnou míru ústupků ze své požadavků, neboť nemůže chtít být naprosto a plně přijata se všemi

⁶ Multikulturalismus. Národní institut dětí a mládeže [online]. [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://www.nidm.cz/projekty/realizace-projektu/klice-pro-zivot/multikulturalni-vychova/realizace/multikulturalismus>>.

⁷ Multikulturalismus. Národní institut dětí a mládeže [online]. [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://www.nidm.cz/projekty/realizace-projektu/klice-pro-zivot/multikulturalni-vychova/realizace/multikulturalismus>>.

⁸ Co je to asimilace? Co to je integrace?. *Sociálně vyloučené lokality* [online]. 2009 [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://studie.blog.cz/0902/co-je-to-asimilace-co-to-je-integrace>>.

svými požadavky. Většinová společnost také musí vytvořit podmínky vhodné pro integraci. Ze strany obou jde tudíž nutné nastavení jakési tolerance, kompromisů a především vůle úspěšného výsledku.

Slovník cizích slov hovoří o integraci jako o procesu „*spojování ve vyšší celek*“⁹. Znamená to tedy, že integrováním subkultury do většinové společnosti vznikne vyšší celek? Kdybychom se na problematiku dívali z toho úhlu pohledu, jistě je většinová společnost bohatší o subkulturu, již se v jejím rámci daří dobře. Většinová kultura posunula své hranice toho, co přijímá za své, a existenčně i skutečně vznikl onen vyšší celek, jenž může svými zkušenostmi integrovat další subkultury (z nového výchozího bodu). I subkultura je bohatší o to, že může volně dýchat v rámci většinové společnosti, patří do dominantní kultury, kterou současně spoluutváří, i když se její včleňování neobešlo bez ústupků na obou stranách.

Zcela logicky bychom se mohli obávat, že se integrace ve své definici nepodaří a že většinová společnost bude očekávat úplné splynutí, převzetí všech zásad majoritní společnosti a subkultura se s ní bez povšimnutí sloučí. Toto splynutí již není integrace, ale **asimilace**, tedy „*přizpůsobení, splynutí*“¹⁰. Profesor Rudolf Kohoutek přidává definici asimilace ve vztahu dvou národností, přičemž jedna z nich je menšinou. Tvrdí, že asimilace je „*nenásilné či vynucené úsilí o co největší sociální inkluzi, adaptaci až splynutí minority s obyvatelstvem majoritní společnosti, přičemž původní kultura (včetně vlastního jazyka) přestává být preferovaná*.“¹¹ Pakliže dojde k asimilaci, ztrácí subkultura svou etnickou, národní či jinou identitu a převezme hodnoty většiny. Ztrácí tedy něco, čím byla specifická, čím mohla poutat pozornost, čím mohla majoritní společnost obohatit. Pokud je subkultura pro danou majoritu nepřijatelná a její chování a vystupování se neslučuje s normami majoritní společnosti, je asimilace subkultury logickým krokem, který většinová kultura uvítá. Je ale asimilace vždy jediným nutným východiskem pro přijetí?

⁹ KOLEKTIV. *Slovník cizích slov*. s. 154.

¹⁰ Tamtéž, s. 30.

¹¹ Asimilace minorit. *ABZ slovník cizích slov* [online]. [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/asimilace-minorit>>.

Asimilaci bychom oproti integraci mohli vnímat jako „*jednostranný proces, kladoucí nemalé požadavky jen na ty, kteří hodlají asimilovat.*“¹² Znamená to, že pro asimilaci jedince či skupiny většinová kultura nemusí, a mnohdy se ani nepokouší vytvářet žádné zvláštní podmínky. Často si majoritní společnost ani nemusí všimnout, že se jí někdo přizpůsobuje.

Můžeme si zároveň položit otázku, kde vlastně leží hranice mezi nezbytným kulturním přizpůsobením tak, aby mohla menšina obstát v celkovém sociálním systému většiny, a asimilací. Hilde Weiss v hledání odpovědi na tuto otázku přináší také myšlenku toho, zda dnes společnost již více toleruje biculturalitu (příslušnost ke dvěma kulturám) v rámci tolerance.¹³

Jako nižší stupeň integrace by se dala označit **adaptace**. Adaptace znamená „*přizpůsobení, přetvoření, úprava, přestavba*“¹⁴ Znamená to, že kdo se chce adaptovat, musí počítat s tím, že se bude přizpůsobovat, bude s největší pravděpodobností přetvářet své návyky. Nutnou přestavbu však pro adaptaci bude třeba provést též u většinové společnosti.

Sociální inkluze je „*vyšší stupeň integrace postižených nebo znevýhodněných jedinců do společnosti a jejich institucí.*“¹⁵ Sociální inkluze se týká jedinců nebo skupin s nějakou odlišností od většinové společnosti. Ve společnosti můžeme najít mnoho příkladů takovýchto skupin nebo jednotlivců. V každodenním životě se setkáváme se zdravotně postiženými jedinci, s lidmi z jiných etnických menšin, s přistěhovalci, kulturními menšinami nebo jedinci, kteří byli ze společnosti dočasně vyloučeni na základě sociálních deviací, tedy porušování norem společnosti.

Sociální exkluze, tedy sociální vyloučení, bychom mohli definovat jako „*proces, kterým jsou jednotlivci i celé skupiny osob zbavováni přístupu ke zdrojům*

¹² Co je to asimilace? Co to je integrace?. *Sociálně vyloučené lokality* [online]. 2009 [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://studie.blog.cz/0902/co-je-to-asimilace-co-to-je-integrace>>.

¹³ Srov WEISS, Hilde. Wege zur Integration? Theoretischer Rahmen und Konzepte der empirischen Untersuchung. In: WEISS, Hilde. *Leben in zwei Welten: zur sozialen Integration ausländischer Jugendlicher der zweiten Generation*. 1. Aufl. Wiesbaden: VS, Verlag für Sozialwissenschaften, 2007, s. 13-32. ISBN 978-3-531-15438-1.

¹⁴ KOLEKTIV. *Slovník cizích slov*. s. 10.

¹⁵ JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. s. 107.

nezbytným pro zapojení se do sociálních, ekonomických a politických aktivit společnosti jako celku.¹⁶ Odpověď společnosti na snahu jedince nebo celé subkultury se integrovat může být právě i sociální exkluze. Zde by se dalo říci, že jde o nastavení podmínek většinové společnosti, které jedinec nebo subkultura neumí ovlivnit nebo je nemůže ve svém momentálním stavu splnit. Proto jim nezbyvá nic jiného, než se snažit adaptovat se na tyto podmínky jinak. Mohou se pokusit zahájit nový proces integrace odlišným způsobem nebo se adaptovat na život na okraji společnosti.

S integrací velmi úzce souvisí **identita**, „*totožnost, úplná shodnost, sebeuvědomění člověka*.“¹⁷ Identita hraje velkou roli v integraci menšin do majoritní společnosti. Její povědomí je velmi důležité pro jedince uvnitř jakékoliv kultury. Vlastní pocit identity nám i okolí říká, kdo jsme, kým se cítíme být, ke komu patříme. Při setkání s lidmi přemýšlejícími jinak si sami uvědomujeme, co je pro nás důležité a zároveň to, že jiní lidé vidí některé věci odlišně, vidí svou identitu v jiných hodnotách, sympatizují se skupinami jiného názorového přesvědčení... V současnosti se řeší otázka, jakým způsobem a zda se dají nastavit hranice vzájemného soužití menšin s většinami tak, aby nevznikaly tendence menšin vytvářet malé uzavřené společnosti uvnitř společnosti většinové. Dalo by se říci, že s postupnou integrací menšin do většinové kultury dochází k procesu přehodnocování vlastní identity. Většinová společnost rozšiřuje hranice své tolerance.

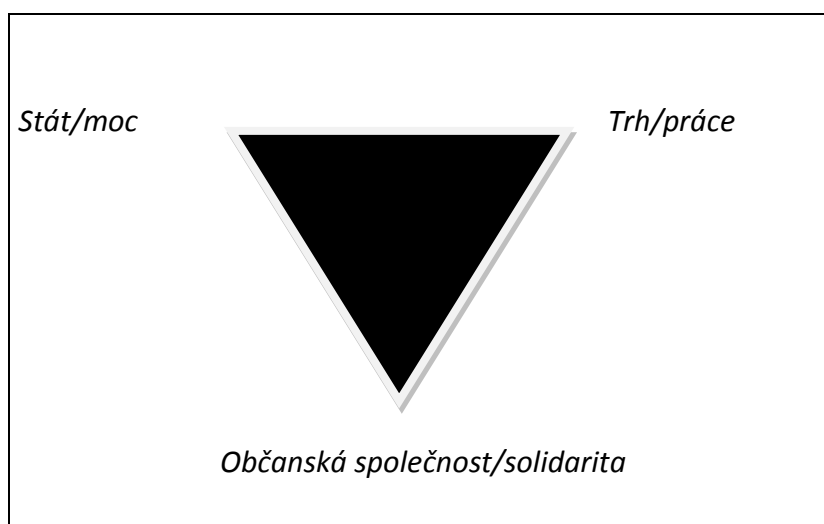
Kdo je ohrožen sociálním vyloučením? Na tuto otázku bychom mohli použít koncept trojúhelníku blahobytu (viz obrázek 1). Jednotlivé strany představují jednu z rovin, skrze niž se uskutečňuje integrace jedinců do společnosti. Tyto roviny jsou **stát, trh práce a občanská společnost**. Pokud dojde k oslabení vazby člověka v jedné z těchto rovin, stává se potenciálním ohroženým. Skupiny, jimž reálně nejvíce hrozí vyloučení proto, že je oslabena vazba na rovině státu, jsou imigranti, především ti ilegální. Rovinu druhou představuje, jak jsme již řekli, trh práce. Zde je reálnou hrozbou jakékoliv znevýhodnění na trhu práce – čerství absolventi škol bez pracovních zkušeností, lidé v důchodovém věku, se zdravotními handicapy, málo kvalifikovaní či ženy na mateřské dovolené a po ní. Na třetí rovině se stávají ohroženými ti, kteří nejsou

¹⁶ Sociální exkluze. *Epolis: Podpora sociálně - integračních politik a služeb* [online]. [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://epolis.cz/page.php?location=&menu=first&id=28&idNotion=9>>.

¹⁷ KOLEKTIV. *Slovník cizích slov*. s. 146.

přijímání společností. Jsou to lidé z různých důvodů sociálně znevýhodnění. Může se jednat o rodiny, v nichž jsou děti vychovávány jen jedním z rodičů, o děti z nefunkčních rodin, týrané děti či rodiny s nízkými příjmy.

Podle Ministerstva práce a sociálních věcí jsou ohroženými skupinami „*bezdomovci, propuštění trestanci, oběti kriminálních činů a domácího násilí, komerčně zneužití osoby, oběti obchodu s lidmi, mladí lidé vracející se z ústavní péče, skupiny žáků/ studentů ohrožených předčasným ukončením školní docházky, sociálně znevýhodnění, etnické menšiny.*“¹⁸

Obrázek 1 – Trojúhelník blahobytu

1.2 Integrace - její klady a zápory

Tak jako každý společenský proces má i proces integrace svoje kladné a záporné stránky. Jak jsme již zmínili, je integrace oboustranná záležitost. Proto je vždy ovlivněna subkultura i většinová kultura. **Zdařilá** integrace se projeví na kvalitě života členů subkultury. To se může odrazit například v subjektivním prožívání členů subkultury. Členové subkultury se mohou stejně jako členové většinové kultury

¹⁸ Opatření 2.1 Integrace skupin obyvatelstva ohrožených sociálním vyloučením. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2013-01-26]. Dostupné z: < <http://www.mpsv.cz/cs/1143>>.

zapojovat do všech procesů probíhajících v majoritní společnosti, zapojí se do života dominantní společnosti a budou se rozvíjet ve všech směrech, takže i ve směru rozvoje své kultury.

Většinová společnost je přítomností subkultury uvnitř ní také obohacena. Pokud probíhá proces integrace správně a má subkultura společnosti co dát, poznávají občané majoritní společnosti, že je třeba subkulturu chránit, aby mohla volně existovat a rozvíjet svoje hodnoty. Tyto hodnoty mohou přinášet výhody většinové kultuře a mohou též být zdrojem vědomí vlastních hodnot, které se u jedinců většinové kultury vytváří a upevňují. Zároveň může být společnost motivována stále hledat efektivní způsoby, jak optimálně integrovat (pokud je nastavená pro umožnění integrace skupiny na jejím okraji).

Postižení jedinci a jejich integrace do společnosti zdravých jedinců jsou příkladem, který si všichni dokáží dobře představit. Jsou to lidé, kteří mají omezení, jsou odlišní, existují v této společnosti a mají právo na pokud možno plnohodnotný život uvnitř ní. Na nich můžeme některé klady a zápory v procesu integrace představit názorně. Kromě toho, že postižený jedinec dobře subjektivně vnímá své zapojení a lépe se rozvíjí podle svých potřeb, obohacuje i on společnost zdravých jedinců. Ti se mohou lépe vcítit do problémů jiných. Tím se rozvíjí jejich schopnost solidarity a tolerance. Kultivuje to vnímavost pro druhé a ochotu pomáhat jim. Protože je omezením postiženého jedince limitována i jeho rodina, pomáhá právě jeho integrace „*překročit hranice oddělující rodinu od běžného světa, novým kontaktům.*“¹⁹

Jako zápory procesu integrace bychom mohli vnímat výskyt problémů, jež s sebou integrace nese ve vztahu s „*problematickými*“ subkulturami, které nerespektují hodnoty většinové kultury. Těmi mohou být právě subkultury, které vědomě negují hodnoty a normy většinové kultury. Pokud většinová společnost vynaloží úsilí a vstřícné kroky k integraci těchto skupin, mohou vyjít naprázdno a přinést potíže, s nimiž bude muset majoritní společnost jednat.

Zvýšené náklady majoritní společnosti na správný průběh procesu integrace jsou také vnímány jako nevýhody integrace jako takové. Vyšší nároky jsou kladeny na administrativní práci, na vzdělávání, na pedagogy ve všech vzdělávacích institucích,

¹⁹ ŠTURMA, J. *Klady a zápory integrace z pohledu psychologa*. Praha, 2008. Dostupné z: <<http://skoly.praha-mesto.cz/files/=73456/KONFERENCE.pdf>>.

prostřednictvím nichž se jedinci ze subkultury (především v případě národnostních či etnických menšin) integrují. Otázkou je, zda je tato investice opravdu záporem nebo je jen členy většinové kultury nedohodnocena z dlouhodobého hlediska, protože výsledky integrace nejsou zřejmé hned.

Jako zápor procesu integrace může být vnímána i nezdařená integrace, kdy se nepovede nalézt shodu všech aktérů procesu, tedy taková, jejímž výsledkem není integrovaný jedinec či subkultura, ale subkultura násilně asimilovaná či sociálně vyloučená. Každý člověk, byť jinak smýšlející, jinak vypadající či s omezeními, má právo na život ve společnosti. Záleží pak na většinové společnosti, jestli nabídne svou pomocnou ruku, a na jedinci, zda podanou ruku přijme.

1.3 Předpoklady pro integraci subkultury do většího kulturního celku

Jak již bylo zmíněno, je pro správný průběh integrace žádoucí, aby byly nastaveny podmínky pro přijetí subkultury do většinové společnosti. K těmto podmínkám patří „*připravenost a ochota všech zúčastněných*“²⁰. Proces integrace je záležitost oboustranná čili to znamená, že subkultura i většinová společnost musí být připravené a nastavené pro integraci. Jaké kroky jsou potřebné ze strany společnosti k integraci subkultury a jaké kroky by měla podniknout subkultura, aby byla optimálně integrována do společnosti? Stejně jako funguje zákon akce a reakce, funguje i zákon žádosti a odpovědi na žádost. Prvním důležitým předpokladem je vůle subkultury se integrovat a zároveň vůle většiny menšinu přijmout.

²⁰ ŠTURMA, J. Klady a záporů integrace z pohledu psychologa. Praha, 2008. Dostupné z: <<http://skoly.praha-mesto.cz/files/=73456/KONFERENCE.pdf>>.

1.3.1 Kroky potřebné ze strany společnosti k integraci subkultury

Vůle většiny přijmout mezi sebe jakoukoli menšinu se neobejde bez **solidarity**, což je „vzájemná podpora, soudržnost, pospolitost.“²¹ Slovo **vzájemná** zde znamená právě onu oboustrannost. Prostřednictvím solidarity může docházet k tomu, že začlenění do společnosti není „oslavováno jako inkluze, nýbrž jako dosažení různorodosti. Je-li univerzální solidarita rozšířena tímto způsobem, jedinečnost a odlišnost se stávají hlavními tématy na pořadu dne.“²² Jde o ochotu vzájemné pomoci a podpory, jak sděluje definice slova.

Aby společnost mohla ze své strany zahájit jakýkoliv proces integrace subkultury nebo menšiny, musí o její existenci vědět, potřebuje zaznamenat, že se vyskytuje skupina, která o integraci stojí. Když zde takový signál vyskytne, je zapotřebí, aby většinová společnost měla vůli menšinu mezi sebe přijmout. Je dobré, když ve většinové společnosti existuje nějaké povědomí o tom, jaká subkultura je, jaké má hodnoty a normy, čím vším může společnosti přispět nebo ji ohrozit. Jinými slovy je vhodné, aby většinová společnost o subkultuře měla informace, aby mohla zvolit způsob odpovědi na žádost o integraci. Pro rozvoj solidarity je zapotřebí podporovat informovanost a povědomí členů většinové kultury o kulturní rozmanitosti. Pokud tato informovanost chybí, nachází se většinová kultura ve zmatku a místo přijetí subkultury se nechá řídit strachem a předsudky, jež vznikly právě nedostatečnou znalostí.

Budeme-li hovořit o optimálních podmínkách a o kladné odpovědi společnosti na žádost o integraci subkultury, je nyní na většinové kultuře, aby akceptovala odlišnosti subkultury. Pokud takováto menšina navíc ještě má něco, čím by většině mohla být prospěšná, bude majoritou nejen akceptována, ale bude jí velmi kladně přijata. Je taktéž žádoucí, aby podmínky nastavené společností zahrnovaly umožnění ekonomické, sociální, politické a kulturní účasti na životě většinové společnosti.

²¹ KOLEKTIV. *Slovník cizích slov*. s. 314.

²² *Etnická různost a občanská jednota*. 1. vyd. Editor Radim Marada. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2006, s. 66.

„Situace sociálně vyloučených obyvatel je do značné míry závislá na přístupu institucí státní správy, místní samosprávy a neziskových organizací.“²³

Většinová společnost v rámci integrace menšin také jako jednu z možných variant připravuje programy, které mohou integraci napomoci. Takovéto programy probíhají například u integrace etnických menšin. V České republice jsou dokonce zahrnuty do koncepce státní politiky, kdy se Ministerstvo vnitra ve spolupráci s dalšími subjekty stará o integraci cizinců, o jejich začlenění do společnosti.²⁴ Aktéry ovlivňující integraci jsou například školy, veřejné služby, političtí aktéři, občanská sdružení atd. Otázkou však zůstává, do jaké míry je většinová společnost schopná a ochotná tolerovat menšiny. Velmi často přetrvávají obavy a strach jednotlivců většinové kultury zda se tyto menšiny integrují nebo se budou muset asimilovat.

Procesy integrace uvnitř společnosti zapříčiňují neustálé přehodnocování vlastní identity společnosti. Jde o to, že s každým přijetím nové menšiny se posouvají hranice společnosti. Uvnitř majority je jiná menšina, které se musí nastavit podmínky a která zároveň „narušuje“ současný stav a převládající priority společnosti, přichází s něčím jiným, na co musí majoritní společnost reagovat, s čím se učí žít, přinejmenším to tolerovat. Každý občan daného společenství vnímá svou identitu v závislosti na tom, že se v jeho společnosti vyskytuje jak většina, tak menšiny, které jeho kulturu obohacují a s nimiž přichází do styku.

²³ Integrovační politika. *Člověk v tísni Česká republika: regionální pobočka Plzeň* [online]. [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <http://cvtplzen.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=83&Itemid=85>.

²⁴ Srov. Azyl, migrace a integrace. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2012 [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=35703&docType=&chnum=2>>.

1.3.2 Kroky potřebné ze strany subkultury

Co má přinést subkultura většinové kultuře, aby byla její „žádost“ o integraci kladně přijata? Jaké podmínky má splňovat a jak se má chovat, aby byla společností tolerována? Kdy bude společnost menšinu tolerovat a zároveň bude ochotně chránit její práva?

Velmi důležitým krokem ze strany subkultury je bezesporu **vůle se integrovat**. Bez té není integrace možná. Dalším krokem je **poznání většinové kultury**. Poznání jejích norem, hodnot, zákonů i zvyklostí. Mohli bychom namítnout, proč by se jakákoliv menšina měla zajímat o něco takového. Pokud by ale subkultura tyto aspekty neznala, nebrala na ně ohled, a tím pádem svým jednáním a chováním porušovala normy, hodnoty, zákony a zvyklosti majoritní společnosti, bude zcela právem většinou sankciována. Většinová společnost by se logicky bránila, což by vedlo k sociální exkluzi menšiny. Není to majority, kdo se chce integrovat, ale minorita, která si potřebuje udržet svou identitu v rámci majority a zároveň uvnitř ní žít. Subkultura, obecněji vzato menšina, potřebuje jednat v souladu se zákony většiny. Neplatí to jen pro zákony dané určitým státem, ale i pro nepsané normy a zvyklosti.

Subkultura se může od společnosti dočkat několika variant „odpovědí“ na „žádost“ o své začlenění se. Může zůstat nepovšimnuta, z čehož lze usuzovat, že se subkultura spíše asimilovala, než integrovala. Pokud subkultura svým vystupováním porušuje zákony většiny, dochází logicky k obavám ze strany společnosti, která subkulturu nepřijme. Pak nutně dochází k sociální exkluzi. V jakém případě se ale dá hovořit o integraci, kdy je subkultura společností buď tiše trpěna, nebo plně přijata? K tomu dochází v případě, že menšina nejedná proti pravidlům většiny. Ještě lépe je menšina přijata, když je většině určitým způsobem užitečná. Obecně ve společnosti platí, že chrání to, co pro ni má přínos. Lze očekávat oboustranně přínosný vztah subkultury a většinové kultury? (To už je ale předmětem jiné diskuse.)

1.4 *Církev a integrace*

Jistou paralelu subkultury a většinové společnosti bychom mohli vidět ve vztahu církve a společnosti. Církev²⁵ je společností mnohdy chápána jako menšina budící mnoho rozpaků. Je subkulturou se specifickými pravidly. Je to menšina, která přináší většině radostnou zvěst. Naději na záchranu pro věčný život po smrti. V minulosti nebyly vztahy církve a většinové společnosti vždy optimální, ani dnes mnohde nejsou. Na druhou stranu ale církve klade nároky na změnu chování společnosti, z čehož společnost může mít obavy. Je integrace církve do společnosti vůbec možná, když má církve nekompromisní poselství o změně většinové společnosti, z něhož nemůže ustoupit? Co všechno církve může udělat pro to, aby proběhla úspěšná integrace?

Pokud dnes jakákoliv křesťanská církev nabízí nějaké volnočasové aktivity otevřené i nevěřícím lidem, může prostřednictvím toho docházet ke zvláštnímu jevu. Za prvé bychom mohli říci, že se tímto počínáním církve integruje do společnosti. Zmíněné jednání církve by to být vnímáno jako snaha ze strany menšiny dát nabídku aktivit, jimiž by byla společnosti prospěšná a pro něž by si je společnost chránila, sama by usilovala o její větší integraci a chránila by její práva. Za druhé bychom mohli říci, že se tímto církve snaží zbourat předsudky o sobě samé. Kromě toho je zde pro lidi, nabízí pomocnou ruku a pomáhá různým jedincům ohroženým sociálním vyloučením nebo vznikem závislostí zapojovat je do společnosti, integrovat je a zároveň pravděpodobně předchází právě vzniku nežádoucího chování. Třetím aspektem, který nelze opomenout, je to, že církve se díky poslání, které má od Krista, tedy jít a získávat mu učedníky, může touto cestou snažit získávat lidi pro Ježíše. Není jednoduché vyhodnotit, zda je toto počínání církve zamýšleno jako pomoc lidem nebo jako prostředek evangelizace. Jaký je tedy opravdový cíl volnočasových aktivit církve? Je jím integrace do společnosti? Má sloužit k získání nových členů do vlastních řad? Nebo má fungovat jako pomocník integrace skupin jakkoli ohrožených do většinové společnosti? Lze říci, že volnočasové aktivity mohou obsahovat všechna tato hlediska jako jednotlivé dimenze.

²⁵ Církev je v kontextu této práce chápána jako na křesťanská církev v českém prostředí, nahlížená především z perspektivy Jednoty bratrské.

Proč by se církev měla zaměřovat na lidi z okraje společnosti, vůbec se otevírat společnosti? Proč by ji mělo něco takového zajímat, když se společnost neřídí biblickými zásadami? Církev se ale o lidi zajímá. Právě tímto svým postojem velmi obohacuje společnost.

Mohli bychom se podívat na Ježíše. On dal lidem příklad, z něhož má církev čerpat a vycházet, nenechal se odradit tím, jak obyčejní i sociálně vyloučení lidé jednají. Věděl, že ho potřebují, že se s ním musí setkat právě proto, aby mohli svůj život změnit. V praxi to znamenalo, že se setkával s farizeji i celníky, pohyboval se ve společnosti prostitutek, účastnil se hostin. To vše činil, aby zachránil alespoň některé. Své učedníky „rekrutoval z řad opomíjených. Takoví tenkrát byli rybáři, celníci, ano i Jidáš.“²⁶ Ježíš si takto počínal proto, že chtěl dát každému příležitost setkat se s živým Bohem. Zákoníci si sice stěžovali a nesouhlasili s jeho postojem, Kristus jim však odpověděl, že „lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní.“²⁷ Křesťané by proto také měli stát na straně opomíjených, ne se dívat na druhé pouze jako na hříšníky, kteří si nezaslouží pozornost.

1.5 Integrace a volnočasové aktivity

Volnočasovým aktivitám bychom mohli přiřadit rozmanité funkce. Mohou být nabízeny s rozličnými cíli, ať už jako nástroj k učení hospodaření s volným časem, výchově ve volném čase, výchově k volnému času nebo jako nástroj primární prevence. Je však možné považovat volnočasové aktivity jako prostředek vhodný k integraci? Kdo by byl cílovou skupinou pro tyto aktivity? Jaké aktivity by mohly být nabízeny?

Již jsme si řekli, které skupiny jsou ohrožené jednak vznikem závislostí, jednak sociálním vyloučením. Detailněji o vzniku závislostí a primární prevenci budeme zabývat dále. Některé funkce volnočasových aktivit, jako třeba nespecifická primární

²⁶ TECA, L. *Co od nás Hospodin žádá?*; Rokycany; 2013 nepublikovaný rukopis. Citováno se souhlasem autora.

²⁷ Mt 2, 17

prevence, se ve volnočasových aktivitách vyskytují jako jakýsi sekundární následek, tedy jako něco, co většinou provozovatelé aktivit nestanovili jako hlavní cíl celé práce (o tomto budeme rovněž hovořit dále). Vzniká jako jakýsi vedlejší produkt celé práce. Snad bychom mohli říci jako vedlejší, možná i nevědomý (nezáměrný) cíl působení ve volném čase. Jako můžeme uvažovat o primární nespécifické prevenci prostřednictvím aktivit ve volném čase, mohli bychom hovořit též o integraci prostřednictvím volnočasových aktivit. Vezmeme-li v úvahu práci nejen s dětmi, ale také s dospělými, především matkami s dětmi a seniory, ocitají se tito ve společnosti na pozici, kde jim hrozí sociální vyloučení. Jsou vystaveni omezení sociálních kontaktů, mnozí jsou ze společnosti vytěsněni, ať již jen mají tento pocit, nebo tomu tak opravdu je. Mnoho volnočasových aktivit přichází s nabídkou i pro tyto skupiny, avšak nezůstává jen v „uzavřeném kruhu“. Snaží se do těchto aktivit zapojit i ostatní společnost. Vždy je možné najít spojnicí volnočasové aktivity pro dílčí skupinu s dalšími aktivitami, nejen v rámci jedné organizace.

1.6 Resumé

- V této kapitole jsme dospěli k závěru, že ve chvíli, kdy se jakákoli menšina rozhodne se integrovat do většinové společnosti a ta začne na její žádost odpovídat, může dojít hned k několika jevům. V optimálním případě se subkultura plně **integruje**, je přijata se svými rozdíly, je jí umožněno podílet se na životě většiny. Pokud je majoritní společnosti prospěšná, je jí chráněna ochotně. Pokud není tolik prospěšná, je společností tolerována nebo trpěna.
- Subkultura se může **adaptovat**, tedy přizpůsobit se většinové společnosti. Adaptace je vnímána jako nižší stupeň integrace. Kromě integrace však také dochází ke splynutí subkultury s většinovou společností, tedy k **asimilaci**. Tím subkultura ztrácí na své jedinečnosti a plně podřídí svou identitu identitě majoritní společnosti. K asimilaci může docházet dvojím způsobem. Může být iniciována ze svobodné vůle příslušníků subkultury, kdy jde o legální proces, nebo může být vnucena většinovou společností, respektive politickými

prostředky společnosti, která se rozhodla subkulturu mezi sebe nepřijmout a donutila ji asimilovat se.

- V případě, že se subkultura nedokáže ani integrovat, ani asimilovat, dochází k její sociální exkluzi, tedy vytěsnění ze společnosti. O sociálním vyloučení lze hovořit jak v případě menšin, tak v případě jednotlivců.
- Integrace subkultury do společnosti prostřednictvím čehokoli, co bude pro většinou společnost mít nějaký přínos, je možná. V tomto případě bude společnost subkulturu chránit. Pokud by to nečinila, vystavila by se nebezpečí, že by o tento přínos přišla. Mohli bychom tedy říci, že z teoretického hlediska **je možné**, aby se Jednota bratrská integrovala do společnosti právě prostřednictvím volnočasových aktivit, pokud tyto budou pro společnost přínosem, bude to integraci podporovat. Pokud by církev neprovozovala žádné aktivity otevřené pro nekřesťanskou veřejnost, kterými by byla společnosti prospěšná nebo se otvírala společnosti, mohla by působit elitářsky. Integrace do společnosti by nebyla možná. Pokud by církev nevyvíjela žádné aktivity, proces integrace do společnosti by stagnoval.

2 Volný čas

Volný čas v životě člověka má dnes nezastupitelné místo. Představa volného času v nás vyvolává mnoho různých asociací, příjemných i nepříjemných. Volný čas můžeme naplnit řadou oblíbených činností, věnovat se koníčkům, které nás rozvíjí. Jsou to chvíle, kdy se nemusíme věnovat profesním povinnostem, ale můžeme se uvolnit, relaxovat a čerpat fyzické i duševní síly k dalšímu fungování, vzdělávat se. Pro některé ale pojem volný čas může představovat i negativní pocity. Ty přicházejí ve chvíli, kdy člověk není spokojen s tím, jak volný čas tráví, kdy má volného času málo nebo nabývá pocitu, že nemá žádný volný čas či má naopak volného času hodně a neumí ho efektivně využít, takže se nudí. Nebezpečí může nastat tehdy, když jedinci neumí správně využít svůj volný čas, kdy zkoušejí „z nudy“ různé experimenty, včetně překračování zákona. Na sociálních sítích lze zaznamenat stížnosti dětí, které se nudí. Nejsou s tím, že se nudí, a tak dávají vědět světu, že nemají co dělat. Proč? Neumí si s volným časem poradit. Co je volný čas? Jak je volný čas chápán? Co je jeho smyslem? Proč je důležité umět správně využívat volný čas? Mohou volnočasové aktivity přispět k rozvoji volnočasové kompetence či prevenci sociálně patologických jevů a sociálního vyloučení?

2.1 Volný čas a jeho význam pro člověka

Čas je veličina nezbytná pro život člověka. Volný čas je v něm vymezen několika způsoby a definicemi. Vyjadřují v podstatě totéž, jen z jiného pohledu. Pojem volného času vznikl jako vymezení „*volna vůči pracovní době*“²⁸, kdy bylo nutné postupně snižovat pracovní dobu tak, aby lidé měli volno na odpočinek. Volný čas můžeme definovat podle různých kritérií a nahlížet na něj z rozličných perspektiv.

²⁸ KAPLÁNEK, M. Pedagogika volného času pro navazující magisterské studium. [online]. [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <<http://www.tf.jcu.cz/getfile/38354c5628884f4d>>.

Zcela jednoduše bychom ho mohli definovat jako „čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku).“²⁹ V dokumentu Volný čas a prevence u dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy se o volném čase hovoří jako o čase, „v němž si jedinec svobodně na základě svých zájmů, nálad a pocitů volí svou činnost.“³⁰

Z hlediska hodnocení volného času můžeme rozlišit tři zásadní pohledy:

- a) **Optimistický pohled**, je takový, který vidí ve volném čase smysl a cíl života. Volný čas je zde chápán jako „příležitost k zásadní humanistické proměně lidstva“³¹. Zastánci tohoto směru vidí ve volném čase budoucnost, která má moc změnit společnost v oblasti hospodaření s časem tak, aby se lidé mohli rozvíjet právě ve volném čase. V některých případech bychom tento pohled mohli označit až jako utopistický.
- b) **Skeptický pohled** (kritický) zdůrazňuje rizika a negativní stránky volného času. Jeho stoupenci varují společnost před narůstajícím konzumem a komercializací ve volném čase, které jeho nesprávné využívání přináší. Zastánci skeptického pohledu tvrdí, že východiskem by mohla být výchova ke správnému využívání volného času.
- c) **Realistický pohled** vychází z možnosti vytváření hodnot ve volném čase v reálných společenských kontextech.³²

Volný čas můžeme vnímat v **širším** a **užším** smyslu.

²⁹ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J.: *Pedagogický slovník*. s 274.

³⁰ MŠMT. *Volný čas a prevence u dětí a mládeže*. Praha: Čihák tisk, 2002. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/7327_1_1/download/>.

³¹ KNOTOVÁ, D. *Pedagogické dimenze volného času*. s. 26.

³² Srov. KNOTOVÁ, D. *Pedagogické dimenze volného času*. s.25 - 32

- Volný čas v **širším** smyslu představuje **všechn** volný čas, který se odehrává mimo pracovní dobu. Patří sem tedy i cesta do práce a z práce, péče o domácnost, jídlo, péče o tělo, spánek, odpočinek.
- Volný čas v **užším** smyslu je „čistým“ volným časem, který dostaneme, odečteme-li z celkového času právě veškerý čas jedince strávený v práci, cesty do práce a z práce i spánek, dále také každodenní činnosti spojené se sebeobsluhou jedince (například čištění zubů).

K podobnému rozdělení došel Wolfgang Nahrstedt, jenž vycházel z rozložení času na čas spánku a čas bdělosti. Čas bdělosti rozděluje ještě na pracovní dobu a volný čas, kdy u volného času rozlišuje na čas **polovolný** a **vlastní volný**.

- **Polovolný** čas představuje čas pro nezbytné věci mimo zaměstnání (například osobní hygiena).
- **Vlastní volný čas** by odpovídal pojetí volného času v užším smyslu. Ve vlastním volném čase může jedinec sám nakládat se svým volným časem podle vlastních přání.³³

Blanka Filipcová ve své definici volného času označuje Nahrstedtem užitý polovolný čas časem **vázaným**, který je dobou potřebnou na dopravu do zaměstnání a z něj, čas věnovaný domácnosti a zajištění fyziologických potřeb. Vymezuje tedy volný čas jako dobu, „*kteřá zbude člověku po odečtení pracovní doby včetně přesčasů, tj. času pracovního, a dále času využitého na dopravení se z a do zaměstnání, času věnovaného domácnosti a rodině a času potřebného pro obstarání vlastních fyziologických potřeb, tj. času vázaného.*“³⁴ Tato definice by odpovídala volnému času v užším slova smyslu.

Volný čas může být dále vymezen **negativně** nebo **pozitivně**.

- **Negativní** vymezení chápe volný čas jako volno od práce.

³³ Srov. KAPLÁNEK, M. Pedagogika volného času pro navazující magisterské studium. [online]. [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: < <http://www.tf.jcu.cz/getfile/38354c5628884f4d>>.

³⁴ FILIPCOVÁ, Blanka. Volný čas. In: *Malý sociologický slovník*. 1.vydání. Praha: Svoboda, 1970.

- **Pozitivní** vymezení chápe volný čas jako čas, s nímž jedinec může svobodně zacházet, může ho naplnit svými zálibami, využít jej pro rozvoj vztahů s blízkými osobami atd.³⁵

Obě tato vymezení spolu souvisí, nelze je od sebe striktně oddělit. I když bychom chtěli volný čas chápat jen pozitivně, stejně je nutné brát v potaz, že vznikl jako protiklad k pracovní době. Rozsah volného času je určen tím, kolik času strávíme v zaměstnání, jeho náplň je do značné míry ovlivněna produkty práce. V dnešní době plné konzumu se média starají o nabídku k trávení volného času. „Člověk i v době, kdy nepracuje, zůstává ve službě produkce, a to alespoň svým konzumem (výdajem peněz)“³⁶

Na volný čas ovšem je nutné nahlížet ještě z několika dalších pohledů. Protože je dnes volný čas komerční záležitostí, sleduje se z **ekonomického** hlediska, kolik prostředků se investuje do volnočasových zařízení nebo jaká je jejich návratnost. Ze **sociologického a sociálně psychologického** hlediska je pro kvalitu trávení volného času rozhodující, s kým lidé navazují kontakty a při jakých příležitostech. Jedinci se spolu setkávají, navazují kontakty, vytváří vztahy. Velkou roli v utváření podmínek pro volný čas v našem státě má **politika**, která také zasahuje do volného času občanů, dává tvář školské politice, zákonům předpisům, vyhláškám. V její moci je například zakládat různá volnočasová zařízení. Ze **zdravotně hygienického** pohledu nás zajímá, zda jsou dodržována všechna zdravotní a hygienická opatření důležitá k tomu, aby zůstal zachován optimální tělesný i duševní vývoj jedince. Z **pedagogického a psychologického** hlediska třeba respektovat individualitu jedinců a takto nahlížet na psychické i biologické potřeby. Z tohoto hlediska vyvstávají dva úkoly pro pedagogiku volného času, a to výchova ve volném čase (naplňování volného času smysluplnými aktivitami) a výchova k volnému času³⁷.

³⁵ Srov. KAPLÁNEK, M. Pedagogika volného času pro navazující magisterské studium. [online]. [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <<http://www.tf.jcu.cz/getfile/38354c5628884f4d>>.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Srov. PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. s. 17-20

2.1.1 Funkce volného času a volnočasových aktivit

Čas, kterým disponujeme jako volným, není bezúčelný. Lidský život probíhá v čase. Žijeme jen jednou a žádnou chvíli nám již nikdo nevrátí. Stejně jako čas určený k práci, má i volný čas svůj význam, smysl, svoje funkce. Proto záleží na tom, jak ho využijeme, zda ho vůbec umíme a chceme správně využít. Francouzský sociolog Joffre Dumazediera uvádí, že nám volný čas může sloužit k **odpočinku, rozptýlení** či **rozvoji osobnosti**³⁸. Odpočinek přináší regeneraci síly po pracovním vyčerpání. Rozptýlení či zábava občerstvují naše duševní síly, dochází k narušení stereotypu či monotónnosti „všedního dne“. Svou osobnost můžeme rozvíjet tím, že se zapojíme do činností fyzických, kulturních nebo sociálních. Tyto kategorie se navzájem doplňují a nelze je oddělit. Proto je vhodné volit pestrost a různé druhy funkce volného času střídat. V souvislosti s volným časem bychom mohli mluvit ještě o seberealizaci, socializaci, která umožňuje sociální způsobilost jedince, jeho návyky či prevenci, o níž ještě budeme hovořit.

Různí autoři vymezují různé funkce volného času. Horst Opaschowski uvádí sedm funkcí volného času:

- Volný čas jako rekreace, tedy čas k relaxaci, zotavení, uvolnění
- Volný čas jako kompenzace, tedy vyrovnání, odstraňování frustrací
- Volný čas jako katarze, (osvobození a odreagování od potlačených emocí a napětí)
- Volný čas jako ventil (ventil k uvolnění přebytečné energie)
- Volný čas jako konzum (prostředek k užívání věcí a produktů)
- Volný čas jako kontrast (protiklad vůči práci)
- Volný čas jako doba podobná práci³⁹

Volnočasové aktivity představují možnost, jak naplnit volný čas. Nabízí zdravější či hodnotnější využití volného času, ukazuje taktéž i aktivní odpočinek.

³⁸ Srov. HODANĚ, B.,DOHNAL, T. *Rekreologie*. s. 58 – 59

³⁹ KAPLÁNEK, M. *Pedagogika volného času pro navazující magisterské studium*. [online]. [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <<http://www.tf.jcu.cz/getfile/38354c5628884f4d>>.

2.1.2 Subjekty nabízející volnočasové aktivity

Volnočasové aktivity, nebo chceme-li zájmové, nabízí celá řada subjektů. Pro děti a mládež existují střediska pro volný čas zaměřená právě pro tyto skupiny, dále školní kluby, školní družiny, školy. Nejen dětem a mládeži se věnují občanské iniciativy, církevní instituce a komerční zařízení.⁴⁰

Zaměřením mohou být nabízející subjekty komerční, tedy fungujících na bázi komerční nabídky a poptávky, sociální, výchovné nebo v případě církve pastorační. Jednotlivá zaměření většinou bývají zkombinovaná, málokdy jde o čistou formu. Jakou právní formu mohou tyto subjekty mít? Školská zařízení, tedy školní družiny, školní kluby, školy a střediska pro volný čas dětí a mládeže vystupují jako školské právnické osoby. Komerční subjekty mívají podobu s.r.o.,⁴¹ neziskové subjekty⁴² mívají podobu o.p.s.⁴³ nebo o. s.,⁴⁴ nadace a jiných podobných. U církevních zařízení bychom mohli říci, že není přesně stanovenou, jakou právní formu volnočasové aktivity mají.

2.2 Malý historický exkurz do vývoje volného času

Protože budeme hledat, jakým způsobem se Jednota bratrská ve své historii zabývala volným časem a jaký význam pro ni měl, nastiňme si, jak byla problematika volného času vnímána v historii. Ačkoli se může jednat o odvážné tvrzení, existenci volného času v určitém pohledu můžeme spatřovat už na počátku historie lidstva. Existoval jinak pojmenovaný, v jiném rozsahu, a tedy nutně i jinak využívaný, než jak ho známe v současnosti. Nebyl vždy pro všechny společenské třídy, jeho délka se měnila

⁴⁰ Srov. MŠMT. *Volný čas a prevence u dětí a mládeže*. Praha: Čihák tisk, 2002. Dostupné z: [<http://www.msmt.cz/file/7327_1_1/download/>](http://www.msmt.cz/file/7327_1_1/download/).

⁴¹ Společnost s ručením omezeným

⁴² NNO – nestátní neziskové organizace

⁴³ Obecně prospěšné společnosti

⁴⁴ Občanské sdružení

v závislosti na historickém vývoji. Z některých zdrojů bychom mohli říci, že je pojem volný čas tak, jak jej dnes chápeme používán až od doby osvícenství^{45, 46}.

Lidé ve starověku⁴⁷ rozlišovali čas věnovaný práci a čas určený pro odpočinek, zábavu či věnovaný náboženským obřadům. Pravdou je, že o svém čase mohli svobodně rozhodovat jen svobodní občané. Antická kultura rozlišovala v souvislosti s časem pojmy **negotium** a **otium**. **Negotium** označovalo práci a úkoly, **otium** označovalo volný čas pro zájmy svobodného občana. V jeho významu nebylo zahrnuto „nicnedělání“, ale svoboda od nutné práce.

Období od roku 476 do roku 1492 je v existenci lidstva označováno jako středověk. Základem tehdejší vzdělanosti se stalo křesťanské náboženství. Proto se zde setkáváme s pojmem **kontemplativní život**, tedy jakési „vnímání duchovních aspektů“, čas zaměřený na modlitbu a hledání Boha. Šlo o duchovní vyvážení praktického života. Ve středověku se také vyvíjí nový pohled na práci jako na životní poslání, jehož úspěch byl nahlížen z ekonomického faktoru jako Boží požehnání.

V novověku, tedy podle oficiálního vymezení v letech 1492 do zhruba konce 19. století, zaznamenáváme další posun v chápání volného času. Samozřejmě nemůžeme mluvit o revolučním pojmání volného času od samého počátku novověku, šlo o vývoj postupný. Z jistého úhlu pohledu by se dalo říci, že se v tomto období nejpodstatněji vymezoval volný čas v závislosti na čase práce, ať bychom se přiklonili k názoru Opaschowského, nebo Nahrstedta. Opaschowski je zastáncem názoru, že volný čas tak, jak jej dnes užíváme, se vymezil již v 16. století jako důsledek náboženské reformace. Nahrstedt zastává donívá, že k vymezení pojmu volný čas v dnešním slova smyslu došlo až v době osvícenství v 18. století.

V této době přichází celá řada autorů s myšlenkami volného času, vyzdvihují (u dětí) čas na hru a význam hračky,⁴⁸ požadují přestávky ve škole, vymezují ve školní docházce čas na učení a dobu volna, kterou děti netráví učením ve škole. S přibýváním

⁴⁵ Osvícenství je intelektuální hnutí, životní postoj a filozofický směr 18. století.

⁴⁶ KAPLÁNEK, M. Pedagogika volného času pro navazující magisterské studium. [online]. [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <<http://www.tf.jcu.cz/getfile/38354c5628884f4d>>.

⁴⁷ Období přibližně 4000 před Kristem – 5. století našeho letopočtu

⁴⁸ Důležitost hry či význam hračky vyzdvihovali například Komenský a John Locke.

pracovní doby v období industrializace musely nutně přibývat i dny a hodiny pracovního volna. Postupně tedy vznikl systém povinností, jejichž splnění skýtalo vidinu volného času jedince.

Také školní docházka, která právě v této době nabývá na významu pro celou společnost, přináší oddělení času práce žáka od času volna. Děti byly v této době brány jako normální pracovní síla ve společnosti, přinášely zisky do rodin, takže se účastnily práce ve fabrikách, na venkově byly zapojeny do veškerých zemědělských prací. Vzdělanci (filantropové) se v mnoha místech snažili ve školách předávat dětem vzdělání. Tam ale nechodily všechny děti, neboť školní docházka ještě nebyla povinná. Rodiny, které si mohly dovolit posílat své potomky do školy, musely vydávat peníze za školné a ještě neměly příjmy z jejich práce. Jednalo se o jakýsi luxus pro bohaté. Děti z chudších rodin obvykle navštěvovaly školu jen v některém období. Mohli bychom říci, že v době počátků školství a vzdělanosti v celé společnosti do doby zavedení povinné školní docházky a zákazu dětské práce lze hovořit o škole jako o volném čase dětí. Proč? Děti musely ve zbytku dne pracovat. Hra jako taková nepatřila do jejich běžného života. Škola nebyla zaměřená na vydělávání peněz, byla určena na jejich rozvoj a vzdělávání, které směly absolvovat. Škola pro ně představovala jakési oddělení se od světa práce. Řada škol fungovala v neděli, tedy jako **nedělní školy**, do nichž děti směly chodit v neděli a vzdělávat se. Byly určeny dětem z rodin, které si kvůli finanční tísní nemohly dovolit platit denní školu nebo takovým dětem, které přes týden pracovaly.⁴⁹ Dnes jsou nedělní školy provozovány církvemi, ale jejich náplň je jiná, protože vzdělání získají děti ve škole, kam chodí. V církvi je dětem zábavnou formou zprostředkováváno především Boží slovo.

V roce 1457 vznikla Jednota bratrská, tedy církev, již sledujeme v souvislosti s integrací prostřednictvím volnočasových aktivit. Pojem volného času a zájem jakýchkoli institucí o něj v době vzniku Jednoty bratrské neměl ve společnosti své místo. V souvislosti s vývojem chápání volného času, historickými okolnostmi dané

⁴⁹ Srov. ŘIHÁK, H. Soukromé školství ve Velké Británii, dětská práce a stát v 19. století (1/5). *Reformy.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-01-27]. Dostupné z: <<http://www.reformy.cz/zpravy/soukrome-skolstvi-ve-velke-britanii-detska-prace-a-stat-v-19-stoleti-15>>.

doby a zaměřením Jednoty bratrské můžeme usuzovat, a dále i uvidíme, že se Jednota bratrská v prvních několika staletích příliš neangažovala v oblasti volného času společnosti. Respektive – nebylo to její prioritou. I podmínky dané společností v Čechách nedávaly Jednotě bratrské ani v době vzniku volného času tak, jak jej dnes chápeme, mnoho příležitostí k zapojování se do společnosti prostřednictvím volnočasových aktivit. S vývojem chápání volného času se měnil i postoj k němu a k volnočasovým aktivitám v Jednotě bratrské. Jak dále uvidíme, vyskytnou se v Jednotě bratrské ještě před uzákoněním povinné školní docházky učitelé „nadmárodního“ významu. Z Jednoty bratrské vzešel například Jan Blahoslav nebo Jan Amos Komenský, její biskup, který jako jeden z prvních mluvil o přestávkách ve vyučování. Nejednalo se o bezúčelně strávený čas. Komenský chtěl, aby děti o přestávkách mohly tuto dobu naplnit hrami, zábavou, hudbou, zkrátka aktivitami, které je budou bavit, rozvíjet a zároveň si při nich odpočinou. V sociální sféře se členové Jednoty bratrské starali o děti bez rodičů. Byly zakládány sirotčince, v nichž se těmto opuštěným bratři i sestry věnovali. V současné době tato církev v Čechách přichází s vlastní nabídkou volnočasových programů pro různé generace. Je si dobře vědoma toho, že se v dnešní společnosti vyskytuje mnoho osob, které potřebují pomoci v oblasti využívání volného času, nebo lidí, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením či jsou nějakým způsobem handicapováni, a to jim brání v zařazení do většinové společnosti. Je to jen pomoc těmto lidem, nebo se tím zároveň integruje Jednota bratrská do české společnosti? Je svým jednáním a působením více v povědomí lidí ve společnosti?⁵⁰

⁵⁰ Srov. UHLÍŘOVÁ, J. Vzdělání - charakteristický fenomén Jednoty bratrské. In: *Unitas Fratrum 1457-2007: Jednota*

bratrská jako kulturní a duchovní fenomén. V Jihlavě: Pro Univerzitu Karlovu v Praze, Evangelickou teologickou fakultu vydává nakl. Mlýn, 2009, s. 97-108. ISBN 978-80-86498-34-8.

2.3 Dnešní spotřebitel volnočasových aktivit

V dnešní době patří volný čas neoddělitelně k životu člověka. Můžeme ho chápat jako „vymoženost dnešní doby“ nebo jako „důsledek pokračující průmyslové racionalizace“⁵¹ V každém případě se s přetvářející se společností a vývojem na poli pracovního trhu mění i kvalita naplňování volného času. Jaký je dnešní spotřebitel volného času? S kým se setkáváme, komu se „šijí na míru“ nabídky různých volnočasových zařízení? Daří se nám dobře, vše základní, co potřebujeme, je relativně zajištěno. Proto člověk vyhledává různé zážitky, aby mohl naplňovat svou potřebu seberealizace. Ze zážitku si mnohem raději vybere ty příjemné, tedy požitky. Požitkem bychom mohli charakterizovat jako vychutnání si něčeho. Přináší nám potěšení z něčeho, z činnosti, z jídla... Požitek je vnímán veskrze pozitivně. Lze říci, že požitek může být zážitek – ovšem kladný, protože negativní zážitek (subjektivně negativně vnímaný) nezpůsobuje požitek.

Ekonomická sféra také počítá s požitkem. Dokonce o něm hovoří jako o něčem žádoucím, byť odlišněji chápaném. O něčem, prostřednictvím čehož můžeme získat i další příjmy či osobní přínosy. „*Skutečná ekonomie - úspornost - záleží v úspoře pracovní doby: (minimum - a redukce na minimum - výrobních nákladů), tato úspornost je však totožná s rozvojem produktivní síly. Nejde tedy vůbec o to zříkat se požitku, nýbrž rozvíjet produktivní sílu a schopnosti k výrobě, a tedy i schopnosti a prostředky požitku. Schopnost požitku je podmínkou požitku, tedy jeho prvním prostředkem, a tato schopnost znamená rozvoj nějaké individuální vlohy, produktivní síly.*“⁵² Požitek není něco, čeho bychom se měli zříkat, za účelem větší úspornosti, ale něco, co nám může prospět, co představuje novou příležitost.

Vyhledávání požitku i jeho druhu je dáno životním stylem. Životní styl dnešních lidí, především mladých, je mnohdy orientovaný na zážitek. Mohli bychom mluvit o **konzumní společnosti**. Lidé v dnešní době přišli na to, že **hra** ve volném čase pomáhá nejen odfiltrovat všednodenní stres, ale i zapomenout na ostatní problémy.

⁵¹ KAPLÁNEK, M. Pedagogika volného času pro navazující magisterské studium. [online]. [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <<http://www.tf.jcu.cz/getfile/38354c5628884f4d>>.

⁵² Ekonomie produktivní spotřeby. [online]. [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://www.sds.cz/docs/prectete/eknihy/lkkt/lkkt03.htm>>.

Mladý člověk je dnes již v podstatě materiálně zcela zaopatřená bytost, takže jeho životním cílem tato snaha o zaopatření není. Proto se nutně musí ptát na nové životní cíle. Co může dělat, když už všechno má? Nachází různorodé „zážitkové“ věci, které ale nejsou ničím jiným než „obyčejnými věcmi“ uzpůsobenými pro svět zážitků. Uživatel zítřka, jak je také konzument nazýván, se pak ocitá v napětí mezi životní nutností a iluzí života. „*Je to jako tanec na horkém vulkánu.[...] Žije ve dvou budovách zároveň – v kleci hospodářské nutnosti a v luxusním zámku romantických snů*“⁵³.

Dnes je zážitek v podstatě módní slovo, dalo by se říci jakýsi leitmotiv poslední doby. Je proto zapotřebí velké nabídky volnočasových aktivit. Opaschowski ve své publikaci *Kathedralen des 21. Jahrhunderts*⁵⁴ uvádí, že zážitky mohou pro jejich uživatele představovat nebezpečí. Přespříliš akcí a využívání volného času k zážitku může vést k volnočasovému stresu – člověk si neumí bez výčitek užít chvíli volna nebo se chvílku nudit. „*Ne ten, kdo byl nejstarší, žil nejdéle, ale ten, kdo nejsilněji prožíval. Mnozí, kdo jsou pohřbeni ve sto letech, zemřeli už při narození.*“ *J.J. Rousseau*⁵⁵ Člověk dnes kopíruje a klonuje téměř všechno, proto by se dalo říci, že originál je v jakési krizi. Hranice mezi iluzí a realitou je pak velmi tenká. Téměř vše se dá zinscenovat, skoro rozličná témata se dají pojmout zážitkově a nějak vyobrazit. Lidé jsou nastaveni na zážitky. Opaschowski si ale klade otázku, zda jde potom o zobrazení nebo o iluze. Takový konzument je fascinován světem iluzí, kde vidí například rekonstruované bitvy, na druhé straně touží po originálu a raduje se z něj. Jsou takto pojímané zážitky pro všechny? Kdo si může dovolit zážitky a konzum?

Naše společnost se postupně proměnila na konzumní. Lidé žijí konzumem. Kromě pohodlného užívání si života přináší Opaschowski ještě jeden problém, s nímž má konzumní společnost co dočinění – nebezpečí zadlužení se.

⁵³ Srov. „*Diese Spannung zwischen zwei kulturellen Traditionen gleicht einem Tanz auf dem heißen Vulkan.[...] Der Verbraucher von morgen wohnt und lebt in zwei Gebäuden> Im eisernen Käfig der wirtschaftlichen Notwendigkeit und im luxuriösen Schloss romantischer Träume und Genüsse.*“ (OPASCHOWSKI, H. W. *Kathedralen des 21. Jahrhunderts: Erlebniswelten im Zeitalter der Eventkultur.* s. 25.)

⁵⁴ OPASCHOWSKI, H. W. *Kathedralen des 21. Jahrhunderts: Erlebniswelten im Zeitalter der Eventkultur.* 132 s.

⁵⁵ srov. „*Nicht wer am ältesten wird, hat am längsten gelebt, sondern wer am stärksten erlebt hat. Mancher wird mit hundert Jahren begraben, der bei seiner Geburt gestorben war.*“ (OPASCHOWSKI, H. W. *Kathedralen des 21. Jahrhunderts: Erlebniswelten im Zeitalter der Eventkultur.* s. 18.)

Konzum je lákavý, mnozí neumí odolat, i když nemají prostředky z vlastních zdrojů. Proto si půjčují, aby mohli žít „tady a teď“. Někteří lidé se s dluhy pak neumí vyrovnat, a tím se odstartuje celá řada nepříjemností.

Konzumní společnost rozdělit do dvou větších skupin podle přístupu ke konzumu:

- 1) Konzum pro obstarání základních potřeb
 - a) **Normální konzument** – přezdívaný jako Otto Normalverbraucher⁵⁶ (43% obyvatel Německa). Žije dál přes mnohost dalších životních stylů a přes pestrost nabídky na trhu. Kupuje to, co je nutné, ostatní ho nezajímá.
 - b) **Šetřilek** - člověk, který chce nebo musí šetřit. Obvykle se jedná o lidi s nižšími příjmy. Pro zvláštní výdaje nejsou peníze.
- 2) Konzumenti zážitku
 - a) **Náročný spotřebitel** – konzum je prostředek na cestě k lepšímu životu. Často jsou to lidé s osobitým životním stylem. Chtějí tím získat více času a radosti ze života.
 - b) **Přizpůsobivý spotřebitel** – chce za každou cenu zapadnout, má strach z „outsiderství“. Tito lidé se nejčastěji řídí heslem „žiju tady a teď“. Mají více přání než peněz. Kupují i nepotřebné věci, které jsou pak zdrojem jejich špatné nálady.
 - c) **Spotřebitel potřebující respekt** – tito lidé nově získané věci dávají na odív. Potřebují demonstrovat pocit úspěchu, musí zažívat něco, o čem si „rodinné typy“ mohou nechat jen zdát.
 - d) **Spotřebitel luxusu** – spojuje odpovídající konzum s patřičnou kvalitou a intenzivním životním prožitkem. Má nadprůměrné příjmy, tudíž si může dovolit vyšší a dražší spotřební zboží. Na základě zodpovědných pracovních činností, které dle svého soudu vykonává, má pocit, že si na

⁵⁶ Normální spotřebitel

svůj zážitkový konzum vydělal a zaslouží si jej v patřičné kvalitě a luxusu.⁵⁷

Putování lidí za zážitky bychom mohli přirovnat ke katolické pouti a zážitek spolu s Opaschowskim k ráji. Touhu po ráji můžeme vnímat jakožto životní cíl. Dnes je k této touze přirovnávána představa štěstí. Lidé jej chtějí, doufají v něho a v lepší život. Dříve náboženství a církve slibovaly uzdravení, dnes mocný zážitkový průmysl slibuje a obstarává pocit štěstí a radosti ze života. Lidé si svůj cíl vybírají i podle dosažitelnosti (obvykle do 60 minut). Konceptem volnočasových center je nabídnout kontrast ke všednímu dni.

Je zážitek vždy jen projevem tělesnosti? Jak může církev reagovat na „trh se zážitky“? Je docela možné, že mnozí lidé dnes vnímají i bohoslužby jako formu zážitku, respektive hledají duchovní požitek tím, že jdou na bohoslužbu nebo o Vánocích na půlnoční mši.

Požitek by v lidském životě měl mít jen tolik místa, aby většinou nepřevažoval. Proč? Jedno přísloví říká, že „*Čeho je moc, toho je příliš*“. Člověk by pak dříve nebo později došel do bodu, kdy ho již zážitky nebudou bavit, protože nebudou požítky, nebudou přinášet uvolnění, tedy nebudou sloužit svému původnímu záměru, a přestanou být i zdrojem rozvoje individuálních vloh, přestanou být obohacím.

Jak se na požitek dívá Bible? Jak jej může vnímat církev? Osobně si myslím, že jak negativně, tak pozitivně. Bible obsahuje několik míst, kde se mluví o požítku. Vždy existuje obava, že se touha po požítku „zvrtně“ v nebezpečné věci, dovede člověka k hříchu. Člověk se může přemírou požítků postupně oddalovat od Boha, tím mezi sebe a Boha staví stále větší barikády, ztratí upřený pohled na Něj a pak ani neuvažuje o tom, že za všechno, co má, co užívá, má být vděčný právě Jemu. Je psáno: „*Nejprve tedy hledejte Boží království a jeho spravedlnost, a to všechno vám bude přidáno.*“⁵⁸ Kdo hledá Boží království, nebude o nic ukrácen. Naopak mu bude přidáno vše ostatní, tedy i požítky.

⁵⁷ OPASCHOWSKI, H. W. *Kathedralen des 21. Jahrhunderts: Erlebniswelten im Zeitalter der Eventkultur.* s. 23 – 31.

⁵⁸ Mt 6,33.

Bible jednak varuje před přílišným požitkářstvím, ale zároveň mluví i o požitku žádoucím – setrvání v Boží přítomnosti, která přináší rozvoj člověka a jeho občerstvení: „*Den v tvých nádvořích je lepší než tisíce jinde; raději chci stát před prahem domu svého Boha, než prodlévat v stanech svévolnosti.*“⁵⁹ V životě člověka by měl být vyvážen prostor pro Boha. Žalmista poukazuje na to, že čas strávený v „stanech svévolnosti“ pro něj představuje prodlévání, jinými slovy bychom mohli říci ztrátu času, zatímco čas, který stráví hledáním Boha, mu přináší mnohonásobně větší požitek. Je to ale jediný možný způsob požitku z biblického hlediska? Jsou světské požitky opravdu tak nebezpečné a z pohledu Bible i církve nežádoucí?

Ježíš (a následně křesťanství) uvádí do života duchovní rozměr trávení času. I když možná v Ježíšově případě nemůžeme úplně hovořit o volném čase v dnešním slova smyslu, lze v jeho trávení času vidět jeden důležitý aspekt. Jeho velkým požitkem byl čas trávený s Otcem, tedy čas, kdy se chodil o samotě modlit, kdy rozmlouval s Hospodinem, což ho naplňovalo radostí, pocitem uspokojení, tedy měl z požitku i užitek. Tento Ježíšův „požitek“ bychom mohli nazvat kontemplací. Zároveň však, s pokorou Jemu vlastní, s neutuchajícím vyhledáváním Otcovy přítomnosti, se také účastnil světských záležitostí. Bible sice nehovoří v Ježíšově případě o požitku například v oblasti hudby, lásky nebo jiných, ale dává Ježíše nahlédnout jako člověka, který rád vyhledal zábavu, účastnil se tehdejších akcí poskytujících zážitek (svatby, hostiny).⁶⁰ Nezavřel se v chrámu, odkud by jen kritizoval společnost. Mohli bychom říci, že Jeho motiv jednání byl jiný. Jeho cílem nebyl ani zážitek samotný, pocit slasti z prožitého, opití se alkoholem nebo prožití jakési formy extáze. Jeho motivem byli lidé, s nimiž se setkával. V každé situaci to byla Jeho láska k lidem, jejichž životy mohl měnit.⁶¹ Ježíš prostřednictvím toho, že si uměl „užít“ zábavu, konfrontoval své okolí, které mělo také příležitost se prostřednictvím svých dalších požitků ve volném čase přimknout blíže k Bohu. Jak by Ježíš trávil svůj volný čas v dnešní době?

Člověk se prostřednictvím zážitku (hudebního nebo jiného) může cítit blíž Bohu, dotknout se posvátna, což může podnítit jeho touhu Boha poznat. I požitek

⁵⁹ Ž 84,11.

⁶⁰ Mt 9, 14; J 2, 1 -11.

⁶¹ Viz příběh o Zacheovi.

z obyčejných věcí poskytuje možnost přiblížit se k Bohu. Je k tomu zapotřebí jedné zásadní věci – umět se zastavit a naslouchat. Naslouchat jemnému hlasu, který k nám tiše promlouvá, objevit v sobě vděčnost za to, co jsme dostali, co smíme užívat.

Církev v dnešní době může lidem ukazovat například právě postoj vděčnosti, učit lidi vidět, čeho všeho si mohou vážit a co není samozřejmostí. Svou otevřeností vůči nevěřícím lidem může podat pomocnou ruku potřebným, učit lidi, aby si sami uvědomovali, že o svém volném čase smí rozhodovat především oni sami, že nemusí podléhat tlaku mediální masáže, ale že si mohou užít i obyčejné setkání, krásy přírody, vychutnat si ticho.

Nabídka volnočasových aktivit musí přihlížet i k dalším věcem, jako je prostředí, z něhož spotřebitel, klient, účastník vychází. Jde o lidi z fungujících rodin, z nefunkčních rodin? Jedná se o jedince, který je ohrožen nebezpečím závislosti nebo i sociálního vyloučení? Nebo jde dokonce o jedince, který již je závislý či se cítí sociálně vyloučen? Jaké volnočasové aktivity jsou nabízeny a jaké funkce mají funkce?

2.4 Význam práce s lidmi ve volném čase

Volnočasové aktivity jsou činnosti ve volném čase. Jejich rozdělení a terminologie se opět u různých autorů nepatrně liší. Například francouzský sociolog Joffre Dumazedier rozlišuje tyto druhy činností:

- činnosti **manuální, fyzické, estetické, intelektuální a sociální**, v dnešní době bychom mohli tyto kategorie rozšířit ještě o kategorii **spotřební**.⁶²

Jiřina Pávková oproti tomu přináší jen dvě kategorie, činnosti odpočinkové a relaxační a činnosti zájmové.

- činnosti **odpočinkové a relaxační**

⁶² HODANĚ, B., DOHNAL, T. *Rekreologie*. s. 59.

- činnosti **zájmové** Pávková dále dělí na **společenskovední, pracovní-technické, přírodovědné, esteticko-výchovné a tělovýchovné**

Empirický výzkum volného času rozlišuje tzv. **měkké volnočasové aktivity** a **tvrdé volnočasové aktivity**.

- **Měkké volnočasové aktivity** jsou pro člověka v podstatě samozřejmostí, nevyžadují speciální koncentraci nebo zájmové zaměření. Takovéto aktivity představuje například poslech rozhlasu či sledování televize.
- **Tvrdé volnočasové aktivity** představují činnosti aktivního charakteru. Člověk si je vědomě volí, vyžadují jeho koncentraci i zájmové zaměření.⁶³

V uvedeném dělení a charakteristice volného času je také potřeba, abychom uvedli i **funkce výchovy ve volném čase**. Jednotlivé instituce i činnosti jsou jinak zaměřené.⁶⁴

Výchovná funkce je přítomná snad v každé volnočasové aktivitě. Jde zde o rozvíjení zájmů i potřeb účastníků volnočasových aktivit, o formování zdravých postojů a morálních vlastností. Účastníci jsou přímo i nepřímo motivováni ke správnému využívání volného času., k získávání nových vědomostí i dovedností.

Zdravotní funkce aktivit ve volném čase je plněna vyváženým střídáním činností jedince přes den. Dalo by se říci, že jde o prvek duševní hygieny. Střídáním činností přináší protiváhu k pracovní době, a tím se zvyšuje odolnost jedince vůči nepříznivým vlivům.

Sociální funkce aktivit ve volném čase je také velmi důležitá. Účastníci mohou utvářet množství sociálních kontaktů nejrůznějšího druhu, rozvíjet komunikaci. V publikaci *Pedagogika volného času* se v tomto smyslu hovoří jen o dětských účastnících. Sociální funkci však plní všechny volnočasové aktivity, kde dochází k setkávání a kooperaci lidí.

⁶³ KAPLÁNEK, M. *Pedagogika volného času pro navazující magisterské studium*. [online]. [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <<http://www.tf.jcu.cz/getfile/38354c5628884f4d>>.

⁶⁴ Srov. PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. s. 41 - -43.

Poslední, neméně důležitou funkcí je **preventivní funkce**. V dnešní době, která nabízí nesčetné možnosti, jak naplňovat volný čas, se objevuje také množství lidí drogově i jinak závislých. Proč je tomu tak? Nabídka je velká, „osvěta“ ve volném čase nestíhá vždy pružně reagovat. Znamená to tedy, že se nedaří vždy správně podchytit nasměrování jedince, jeho schopnosti nakládat správně s volným časem jemu svěřeným. Nejde vždy jen o aktivity ve volném čase nabízeném nejrůznějšími organizacemi. Značný deficit si dnešní lidé odnášejí z domova, kde rodiče nevěnují svým dětem čas, neučí je rozumně hospodařit s časem, který mají. Tento deficit zcela logicky nemůžou plně nahradit a vykompenzovat volnočasová zařízení, jež nejsou schopna pojmout všechny a jejichž nabídka ani nemůže pokrýt potřeby a zájmy všech. Bílá kniha uvádí šest funkcí výchovy. Na rozdíl od Pávkové přidává ještě funkci kulturní a vzdělávací.,⁶⁵

2.4.1 Prevence sociálně patologických jevů a prevence sociálního vyloučení prostřednictvím volnočasových aktivit

Prevence (z lat. praevenire, předcházet) je „*soustava opatření, která mají předcházet nějakému nežádoucímu jevu, například nemocem, drogovým závislostem, zločinům, nehodám, neúspěchu ve škole, sociálním konfliktům, násilí, ekologickým katastrofám a podobně.*“⁶⁶ Obecně lze říci, že se prevence vztahuje na celou řadu jevů. Jako takovou ji můžeme rozdělit na tři stupně – primární, sekundární a terciární.

- Primární prevence zahrnuje obecně veškeré aktivity a činnosti, které vedou k předcházení problémů a jejich následků. Pomocí správně fungující primární prevence se nežádoucí jevy nemusí vyskytnout vůbec, nebo se vyskytnou, ale až v pozdějším věku jedince (například nástup nemoci, její mírnější projevy). Primární prevence představuje také minimalizování následků již vzniklých problémů a snahu zabránit jejich dalšímu šíření.

⁶⁵ Národní program rozvoje vzdělávání v ČR. Bílá kniha. ÚIV: Praha 2001, s.54.

⁶⁶ Prevence. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2013-01-27]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Prevence>>.

- V rámci primární prevence projevů rizikového chování můžeme mluvit ještě o dílčím rozdělení na primární prevenci nespecifickou a specifickou. **Nespecifická primární prevence** je prevence komplexní. *„Je zaměřená na posílení osobnosti a schopností člověka; na dovednost umět zvládat a řešit problémy.“* Podstatou je podávání pravdivé informace tak, že je přiměřená věku posluchače. Jsou využívány techniky, jež rozvíjejí osobnost účastníka, jeho nadání, zájmy. *„Jedná se o aktivity, které obecně napomáhají snižovat riziko vzniku a rozvoje jakýchkoli nežádoucích forem chování a to prostřednictvím lepšího využívání a organizace volného času.“*⁶⁷ Jedinci se učí cítit a přebírat zodpovědnost za své jednání a využívání volného času. Jedná se o nám dobře známé zájmové kroužky, sportovní aktivity, zkrátka aktivity, které by zřejmě existovaly a byly využívány ve volném čase i bez toho, aniž by prvoplánově měly plnit funkci primární prevence.
- **Specifická prevence** se snaží specificky předcházet či zamezovat vzniku jednotlivých forem rizikového chování. Cílová skupina si má osvojit takové postoje, znalosti a životní styl, aby je dokázala uplatnit. Tuto prevenci můžeme dělit podle jejího zaměření ještě na tři typy: **všeobecnou primární prevenci** (Je zaměřena na běžnou populaci, např. programy ve školách realizované pedagogicko-psychologickými poradnami či nestátními neziskovými organizacemi. Tyto programy mají vypracovanou svou metodiku.), **selektivní primární prevenci** (Je zaměřena na ohrožené skupiny, tedy na rodiny, děti, nebo dokonce celé komunity. Ty mají často málo sociálních kontaktů, v nich samých je často již přítomná zkušenost s rizikovým chováním a proto se dá očekávat, že k této zkušenosti bude docházet též u potomků těchto rodin. Popsaný druh prevence je řešen na úrovni školy prostřednictvím interaktivních programů) a **indikovanou primární prevenci** (Je zaměřena na jedince, u nějž je předpokládáno více rizikových faktorů majících vliv na vznik závislostí či jiných projevů. Zde se jedná

⁶⁷ Nespecifická prevence. *Ostrov radosti* [online]. [cit. 2013-01-27]. Dostupné z: <http://www.ostrovzl.cz/prevence/nespecificka-a-specificka/>.

o včasnou dlouhodobou spolupráci s dětmi a jejich rodinami, dokonce s jejich pedagogy.

- **Sekundární prevence** se snaží příslušné jevy včas zachytit a bránit jejich prohlubování, šíření a podobně. Zaměřuje se na zvláště ohrožené skupiny, například mládež, menšiny nebo sociálně slabé.
- **Terciární prevence** je „*souhrn činností zaměřený proti vzniku komplikací již diagnostikovaného a léčení onemocnění s cílem zabránit jeho opakování a progresi.*“⁶⁸

Jak mohou mít volnočasové aktivity dopad na sociální vyloučení? Již výše jsme si vysvětlili, co sociální vyloučení, tedy sociální exkluze, znamená. Pro připomenutí se jedná o „*proces, kterým jsou jednotlivci i celé skupiny osob zbavováni přístupu ke zdrojům nezbytným pro zapojení se do sociálních, ekonomických a politických aktivit společnosti jako celku.*“⁶⁹ Týkat se může jak národnostních menšin, tak jedinců s jakýmkoli znevýhodněním. Sociálním vyloučením jsou ohroženy například ženy na mateřské dovolené, sociálně slabší jedinci nebo též senioři. Nyní je třeba si říci, jak se volnočasové aktivity mohou zasloužit o prevenci sociálního vyloučení.

Volnočasové aktivity svou povahou přispívají k tvoření nových sociálních vazeb, k získávání kontaktů. Mohli bychom konstatovat, že volnočasové aktivity se svou nabídkou využití volného času pro konkrétní skupinu přináší také jedinečnou a neopakovatelnou možnost těmto lidem zapojit se do skupiny, získat lepší přehled o svých možnostech, získat kontakty, pocit důležitosti. Tito lidé mohou zjistit, že nejsou jediní, kdo čelí nějaké sociální „nespravedlnosti“, mohou zjistit, že mají možnosti, že jsou schopní. Jejich sebevědomí se právě díky setkávání při volnočasových aktivitách může pozvednout a mohou podnikat sebevědoměji další kroky pro zapojování se zpátky do společnosti. To znamená, že volnočasové aktivity mohou přispívat jednak jako prevence vzniku sociálního vyloučení, jednak jako prostředek integrace těchto sociálně vyloučených jedinců do společnosti.

⁶⁸ *Výklad různých forem prevence*. Dostupné z: <http://kvalita.nrc.cz/standarty/IGA10650-3/02_Prilohy/Priloha_3/Priloha_3j_Vyklad_ruznych_forem_prevence.pdf>.

⁶⁹ Sociální exkluze. *Epolis: Podpora sociálně - integračních politik a služeb* [online]. [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://epolis.cz/page.php?location=&menu=first&id=28&idNotion=9>>.

2.5 Volný čas a církev

Jak církev vnímá problematiku volného času? Měla by se nějak angažovat v této oblasti? Jak jsme již ukázali, postrádá způsob trávení volného času lidí důležitý duchovní rozměr, který má také své konkrétní náboženské vyjádření. Ale znamená to nutně, že by se křesťané proto měli nevěřícím lidem vyhýbat a nestarat se o ně? Měli by se stát výlučnou skupinou, která jediná má právo na spasení? Domnívám se, že nikoliv církev by se měla lidem otevřít. Ježíš Kristus se také angažoval ve volném čase lidí ve svém okolí. Byl tu pro ně, jedl s nimi, poctil je svou návštěvou, účastnil se jejich svateb, hostin, uzdravoval jejich nemocné. Povolal si k sobě obyčejné lidi z řad opomíjených, aby jim ukázal Boží lásku. Jak se lidé dozvědí o Boží lásce, když jim o ní nikdo neřekne? Ježíš před svým odchodem pověřil učedníky: „*Jděte do celého světa a kažte evangelium všemu stvoření.*“⁷⁰

Dnes „*tolik lidí vytěsnilo Boha a víru ze svého života. V době totality to za nás dělali komunisté, dnes to děláme sami. Jménem svobody jsme začali věřit v demokracii tak, že theokracie, tedy vůle Boží, se stala překážkou. Bůh se stal brzdou rozletu. Proto musí být vynechán, opomenut a nakonec popírán. Jsme odvážným a troufalým pokolením. Kam to chceme dotáhnout? K novému Babylonu pod fasádou globalizace? Dnešní globální elita vytváří nástroj seberealizace a opomíjí solidaritu.*“⁷¹ Proto by to měla být církev, která společnosti ukáže Boží lásku, nebude se jí vyhýbat a stranit, ale bude aktivně vyhledávat příležitosti, jak jí být nablízku. A kdy jindy, než právě ve volném čase?

⁷⁰ Mk. 16, 15

⁷¹ TECA, L. *Co od nás Hospodin žádá?*; Rokycany; 2013 nepublikovaný rukopis. Citováno se souhlasem autora.

2.6 Resumé

- Volný čas má v životě člověka po celou historii lidstva významnou roli, i když nebyl vždy vnímán tak, jak jej vnímáme dnes, a nebyl mu přikládán takový význam. Člověk jej potřebuje k odpočinku i k rozvoji svých schopností a dovedností.
- Volnočasové aktivity nabízené různými subjekty mají výchovnou, vzdělávací, zdravotní, kulturní, sociální a preventivní funkci. Práce s lidmi ve volném čase prostřednictvím volnočasových aktivit je důležitá pro to, že se kromě rozvíjení osobnosti a ukazování možností efektivního využití volného času může též předcházet vzniku a dopadu některých nežádoucích sociálních jevů, jako je sociální vyloučení nebo vznik závislostí.
- Prostřednictvím volnočasových aktivit může probíhat integrace skupin sociálně vyloučených nebo skupin tímto vyloučením ohrožených. Můžeme tedy říci, že volnočasové aktivity mohou napomáhat jak prevenci sociálního vyloučení, tak integraci lidí do většinové společnosti, protože k ní dochází prostřednictvím volnočasových aktivit i nezáměrně, bezděky.
- Církev má vzhledem ke kvalitě prožívání volného času důležité místo. Může vést člověka k prožitkům spojeným s posvátnem, a tak jim otevřít otázky životního smyslu.

3 Jednota bratrská - církve působící v české společnosti

Jednota bratrská, křesťanská církev s dlouholetou tradicí, svým působením ovlivnila celou řadu dalších světových i domácích církví, které dnes známe, mnozí její členové byli velmi uznáváni po celém světě. Křesťané i filozofové se rádi vracejí k odkazům „staré“ Jednoty bratrské⁷². V čem byla a je právě tato denominace specifická a výjimečná? Jaký má vztah ke společnosti a společnost k ní?

V této kapitole se budeme zabývat tím, jak Jednota bratrská vznikla, které mezníky v jejím vývoji jsou důležité, seznámíme se s významnými osobnostmi, jež které byly klíčové v souvislosti s integrací, volným časem a celkovým postojem Jednoty bratrské jako církve ke společnosti. Uvidíme, nakolik se Jednota bratrská chtěla integrovat do společnosti, v níž působila, co pro to dělala a zda se jí to dařilo. Budeme pozorovat, zda jsou volnočasové aktivity něčím, co je pro Jednotu charakteristické, nebo zda jde o nový směr preferovaný v současnosti. Dále zjistíme, jak Jednota bratrská odpovídala na podmínky dané společností a jak následně společnost, popřípadě král, odpovídala na chování Jednoty bratrské.

Historii Jednoty bratrské rozdělíme do tří významných etap, v nichž je také možné sledovat vývoj integrace církve do společnosti, nejen prostřednictvím volnočasových aktivit. Těmito obdobími bude existence „staré“ Jednoty bratrské, tedy období od jejího počátku do poloviny 17. století, kdy byla Jednota bratrská z Čech a Moravy vypovězena, její sbory zrušeny a věřící buď museli konvertovat ke katolické církvi, nebo byli nuceni uprchnout. Druhé období bude představovat „obnovená“ Jednota bratrská, tedy církve, která po několika letech povstala z popela a přihlásila se ke svému dědictví, na nějž hodlala navázat a pokračovat znovu ve své tradici v českých zemích. Třetím sledovaným obdobím bude podoba Jednoty bratrské v době po revoluci, její evangelizační snahy v souvislosti volnočasovými aktivitami.

⁷² Jako „stará“ Jednota bratrská byla tato církev označována v době do poloviny 17. Století.

3.1 „Stará“ Jednota bratrská (1457 – polovina 17. stol.)

Jednota bratrská prošla od svého vzniku pozoruhodným vývojem. Svou existencí a svým jednáním ovlivnila celou řadu lidí, některým změnila život, některé svou existencí popouzela ke krokům, které měly vést k jejímu zničení. Vždy se snažila být jako církev výjimečná svou opravdovostí ve vztahu ke Kristu a k Božímu slovu. Nemůžeme však říci, že by se ve všech fázích svého vývoje snažila o začlenění do společnosti nebo o uznání společností. Mnohdy dávala najevo právě svou výlučnost.

3.1.1 Celková charakteristika

Abychom pochopili, proč Jednota bratrská vznikla a na jakých základech stavěla, je potřebné podívat se na dobu jejího vzniku, tedy na události okolo roku 1457 a před ním, a na celkové podmínky v zemi. Mezi věřícími je stále zřejmé emocionální rozjitření po upálení mistra Jana Husa⁷³. V letech 1419 – 1420 bylo přijato společné prohlášení stoupenců reformy v Čechách a na Moravě. Toto prohlášení, Čtyři pražské artikuly, se snažilo o společný postup českých a moravských stoupenců.⁷⁴ První článek hovořil o svobodě hlásání Božího slova. Druhý článek požadoval přijímání pod obojím způsobem⁷⁵ pro všechny. Třetí článek zakazoval kněžím a mnichům ujímat se světského panování, z čehož vyplývalo, že se církev neměla vměšovat do politiky. Čtvrtý článek požadoval trestání smrtelných hříchů.⁷⁶ Čtyři pražské články hrají roli u husitů ještě dlouho po svém vydání, ačkoli později již v omezeném vydání a platnosti.

⁷³ Jan Hus byl upálen roku 1415 v Kostnici

⁷⁴ Srov. ŘÍČAN, R. *Dějiny Jednoty bratrské: s kapitolou o bratrské teologii od Amedea Molnára*. s. 13.

⁷⁵ Podobojí (též pod obojí, nebo "pod obojí způsob") označuje přijímání eucharistie jak v podobě hostie, těla Kristova, tak i v podobě mešního vína z kalicha, krve Kristovy.

⁷⁶ Srov. ŘÍČAN, R. *Dějiny Jednoty bratrské: s kapitolou o bratrské teologii od Amedea Molnára*. s. 13. .

V roce 1434 se u Lipan odehrála bitva katolíků ve spojení s pražany (větev husitů) proti táboritům a sirotkům⁷⁷. Táboriti a sirotci byli poraženi. Znamenalo to, že se katolická církev svého postavení v českých zemích nechtěla vzdát a nebála se použít všemožné prostředky k tomu, aby to ukázala a dokázala. Na řadu přišlo nové prodiskutování čtyř článků. V roce 1436 po jednání s koncilem získávají články jen omezenou platnost a nazývají se kompaktáta. Ta měla platit jen pro křesťany v Čechách, kteří se jí chtěli řídit. „*Proti původním úmyslům české reformace vzniká prakticky osobitá česká církev podobojí⁷⁸ [...] s Rokycanou v čele*“⁷⁹. Jednalo se o církev, se kterou nakonec musela počítat celá Evropa v době reformace, i když byla církví menšinovou. Jan Rokycana, ač celou dobu kališník, měl značný vliv v Jednotě bratrské. Bylo to dáno jeho aktivitami, názory i jednáním, kterými se Bratry (jak si tehdy říkali) snažil chránit před nebezpečím, které jim hrozilo ze strany krále nebo papeže.

Mezi katolíky a husity bylo cítit napětí i přesto, že se Jan Rokycana⁸⁰ snažil, aby husitská církev byla uznána tou katolickou. Byl schopen domlouvat se s katolíky na kompromisech. Jeho jednání se ale nesesetlo s úspěchem u ostatních husitských duchovních vůdců (kněží). Na různých místech v Čechách a na Moravě vznikaly skupiny, které se někdy nepatrně, někdy významně, odlišovaly od Rokycanova smýšlení. Každá ze skupin byla přesvědčena, že hájí správný, biblicky podložený důkaz a nechce ustupovat kompromisům.

Na českém trůně byl do listopadu roku 1457 Ladislav Pohrobek, nezletilý král, syn Albrechta II. (V.) Habsburského, jenž velmi preferoval katolickou církev. Roku 1458 byl vystřídán Jiřím z Poděbrad, který měl již za doby vlády Ladislava Pohrobka jako jeho regent značný vliv na politiku země. Zájem Jiřího z Poděbrad byl „*náboženský smír kališníků s katolíky.*“⁸¹ Uznával kompaktáta, a tím dvě církve –

⁷⁷ Větev husitů vedená původně Janem Žižkou, po jeho smrti se její stoupenci takto nazývali.

⁷⁸ Podobojí (též pod obojí, nebo "pod obojí způsobou") označuje přijímání eucharistie jak v podobě Hostie, těla Kristova, tak i v podobě mešního vína z kalicha, krve Kristovy.

⁷⁹ Srov. ŘÍČAN, R. *Dějiny Jednoty bratrské: s kapitolou o bratrské teologii od Amedea Molnára*. s. 19.

⁸⁰ Představitel husitské církve.

⁸¹ Vrcholný středověk. *Historie lidstva* [online]. 2008 [cit. 2012-11-03]. Dostupné z: <<http://www.ucebnice-dejepisu.ic.cz/0512-vrcholny-stredovek-doba-polipanska-a-podebradska.php>>.

katolickou a kališnickou, ostatní považoval za kacíře, sekty. Přesto ještě v roce 1458 dovoluje Řehoři Krejčímu a jeho stoupencům, aby se spolu se svými spřízněnci usadili na jeho panství ve východočeském Kunvaldu. Roku 1465 byl Jiří dán do klatby papežem Pavlem II., jenž ho prohlásil za sesazeného.

Po celé zemi byly rozšířené skupiny hájící biblické názory. Objevily se zde odvážná tvrzení Petra Chelčického, kolem nějž se v Chelčicích shromáždila skupina příznivců. Mezi nimi se vyskytla i skupina bratrů v čele s Řehořem Krajčím, synovcem Jana Rokycany. Chelčický viděl důležitost v praktických výsledcích víry v životě křesťana. Požadoval, aby z církve ustoupilo vše, „*co se s Kristovým učením nesrovnává*“.⁸²

Oficiálním rokem vzniku Jednoty bratrské je 1457. Její duchovní otcové jsou Jan Rokycana a Petr Chelčický, o jejichž názory se Bratři opírali. 1458 dovolil král Jiří z Poděbrad Bratru Řehořovi, aby se spolu se svými spřízněnci usadil na jeho panství ve východočeském Kunvaldu v Orlických horách, kde se Bratři snažili žít podle Bible ve vší skromnosti a chudobě, oddělení od působení katolické církve a jejích řádů. Od roku 1467 světila Jednota bratrská své vlastní kněze a stala se tak přes všechny problémy a obtíže regulérní církví, i když byla ještě dlouhou dobu považována za sektu. Jak v začátcích, tak v pozdější době se potýkala s pronásledováním a těžkostmi, které jí připravili vládci i ostatní církve, jejichž nesouhlas Jednota svými názory a počínáním vzbudila.

V čem se ale Bratři tolik lišili od ostatních církví? Proč nemohli jednoduše spolupracovat s kališníky a postupovat jednomyslně v reformě české církve způsobem, jakým to stanovovala kompaktáta? Proč se nespojili ani s jinou církví podobou nebo jiná církev s nimi? Jednalo se o důvody, které by se nám dnes mohly zdát malicherné, pro Bratry v té době hrály významnou roli. Šlo především o teologický výklad spasení⁸³, večeře Páně⁸⁴, také o pojetí víry a stanovisko vůči světské moci. Dalším

Srov. ŘÍČAN, R. *Dějiny Jednoty bratrské: s kapitolou o bratrské teologii od Amedea Molnára*. s. 30.

⁸³ V hebrejštině slovo „spása“ znamená: vytržení z nebezpečí smrti, naplněný život, osvobození, vykoupení.

⁸⁴ Večeře Páně je jedním z pojmů, jehož se užívá pro slavení eucharistie a který upřednostňují především církve vzešlé z protestantské reformace.

z bodů bylo po Chelčického vzoru prakticky dodržovat biblické principy, demonstrovat víru na skutcích, vést příkladný život v lásce, odmítat násilí⁸⁵.

3.1.2 „Stará“ Jednota bratrská ve svých počátcích, její integrace do společnosti a volnočasové aktivity pro společnost

Jednota bratrská v době svého vzniku působila dojmem, že se chtěla od české společnosti izolovat. Zpočátku do svých řad přijímala chudé lidi, jimž skromnost a odříkání nebylo cizí. Měšťané, šlechta, vojáci, obchodníci ani vzdělaní lidé neměli možnost stát se členy Jednoty. Mohli být považováni za přátele církve, ale nemohli být jejími členy. Byli příliš zapojeni do světských záležitostí a obklopeni bohatstvím. Bratři se domnívali, že právě uvedené by jim mohlo bránit vést správný život podle Písma. Obchodování a členství v armádě bylo dlouhou dobu Jednotou považováno za vykořisťování nebo cestu, která člověka odděluje od Boha. Vzdělání Bratři do svých životů zahrnuli až skoro o sto let později, kdy postupně připustili, že je dobré vzdělávat své členy.

Mohli bychom říci, že „v samém počátku činnosti Jednoty bratrské je formulován ideový princip, který povznáší ctnostnou elitu nad hřešící masu.“⁸⁶ Byla menšinou, která vlastně podle svých představ dobrovolně trpěla pro dobrou věc. Bratři se o vše dělili, vše měli společné. Přestože se nechtěli vměšovat do záležitostí světa a spíše, než aby se integrovali, se izolovali, přidávali se k nim postupně další věřící, dokonce i někteří katoličtí kněží. Do Kunvaldu se Bratři uchýlili proto, „aby v ústraní a mimo hluk a složitou sociální strukturu velkoměsta vedli život Kristových učedníků, aby tak bezpečnějším způsobem dosáhli spásy.“⁸⁷ Jejich náboženská disciplína, biblická rovnost a vzrůstající zájem společnosti o ně nemohly být přehlédnuty. I když se snažili ze všech sil nezaplést se do světských záležitostí, zcela se před společností

⁸⁵ Jbulletin [online]. 2010, č. 1 [cit. 2012-11-03]. Dostupné z: <http://www.jbcr.info/upload/files/jbulletin/Jbulletin_1_web.pdf>.

⁸⁶ MACEK, J. *Víra a zbožnost jagellonského věku*. s. 287.

⁸⁷ ZEMEK, P., KUMPERA, J., KOMENSKÝ, J. A. *Jednota bratrská: zbožnost, mravnost, tolerance : odkaz české reformace evropské duchovní kultuře : 550. výročí vzniku (1457-2007)*. s.13.

uzavírat nemohli. Mnozí se k nim přidávali a chtěli s nimi sdílet způsob života, další (šlechta, obchodníci, vojáci) s nimi sympatizovali, a přesto, že se nemohli stát členy, drželi nad sbory Jednoty ochrannou ruku a účastnili se shromáždění. Jiní pak ze žárlivosti nebo nesouhlasu s učením podnikali různé kroky pro to, aby rostoucí působení Jednoty na společenské poměry v českých zemích změnili nebo zastavili.

Ačkoli se o volném čase a aktivitách v něm více hovoří až ve 20. století, určitě již tehdy, ve století 15., byl čas mimo pracovní dobu nedílnou součástí životů lidí. Jednota bratrská se zpočátku vůbec neangažovala v jakémkoli organizování volna věřících či nevěřících, ani nenabízela, kromě bohoslužeb, žádné volnočasové aktivity. Její kněží se své práci věnovali ve svém volném čase. Zásadou Jednoty bylo to, že si každý musí vydělat na své živobytí. Práci kněze nepovažovali za profesi, ale za životní styl.

Jednota bratrská se ve svých počátcích nezabývala volným časem, protože ji ještě několik let zaměstnávaly otázky definování jejího sociálního učení, ustanovování základních pilířů, na kterých jako církve bude stát. Otázku volného času a nabídku případných aktivit v něm budou Bratři řešit až o několik století později. Je nutno podotknout, že volný čas ještě také zdaleka nebyl tématem doby.

3.1.3 Integrace Jednoty bratrské do společnosti v době evropské reformace a protireformace

Po smrti bratra Řehoře (1474) se v Jednotě vyprofiloval nový významný duchovní vůdce – bratr Lukáš Pražský (asi 1460 – 1528). Kromě činnosti duchovní se velmi věnoval činnosti literární a snažil se formulovat do slov a textů zásady Bratří, jejich východiska, organizaci struktury, vyznání i pohled na večeři Páně či spasení. Vznikají bratrské písně vydávané ve zpěvnících, v Jednotě je kladen nový důraz na Starý zákon, který podle Lukáše poukazuje na příchod Krista jako spasitele na zem.⁸⁸ Zdůrazňoval zvláštní existenci Jednoty, sám podnikal řadu cest po světě, aby se přesvědčil, jak

⁸⁸Podle Chelčického byl důležitější Nový zákon jako přímé působení Krista.

v praxi žijí ostatní církve, které se chtěly k Bratřím přidávat nebo s nimi společně tvořit reformační církve.

V Evropě se zrodila reformace,⁸⁹ která změnila náboženské podmínky. I Jednota prochází dalším vývojem a do značné míry se v ní projevují myšlenky reformace. Bratřím se otevřel nový pohled například na živnosti – členové se smějí žít řemesly a živnostmi, které byly dříve označovány za pochybné. Jen obchodu s penězi se měli vyhýbat. Ačkoli si církve říkala Jednota bratrská, nebylo mezi nimi vždy možné zachovat jednomyslnost. Právě usnesení o tom, že se Bratři smí žít dříve pochybnými živnostmi, popudilo některé kněží, kteří se roku 1496 oddělili a začali tvořit takzvanou „Malou stránku“, jež hájila nepokrokovou orientaci. Nechtěli se poskvřňovat pochybnými řemesly a živnostmi, hájili původní Chelčického a Řehořovo učení.

Bratr Lukáš se také zasloužil o to, aby se Jednota jako církev začala otevírat světu. Lze tu již vidět některé **prvky integrace**, i když se zde ještě přímo nedá hovořit o záměrné integraci do české společnosti. Šlo o kontakt se světovou reformací. Bratři rozvíjeli vztahy s Martinem Lutherem a dalšími reformátory, jimž se snažili zprostředkovat učení Jednoty bratrské. Martin Luther získal k Bratřím důvěru, odkazoval na ně ve svých spisech a úvahách. Jejich příkladný život a kázeň byly pro Luthera vzorem. Proto se mezi oběma stranami udržovaly styky, jež věřící vzájemně obohacovaly.⁹⁰

Novou váhu získává **vzdělání**. Bratrští kněží se již na vzdělání (alespoň v oblasti teologické) dívají jako na důležitou věc. Bratři vyhodnotili, že je potřebné mít vzdělané kněze, kteří budou schopni komunikovat se zahraničím a kteří budou umět své učení obhájit a patřičně vysvětlit. Již před rokem 1500 vzniká v Brandýse nad Orlicí bratrská kolej. Ta, stejně jako pak další školy Jednoty, byla zřízena a financována díky štědrosti dárců, především ze strany šlechty. Na počátku 16. století si Bratři začínají sami vzdělávat své kněze v bratrských domech.⁹¹ Školy byly v první polovině 16. století v několika českých městech. Nejvýznamnější byla v Mladé Boleslavi (1500–1623), kde vyučoval například Lukáš Pražský, Jan Černý, Jan Augusta nebo Jan Blahoslav. Další

⁸⁹Jako počátek reformace uváděno datum 31. října 1517, kdy Martin Luther zveřejnil 95 tezí.

⁹⁰Srov ROHDE, M. *Luther und die Böhmischen Brüder nach den Quellen*. s. 51-54, 142-150.

⁹¹Srov ŘÍČAN, R. *Dějiny Jednoty bratrské: s kapitolou o bratrské teologii od Amedea Molnára*. s. 126.

významné se nacházely například v Turnově (1500–1548), Chrástu u Chrudimi (do 1550), Litomyšli (1494–1515) nebo Rychnově nad Kněžnou (tam dílo trvalo jen rok, a to v rozmezí 1549–1550).⁹² Díky dobrým vztahům s Martinem Lutherem byli někteří čeští studenti posíláni do Vitemberku, aby získali bohoslovecké vzdělání, což nutně vedlo i k pronikání myšlenek reformátorů do Jednoty bratrské.⁹³

Lutherovy názory posloužily Bratřím k novému pohledu na postavení křesťana a církve ve světě i v občanském povolání. Stejně jako dopsud byl důraz kladen na to, aby křesťané jednali podle toho, jak jim káže Boží slovo. Oproti původnímu nastavení o vydělování se ze světa a ze světských záležitostí, byl kladen stále větší důraz na „*místo křesťana uprostřed bližních*.“⁹⁴ To znamená, že se věřící měli integrovat do společnosti a sloužit v ní po Kristově vzoru. V průběhu 16. století bylo v českých zemích mnoho obyvatel věřících v Boha. Řešila se jen otázka, zda příslušeli ke katolíkům nebo podobojí. Správa obcí a poddaných byla tehdy nově brána jako příležitost k významné službě na Božím díle. Vojenskou službu připouštěli Bratři jen v krajním případě⁹⁵. Celkově se začátkem 16. století změnil přístup Bratří ke šlechtě. Roku 1530 došlo ke křtu skupiny pánů v Mladé Boleslavi. Od této doby jsou do členství zahrnovány i urozenější panské stavy. Stále se aplikuje zásada zastavení živností, které jsou na úkor druhých řemeslníků.⁹⁶

Činnost Bratří nezůstala bez povšimnutí především u jejich protivníků. „*Roku 1508 přivalila se velká pohroma na Jednotu. Strana protivná konečně dosáhla svého. Nepřátelé Bratří vymohli na sněmu a na králi pověstný mandát svatojakubský proti pikartům [...]*.“⁹⁷ Znamenalo to, že Bratři byli pro svou víru a svůj způsob života stíháni. Nesměli vykonávat veřejná shromáždění a jejich spisy se nemohly vydávat

⁹²Jednota bratrská 1457 - 2007. In: *Přerov - soukromý archiv* [online]. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2007 [cit. 2012-11-03]. Dostupné z: <<http://www.rosmus.cz/archiv/ostatni/jednota.pdf>>.

⁹³ŘÍČAN, R. *Dějiny Jednoty bratrské: s kapitolou o bratrské teologii od Amedea Molnára*. s. 126 – 130.

⁹⁴Tamtéž, s. 139.

⁹⁵Do dějinných událostí vstupuje válka s Tureckem.

⁹⁶Srov. ŘÍČAN, R. *Dějiny Jednoty bratrské: s kapitolou o bratrské teologii od Amedea Molnára*. s. 139 – 140.

⁹⁷Tůma Přeloučský. *Tůma Přeloučský* [online]. 1957 [cit. 2012-11-03]. Dostupné z: <<http://tuma-prelouc.wz.cz/>>.

a šířit. Mnozí byli vypovězeni z místa svého bydliště. Mandát byl zanesen do zemských desek, což znamenalo, že trval od svého vydání nepřetržitě do roku 1609. Jeho vykonávání však záleželo na správci panství. Někteří páni nechtěli přijít o své poctivé a pracovité poddané, proto jim ponechali více svobody. Ve městech, která náležela přímo králi, se svatojakubský mandát dodržoval přísněji. Pro Moravu tento dokument nebyl zcela závazný, proto se Bratří přesunuli z velké části z Čech právě tam.

V roce 1532 byl do Úzké rady zvolen Jan Augusta. Jeho záměrem bylo sblížení se světovou reformací (s luterány a kalvinisty) a s českými reformačními církvemi (kališníky). Zároveň se k Bratřím oficiálně přidává stále více členů z řad šlechty a pánů. Bratr Augusta je pro své přesvědčení a počínání šestnáct let vězněn. Přesto byla Jednota bratrská jako církev i nadále činná.

3.1.4 Volnočasové aktivity a misie v době reformace, protireformace

V mnoha moravských městech fungovaly při sborech **školy**. Ty můžeme vnímat jako dílo Jednoty zaměřené na společnost. Zprvu byly určeny především ke vzdělávání dětí členů Jednoty, později však získaly oblibu též u lidí, kteří nebyli členy Jednoty, ale kteří měli zájem, aby jejich děti byly vzdělávány v duchu vysokých morálních hodnot. K již fungujícím se přidala například škola v Horažďovicích. V Lanškrouně fungovala bratrská škola v letech 1577–1604. Další fungovala například v Tuchoměřicích v letech 1577–1602 a pak znovu od roku 1609. Škola v Tuhovměřicích měla charakter gymnázia⁹⁸. V Prostějově byla v roce 1550 založena vyšší škola, kde působil například Jan Blahoslav.

První povinnost navštěvování školy zavedla až císařovna Marie Terezie roku 1744 ve Všeobecném školním řádu⁹⁹. Proto bychom mohli říci, že bratrské školy

⁹⁸Jednota bratrská 1457 - 2007. In: *Přerov - soukromý archiv* [online]. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2007 [cit. 2012-11-03]. Dostupné z: <<http://www.rosmus.cz/archiv/ostatni/jednota.pdf>>.

⁹⁹ Školu měly navštěvovat děti od šesti do dvanácti let, nenařizovala se však docházka celoroční.

představovaly první volnočasové aktivity církve, neboť jejich žáci směli trávit svůj volný čas tím, že budou vzděláváni.

V 16. století můžeme taktéž mluvit o **misijní činnosti** Jednoty bratrské. V důsledku svatojakubského mandátu z roku 1508 byli mnozí z Bratří nuceni opustit svou zemi a podobně, jako za doby prvotní církve, i oni na svém útěku šířili evangelium. Někteří se ukryli na Moravu, jiní odešli z Čech do polského Lešna, kde si sice získali přízeň u tamních pánů, ale bylo po nich požadováno, aby se zapojili do polské církve, což jim nebylo po chuti.

Díky působení Jednoty bratrské v Polsku došlo mimo jiné ke vzniku unie Malopolanů, reformační církve z Malopolska, příklánějící se ke kalvinismu. Tudy byla Jednota bratrská obohacena o myšlenky kalvinismu, které později pronikly i do její české části. Do popředí vstupují i zájmy šlechticů o vzdělání synů, jež posílali do zahraničních škol, kde jim měli doprovod dělat vybraní Bratří. Ti jim měli zprostředkovávat zároveň bohoslovecké vzdělání. Zde bychom mohli mluvit o tom, že se Jednota bratrská, ještě ve výlučném postavení, stále více otevírá světu. Všechny církve podobojí v Polsku vnímaly jako klíčové, aby postupovaly v jednotě. Proto byla přijata v roce 1570 Sandoměřská dohoda, jež měla za cíl „*vzájemné uznávání s možností účasti při bohoslužbách v jiné církvi*“¹⁰⁰

V Čechách se roku 1564 ujal trůnu Maxmilián II., který po svém nástupu již není tolik nakloněn luterským zájmům, jako se to zdálo být před počátkem vlády. Pro Bratry to znamenalo, že nechal i nadále v platnosti Ferdinandovy mandáty proti Bratřím. Šlechta podobojí, tedy ti, jež byli nějakým způsobem zainteresováni v Jednotě bratrské nebo v dalších reformačních církvích, chtěli náboženskou svobodu bez pronásledování. Usilovali o uznání církve císařem. Tato snaha se projevila již před smrtí Jana Blahoslava. Bratři se sblížili s novoutrakvisty (radikální směr v utrakvistické¹⁰¹ církvi) a společně se v roce 1567 zasadili o zrušení kompaktát. V roce 1575 vypracovali a společně podali k císaři Českou konfesi¹⁰².

¹⁰⁰ ZEMEK, P., KUMPERA, J. KOMENSKÝ, J.A. *Jednota bratrská: zbožnost, mravnost, tolerance : odkaz české reformace evropské duchovní kultuře : 550. výročí vzniku (1457-2007)*. s. 23.

¹⁰¹ Utrakvismus je křesťanská konfese vzešlá z husitství. V 15. století byl dominantní vírou v Čechách i na Moravě. Utrakvisté se vždy považovali za součást katolické církve, znakem bylo přijímání podobojí.

¹⁰² Jinými slovy se jednalo o vyznání víry

Relativní klid, který Bratří v Čechách, na Moravě i v Polsku zažívali, směřoval ke svému konci, a to hlavně kvůli vydání Rudolfova majestátu v roce 1609. Majestát sice sliboval svobodné vyznání církví, ale jeho nepochopení a výklad nakonec vedly ke třicetiletému boji v Evropě, který v Čechách přerostl až v konflikt na Bílé hoře. Byla to doba, kdy se vlastně jakékoli úsilí o integraci nevyplatilo. Bratři získali rovnoprávnost, mohli volit v konzistoři¹⁰³.

V roce 1619 byl korunován Fridrich Falcký za českého krále. Toho si zvolili členové konzistoře. Bratří, kteří se volby účastnili, byli vyhnáni. Následně po nich byli zahánáni i ostatní bratrští kněží. Nastává období silné protireformace¹⁰⁴, tedy tvrdých zásahů proti protestantským církvím, a pokatoličťování obyvatelstva. To se v nově nastalé situaci muselo buď přihlásit ke katolictví, nebo vystěhovat. Bratři našli nové útočiště v Uhrách či Polsku (Toruň Ostrorog, Lešno). V Polsku vlivem odlišných názorů došlo k tomu, že obě části Jednoty (původní polská a nově česká v Polsku) nenašly společnou cestu, tudíž fungovaly nezávisle jedna na druhé. V roce 1636 vlivem polsko-švédské války přichází Jednota bratrská o útočiště v Ostrorogu. V roce 1656 je Jednota rozprášena i v Lešně. Poslední biskup české větve Jan Amos Komenský se z Lešna přesouvá do holandského Amsterdamu.

Zde pomyslně končí dějiny „staré“ Jednoty bratrské, která měla svou historii od roku 1457 a dlouho se snažila najít si své postavení ve společnosti, především české. Zdálo se, že již téměř dosáhla zařazení do společnosti a postavení rovnoprávné české církve, již měla své školy, což byla jednak její misie, jednak způsob, jak zprostředkovat efektivní využití volného času dané skupiny. O pomyslný konec Jednoty bratrské se zasloužilo celkové nastavení společnosti, která nedokázala, možná nemohla, čelit tlakům přicházejícím z politického prostředí. Společnost, v té době povětšinou věřící, byla pokatoličtěna

Je nutno podotknout, že Jednota bratrská po celou dobu své existence byla menšinovou církví. Členy sboru byli lidé, kteří se přihlásili dobrovolně. Museli však dodržovat určité podmínky dané Bratřími. Mohli bychom tedy říci, že Jednota byla

¹⁰³ Správní pomocný orgán administrátora utrakvistické církve, její členové měli řídit činnost utrakvistických kněží na českém území.

¹⁰⁴ Období protireformace je datováno roky 1620 – 1648.

výběrovou církví. Kvůli výběrovosti byla tato církev často nařčena ze sektářství, což ale odmítala. Jejími členy nebyli lidé mravně dokonalí a bezchybní, ale lidé mravně nedokonalí, kteří se chtěli nechat vést a proměňovat Kristovou láskou. I přesto, že se Jednota nestala většinovou církví, ovlivnila široké okolí svým jednáním a svou existencí, péčí o potřebné, svými školami. Nepodařilo se jí sice integrovat se do společnosti, ale společnost v českých zemích i v Evropě o ní věděla a rovněž v následujících letech se vracela k jejím odkazům.

3.2 „Obnovená“ Jednota bratrská

Se smrtí Jana Amose Komenského,¹⁰⁵ posledního oficiálního biskupa Jednoty bratrské, se mluví o symbolickém konci Jednoty bratrské jako církve, a to nejen v Čechách, kde, jak jsme již zmínili, bylo povoleno pouze katolické náboženství, ale v podstatě i v Polsku, kde Bratří přišli o zázemí. I když činnost této církve podobojí v Čechách oficiálně skončila, stále byly zachovávány její tradice a její zásady byly i nadále předávány a všteřovány následujícím generacím. Věřící si chtěli zachovat řád a výjimečnost Jednotě vlastní. Některé rodiny neopustily předávanou tradici, pořádaly bohoslužby tajně ve svých domácnostech. Ještě za života Komenského se věřícím dostávala podpora ze zahraničí, odkud se o ně staral například právě Jan Amos Komenský či další kazatelé, kteří i z exilu mysleli na své svěřence.

Věřící, kteří zůstali v českých zemích po bitvě na Bílé hoře, neměli stálý vzor, jenž by je učil správnému řádu a posiloval jejich odhodlání. Často byla jejich víra oslabena, mnozí převzali katolické vyznání a způsoby. V důsledku toho i řád Jednotě vlastní postupně slábnul. V zahraničí se Jednotě bratrské vedlo podobně. Bratří v exilu na Slovensku, v Polsku nebo v Holandsku byli často vystavováni tlaku okolí, požadavkům ostatních církví nebo vládců země, tudíž museli v mnohém ze svých zásad také ustoupit. Některé sbory pak nadobro splynuly s luterskými nebo evangelickými sbory.

¹⁰⁵ Jan Amos Komenský zemřel roku 1670.

3.2.1 Jan Amos Komenský a jeho význam

V období mezi „starou“ a „obnovenou“ Jednotou se nevyskytovalo mnoho významných misijních děl zaměřených na aktivity ve volném čase. Jednak stále nemůžeme mluvit o volném čase jako o fenoménu typickém pro celou společnost, a také podmínky, v nichž se Jednota bratrská nacházela, nebyly vůbec příhodné pro jakoukoli otevřenou misijní činnost. Pokud se nějaké aktivity vyskytovaly, nebyly cílené přímo na českou společnost, protože mnoho věřících svou vlast opustilo a našlo si azyl v jiné zemi. Dílem Jana Amose Komenského Jednota bratrská vstoupila do povědomí celého tehdejšího světa.

Jan Amos Komenský, biskup Jednoty bratrské, působil od roku 1648 dlouhou dobu v polském Lešně, odkud se přesunul do Holandska. Stále věřil, že se dožije náboženské svobody v rodné zemi. Dával světu vědět, že Jednota bratrská není mrtvou nebo zrušenou církví, ale církví, která má světu co dát, již je nutné brát vážně. Podle slov Rudolfa Říčana „*v něm Jednota překonala svou plachost. Nerozpakuje se jejím jménem oslovit celý svět.*“¹⁰⁶ S vírou v mír a svobodu ve své zemi připravil Didaktiku původně určenou pro české učitele. V Lešně také vypracoval Bránu jazyků¹⁰⁷. Komenského spisy pedagogického směru měly zcela náboženský obsah. Jeho Didaktika byla velmi detailně propracovaná. Jejím prostřednictvím měl být zkvalitňován život dětí ve škole. Dílo přispívalo k jejich rozvoji a kvalitnímu životu ve víře v Boha. I české vzdělávání mělo být jejím prostřednictvím bohatší a pestřejší, efektivnější. Do českého školství byly vneseny prvky jako například škola hrou, důraz na učení v souvislostech nebo přestávky¹⁰⁸ (čas na práci a čas na hru).

Tuto jeho snahu bychom mohli považovat jako přípravu teoretického podkladu budoucí práce křesťanských učitelů. Ve svém přesvědčení chtěl dát Komenský hlavní

¹⁰⁶ ŘÍČAN, R. *Dějiny Jednoty bratrské: s kapitolou o bratrské teologii od Amedea Molnára*. s. 395.

¹⁰⁷ Brána jazyků oteřená. 1. vydání, Lešno, 1631.

¹⁰⁸ Jan Amos Komenský. *Referaty.sk* [online]. [cit. 2012-12-26]. Dostupné z: <<http://referaty.atlas.sk/odborne-humanitne/pedagogika/35943/?print=1>>.

důraz na to, že všechno výchovné a vzdělávací působení na dítě mělo být založeno na víře v Boha a též k Bohu vést.¹⁰⁹

3.2.2 Charakteristika

Dalo by se říci, že takto církev v Čechách přežila více než jedno celé století. V roce 1624 byla nařízena rekatolizace obyvatelstva v českých zemích a městech a vypovězení nekatolických kněží ze země.¹¹⁰ Svého obnovení v zahraničí se dočkala až v roce 1721, kdy saský hrabě Mikuláš Ludvík z Zinzendorfu umožnil příchod tajných severomoravských protestantů. Hrabě sám měl zbožné předky a byl vychován k opravdové víře v Ježíše Krista. Celý svůj život zasvětil Bohu.

Představitelem „obnovené“ Jednoty bratrské byl tesař Kristián David, který dojednal se zbožným a protestantům nakloněným hrabětem přesun Bratří do Herrnhutu, nové osady na tehdy strategicky významné cestě z Löbau do Zittau. Herrnhut¹¹¹, kde měli žít, pracovat a řídit se osvícensko-pietistickými¹¹² zásadami, měl být místem, kde budou Bratři „*nejen pod Pánovou ochranou, nýbrž také na stráži pro Pána.*“¹¹³ Hrabě Zinzendorf přispěl k utváření zásadních stanovisek a principů „obnovené“ Jednoty bratrské. Bratři, kteří se spolu s Kristiánem Davidem přesunuli do Herrnhutu, museli svou církev „vzkřísit z mrtvých“, v podstatě ji stavěli od základů znovu. V hraběti Zinzendorfovi našli vzor a příklad. Svou vírou, svým vydáním Bohu i svými zásadami velmi přispěl k formování církevního řádu. Od těchto časů se o Jednotě bratrské mluvilo

¹⁰⁹ ČAPKOVÁ, D. Několik poznámek ke Komenského pojetí moudrosti. In: ČAPKOVÁ, D. *Mezi Baltem a Uhrami: Komenský, Jednota bratrská a svět středoevropského protestantismu : sborník k počtě Marty Bečkové*. Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2006, S.33-38.

¹¹⁰ ZEMEK, P., KUMPERA, J., KOMENSKÝ, J. A. *Jednota bratrská: zbožnost, mravnost, tolerance : odkaz české reformace evropské duchovní kultuře : 550. výročí vzniku (1457-2007)*. s. 48.

¹¹¹ Český překlad slova zní Ochranov.

¹¹² Srov. ZEMEK, P., KUMPERA, J., KOMENSKÝ, J. A. *Jednota bratrská: zbožnost, mravnost, tolerance : odkaz české reformace evropské duchovní kultuře : 550. výročí vzniku (1457-2007)*. s. 30.

¹¹³ WEINLICK, J. R. *Hrabě Zinzendorf*. s. 63.

již po celém světě jako o moravských bratrech¹¹⁴ nebo o Unitas Fratrum.“ Dle zkušeností s kontakty ze zahraničí, je pod těmito pojmy Jednota bratrská známá i dnes.

V roce 1781 byl císařem Josefem II. vydán Toleranční patent, který měl zaručit náboženskou svobodu v českých zemích. Jinými slovy šlo o povolení dalších dvou protestantských církví na území Čech.¹¹⁵ V praxi to znamenalo, že kromě římskokatolické církve byla povolena ještě lutherská a kalvinistická¹¹⁶. Mnozí věřící se do těchto církví připojili, i když neodpovídaly úplně jejich přesvědčení.

„Obnovená“ Jednota bratrská fungovala až do roku 1861 jen v zahraničí. Hrabě Zinzendorf jí vtiskl misijní základ. Herrnhutští Bratři a Sestry se s velkou ochotou vydávali na misii. Pro mnohé to nebylo ani příliš těžké. Chtěli se dělit o radostnou zprávu – poznání Krista - a zároveň již jednou museli opustit svou vlast. V přesvědčení, že slouží Kristu, se vydávali na zahraniční cesty.

Přibližně od roku 1848 se postupně začala uvolňovat náboženská svoboda v českých zemích. „Obnovená“ Jednota bratrská ale stále ještě nemohla veřejně působit v Čechách. Tam se mohla vrátit, jak jsme již zmínili, až roku 1861, kdy byla císařským ediktem vyhlášena náboženská svoboda v českých zemích. Tuto svobodu zaručoval Protestantický patent vydaný pro české země 8. dubna 1861 císařem Františkem Josefem I. Protestantské církve podle něj směly zřizovat a provozovat mimo jiné i své vlastní školy¹¹⁷.

V roce 1870 byl založen první sbor v Potštejně, následovaly další sbory například v Dubé u České Lípy, Ústí nad Orlicí, Praze, Jablonci nad Nisou, Mladé Boleslavi, Turnově nebo Nové Pace. Po deseti letech, tedy v roce 1870, byla tato církev uznána v Rakousku-Uhersku jako Evangelická církev bratrská, která od roku 1921 nese znovu název Jednota bratrská. Od roku 1946 měla „*Jednota bratrská v Československu*

¹¹⁴ Od té doby se vžil název Moravian Church.

¹¹⁵ Viz 1781 Toleranční patent. Cech Hrobnický [online]. 2011 [cit. 2012-12-26]. Dostupné z: <<http://www.cechhrobnický.cz/index.php/ke-stazeni?download=5:1781-tolerancni-patent>>.

¹¹⁶ Též možno najít označení reformovaná či helvetská.

¹¹⁷ Císařský patent ze dne 8. dubna 1861, č. 41 ř.z. *Společnost pro církevní právo* [online]. [cit. 2012-12-26]. Dostupné z: <<http://specp.prf.cuni.cz/lex/41-1861.htm>>.

*i vlastní biskupy.*¹¹⁸ Prvním českým biskupem po Komenském byl až Václav Vančura.¹¹⁹ Ačkoli je Česká republika vnímána jako kolébka Jednoty bratrské, jež se díky pronásledování a misijní činnosti rozšířila po celém světě, nepatřila dlouho po svém obnovení mezi uznávané provincie. Samostatnou (tehdy pátou) provincií Unitas Fratrum se stala až roku 1957.

K duchovnímu dědictví Jednoty bratrské se dnes hlásí mnoho církví jak českých, tak **zahraničních**. Buď v návaznosti na zásady a kořeny své církve nebo se o ní hovoří jako o „*učitelce zakladatelů*“.¹²⁰ Těmito církvemi jsou například Evangelická církev metodistická a její zakladatel John Wesley, Jednota českobratrská nebo Bratrská jednota Chelčického, dnes Bratrská jednota baptistů, církve působící v České republice¹²¹.

3.2.3 Integrace do společnosti a misie v „obnovené“ Jednotě bratrské

Jak již bylo zmíněno, měla „obnovená“ Jednota bratrská“ mnoho společného s původní Jednotou bratrskou, stavěla na jejích základech a zachovávala její zásady, pokoru, skromnost. V některých ohledech však byla odlišná. Nově se zde objevil prvek misie, můžeme říct též evangelizace, tedy nesení dobré zprávy o Kristově oběti mezi ostatní národy. Pro Bratry bylo charakteristické, že se snažili v místech misie žít mezi lidmi a s lidmi tak, aby co nejvíce poznali jejich kulturu, zvyky, situaci a potřeby. Chtěli jim opravdově porozumět a přinést Krista do praktického života. Věděli, že jedině tímto způsobem jim budou naslouchat a uvěřit opravdovosti jejich zvěsti. Bratři a Sestry byli ochotni a schopni jít do celého světa, když věděli, že je na dané místo posílá Bůh. Tímto jejich dílem vznikly sbory téměř po celém světě. V této době bylo velmi obvyklé, že

¹¹⁸ZEMEK, P., KUMPERA, J., KOMENSKÝ, J. A. *Jednota bratrská: zbožnost, mravnost, tolerance : odkaz české reformace evropské duchovní kultuře : 550. výročí vzniku (1457-2007)*. s. 52.

¹¹⁹Biskupem byl od roku 1946 do roku 1952, kdy zemřel.

¹²⁰ŘÍČAN, R. *Dějiny Jednoty bratrské: s kapitolou o bratrské teologii od Amedea Molnára*. s. 405.

¹²¹¹²¹ZEMEK, P., KUMPERA, J., KOMENSKÝ, J. A. *Jednota bratrská: zbožnost, mravnost, tolerance : odkaz české reformace evropské duchovní kultuře : 550. výročí vzniku (1457-2007)*. s. 53.

věřící spolu trávili ve společenství velké množství času. O mnoha oblastech rozhodovali po modlitbách společně. Nedělali příliš unáhlených rozhodnutí, ani si nebudovali bohatství. Srdcem byli otevření pro druhé a potřebné.

Jednota bratrská jako církev, jak již bylo zmíněno, měla v historii značný přínos pro českou společnost například v oblasti **školství**. V době, v níž se pohybujeme, nebyla společnost zaměřená na volný čas a aktivity v něm, volný čas nebyl její prioritou. Jednota bratrská, příznačně své době a aktuálním potřebám té doby, jako jednu ze svých oblastí služby společnosti zvolila školství a sociální práci - práci se sirotky. V jejím školství panovala kázeň a oproti některým jiným školám i „*radostná atmosféra*“¹²² Bratrské školy byly více zaměřené na praktickou návaznost na život, nikoli jen na holá fakta bez vzájemného propojení. V práci s dětmi byli zapojeni kvalitní pedagogové, jako například Jan Blahoslav ve „staré“ Jednotě bratrské nebo Jan Amos Komenský. Jejich přičiněním vznikly jedny z prvních učebnic významných pro pedagogickou práci. Důležitým přínosem byla **domácí výuka**, tedy obdoba dnešní domácí školy.¹²³

Se „znovuzaložením“ Jednoty bratrské se kromě misie a školství rozvíjela práce se sirotky. Hned po příchodu do vlasti Bratři vybudovali **sirotčinec** v Čermné v Orlických horách¹²⁴. První sbor byl založen až s tříletým odstupem v Potštejně.¹²⁵ V dalším období nemá Jednota mnoho aktivit směřujících markantním způsobem do společnosti a zasahujících ji. Období komunismu představovalo pro tuto církev těžkou dobu, kdy nesměla veřejně působit.

¹²² Vzdělání - charakteristický fenomén Jednoty bratrské. In: *Unitas Fratrum 1457-2007: Jednota bratrská jako kulturní a duchovní fenomén*. V Jihlavě: Pro Univerzitu Karlovu v Praze, Evangelickou teologickou fakultu vydává nakl. Mlýn, 2009, s. 97-108. ISBN 978-80-86498-34-8.

¹²³ Srov. Vzdělání - charakteristický fenomén Jednoty bratrské. In: *Unitas Fratrum 1457-2007: Jednota bratrská jako kulturní a duchovní fenomén*. V Jihlavě: Pro Univerzitu Karlovu v Praze, Evangelickou teologickou fakultu vydává nakl. Mlýn, 2009, s. 97-108. ISBN 978-80-86498-34-8.

¹²⁴ 1866 založen manžely Hartwigovými.

¹²⁵ Srov. Stručný historický přehled. *Jednota bratrská Ostrava* [online]. 2009 [cit. 2012-12-26]. Dostupné z: <<http://www.jbo.cz/news/strucny-historicky-prehled/>>.

3.3 Jednota bratrská v době po sametové revoluci

Reflexe současnosti se neobjevuje u žádných autorů, proto si jen stručně z pohledu laika uvedme, jak Jednota bratrská vypadá v dnešní době, na co se zaměřuje. Po pádu komunismu se Jednotě bratrské otevřely nové možnosti, mohla vyjít z ústraní a znovu svobodně začít své působení ve společnosti. Pořádala evangelizační akce s cílem sdělit zvěst o Ježíši Kristu co nejširší populaci lidí. Krátce po revoluci zažívala opravdu velký příliv nových lidí, kteří se zapojovali do sborů, čímž se rozrostla její členská základna. Vznikala nová díla, a to jak nové sbory, tak misijní díla zaměřená na společnost. Jednotlivé sbory byly oslovovány vedením měst kvůli práci pro společnost.

3.3.1 Charakteristika

Jednota bratrská se v dnešní době snaží udržovat zásady „otců“, tedy zásady „staré“ Jednoty. Ve shodě s Písmem hledá, kde je její místo v české společnosti a jakým způsobem má lidi oslovovat. V současné době provozuje několik aktivit týkajících se volného času a sociální péče. Díla mají různé cíle, rozličný charakter. Z pohledu organizace můžeme vidět formu občanských sdružení, volnočasových center, poraden, mateřských center atd., z nichž mohou postupem času vyrůst i další díla, například školy či školky.

3.3.2 Integrace Jednoty bratrské do společnosti

Dnes se Jednota bratrská snaží reagovat na aktuální potřeby lidí ve společnosti. Provozuje tři základní školy (v Liberci, Nové Pace a Hradci Králové), nově i střední školu v Hradci Králové, několik mateřských škol a misijní školu Mikuláše Ludvíka

Zinzendorfa, kde je poskytováno teologické vzdělání lidem připravujícím se na službu Bohu. V rámci různých sborů dále funguje například sociální péče o seniory (Diakonie Beránek), mateřská centra, nízkoprahová zařízení pro mládež či občanská sdružení nabízející volnočasové aktivity různým věkovým skupinám populace. Poměrně nedávno o sobě Jednota bratrská dala vědět při příležitosti výročí 550 let od svého založení v roce 2007 a následně rok poté, kde byli lidé seznámeni s historií i současnou činností Jednoty bratrské. Z různých děl a jimi prezentovaných cílů lze sledovat, že má Jednota bratrská jako církev tendenci otevírat se potřebám lidí, sloužit jim.

3.4 Resumé

- Jednota bratrská ve své historii nevykazovala přílišnou evangelizační činnost prostřednictvím volného času. Její evangelizační snahy v historii se týkaly spíše vzdělávání v době, kdy školní docházka nebyla povinná. Pečovala o sirotky a o věřící ze svých společenství.
- V průběhu historie nebyla integrace do společnosti prvořadým cílem Jednoty bratrské. Vytvořila se jako církev, s níž měla společnost různé problémy, žila v ústraní, snášela mnohá příkoří ze strany společnosti. Přesto se snažila pracovat i pro společnost, nadále jí ukazovat na Božího Syna, v němž je pro lidstvo zajištěno vykoupení.
- V době po sametové revoluci mohla Jednota bratrská konečně začít svobodně bez omezování rozvíjet evangelizační aktivity různého druhu. Byla založena mnohá díla, skrze něž se Jednota bratrská otevírá společnosti.

Závěr teoretické části

Nyní se nacházíme v bodě, kde se na základě zjištěných informací můžeme pokusit zodpovědět otázku, zda volnočasové evangelizační snahy církve Jednoty bratrské podporují její integraci do současné společnosti, brzdí ji nebo jsou vůči ní irelevantní. Jinými slovy, zda evangelizace přispívá k začlenění lidí nejen do církve, ale také do společnosti.

- Z teoretického hlediska jsme dospěli k závěru, že **integrace** menšiny, kterou představuje Jednota bratrská, do většinové společnosti **je možná**. Jsou k ní ale potřebné patřičné kroky jak ze strany integrující se menšiny, tak ze strany většinové společnosti. Integrace, při níž je menšina většinou plně přijata, je možná za předpokladu, že je většině něčím prospěšná.
- Jednotě bratrské v celé její historii **nešlo o integraci do společnosti**. Spíše se ze společnosti vyčleňovala a snažila se ukázat na způsob života podle Božího slova, Bible. Snažila se ale misijně působit různými způsoby misijních prací, jako například zřizováním vlastních škol, které směly navštěvovat i děti rodičů, kteří nepatřili do členské základny Jednoty bratrské, nebo prací se sirotky.
- Práce s lidmi ve volném čase představuje nové možnosti aktivit. **Volnočasové aktivity** mají **preventivní funkci**, rozvíjí osobnost, učí jedince zacházet s volným časem. Prostřednictvím volnočasových aktivit může probíhat **integrace** sociálně vyloučených skupin nebo skupin ohrožených sociálním vyloučením. K prevenci sociálního vyloučení může docházet i nezáměrně.
- Efektivní nabídka volnočasových aktivit **žádoucí** pro společnost, je tím, co představuje oblast, jíž by Jednota bratrská mohla být **přínosná** pro společnost. Na tomto základě by byl splněn požadavek užitečnosti menšiny pro většinu.

Lze tedy říci, že volnočasové evangelizační snahy církve Jednoty bratrské mohou z teoretického hlediska podporovat její integraci do společnosti, i když to není prvořadým cílem Jednoty bratrské. Na základě zjištěného můžeme říci i to, že je možné, že tato forma evangelizace může přispívat začlenění nově příchozích nejen do církve, ale také do společnosti.

4 Úvod k výzkumu, výzkumná metoda

Praktická část měla za úkol ověřit závěry vzešlé z teoretické části. Výzkumnou metodou byly **rozhovory** se členy církve pěti různých sborů Jednoty bratrské, kteří se věnují volnočasovým aktivitám. Ti poskytli svůj pohled na dotazy vztahující se k výzkumné otázce této diplomové práce. Do výzkumného vzorku byli vybráni lidé napříč generacemi, kteří se zapojují do rozdílných volnočasových aktivit, jsou z různých míst České republiky a z různě velkých sborů Jednoty bratrské. Rozhovory byly provedeny v době od 24. února do 7. března 2013, náledně přepsány a zpracovány. Celkově byly vytyčeny následující tři, které byly sledovány právě v teoretické části a které byly následně operacionalizovány do dílčích otázek v rozhovoru:

- Podporují volnočasové evangelizační snahy církve Jednoty bratrské její integraci do současné společnosti, brzdí ji nebo jsou vůči ní irelevantní?
- Prohlubuje církev¹²⁶ pomocí evangelizace svou odlišnost od společnosti a uzavírá se vůči ní nebo ji tím naopak obohacuje o zodpovědnější okruh občanů a tím je pro ni (pro společnost) potřebná a žádoucí?
- Přispívá evangelizace k začlenění nevěřících lidí nejen do církve, ale také do společnosti?

4.1 Vlastní výzkum

Ve výzkumu byly použity prvky kvalitativního výzkumu. Šlo zde o zachycení jednotlivých odpovědí, o nalezení kategorií, jež se dají (nebo nedají) začlenit do kladné odpovědi na výzkumné otázky a přiblížení různorodosti způsobů, kterými se tak děje.

¹²⁶ Zde myšleno církev Jednota bratrská.

Tabulka 1 – Čím se zabývá vaše organizace? Jaké má cíle?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Kvalitní využití volného času	1	<i>Volnočasovejma aktivitama naplníš ten čas těch dětí a oni potom nemaj čas na blbosti.</i>
	2	<i>Zaměřený právě na ty děcka, který jsou bez využití, někde by se flákaly.</i>
	4	<i>Pomocť lidem žít plnohodnotný život v každém věku a v každé životní situaci.</i>
	5	<i>Já jsem si řek, že bych jim to mohl otevřít a nějak jim ten čas naplnit.</i>
Směr a hodnoty	2	<i>V podstatě se do nich zasívaj určitý hodnoty, který kolem sebe běžně neviděj.</i>
	3	<i>V Majáku máme motto, že Ukazujeme směr mladé generaci.</i>
	5	<i>Spousta z nich vyrůstá bez rodičů, bez těch vztahů s těmi staršími, než jsou vrstevníci, tak to nějakým způsobem i vyhledávaj. Takže vlastně možná hledaj vztah s někým starším, s kým se můžou poradit, ale kdo je zase tak nebuzeruje a nemoralizuje je.</i>
Přijetí a pochopení	2	<i>Ne všechny děcka, který k nám choděj, jsou bezproblémový. Nejsou takový, že by byly člověku sympatický na první pohled. Ale je to právě Boží láska v nás, která tady je.</i>
	5	<i>Protože se o ně nikdo nestará, ...já do toho jdu, protože je mám rád.</i>

Cíle, jež mají sbory Jednoty bratrské, se vyznačují tím, že jejich organizace a projekty sborů stojí o to, aby lidé **kvalitně využívali volný čas**. Podle dalších organizací jde o to, aby **ukázaly svůj měr a svoje hodnoty**. Jde jim tedy o to, aby především mladí lidé netápali ve svém hledání sebe samotných. Dále můžeme vidět důraz na **přijetí a pochopení** nevěřících lidí. Co však můžeme s jistotou říci, že z cílů organizací a projektů vyplývá snaha o pomoc společnosti, lidem z okolí, nikoli o cílenou integraci Jednoty bratrské do společnosti.

Tabulka 2 – Z jakého důvodu vznikla vaše organizace?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Důsledek předchozích aktivit	1	<i>My jsme vznikli jako občanské sdružení, které přirozeně vyrostlo z praktické služby členů novopackého sboru Jednoty bratrské.</i>
	4	<i>To vzniklo, ale z těch drobných nosných aktivit bylo dětské a mateřské centrum, které začalo dělat kluby pro maminky s dětmi, vedle toho vznikla práce se seniory, myslím, že to zezáčátku byl jeden den v týdnu. Vedle toho vznikla Klubkavárna, možnost posedět a z tohohle se narodila možnost to nějak nazvata apojmenovat si tu vizi.</i>
Návaznost na jiné organizace, které zkrachovaly	2	<i>Pokračuju tam, kde před náma už dvě různé skupiny zkrachovaly.</i>
Lektorství	3	<i>Lektorství byl hlavní důvod.</i>
Láska k lidem	5	<i>Protože je mám rád.</i>

Organizace a projekty sborů Jednoty bratrské vznikly v drtivé většině jako **důsledek** všech aktivit, popřípadě aktivity **navazovaly** na předchozí neúspěšné pokusy někoho jiného. V jedné organizaci viděli potřebu kvalitního **lektorství**, v další to pak byla čistě **láska k lidem**, o které nikdo neměl zájem. Cílovými skupinami jsou lidé různého věku. U všech dotazovaných nelze najít jednu společnou věkovou skupinu.

Tabulka 3 – V čem jste unikátní? Proč? V čem vidíte přínos této jedinečnosti?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Duchovní rozměr	2	<i>Co je speciální, je asi hodně duchovní pozadí.</i>
	3	<i>Naše programy jsou vystaveny na křesťanských principech.</i>
	4	<i>Aby se setkávali s Ježíšem, ne s námi, s Ježíšem v nás.</i>
Zdroj síly	2	<i>Ale je to právě Boží láska v nás, která tady je.</i>
	4	<i>Nasazení, které z Boží milosti do toho můžeme dávat. Myslím, že motorem je Ježíš.</i>
Vlastní investice	1	<i>Je to pořád velká dobročinnost. Všichni to dělají zadarmo.</i>
	4	<i>Dáváme tam čas, peníze.</i>
Vize a směr	4	<i>Určitě jde o to, že máme jeden směr. Někdy je tendence, že by si každá aktivita hrála na svém písečku, což je běžné. U nás jde o to, aby všechny ty aktivity měly jeden směr.</i>
Cílová skupina	5	<i>To, v čem jsme zvláštní je, že se právě věnujeme těm, kteří se nechtějí do ničeho zapojit, nechtějí být do ničeho zapojení, chlastaj, kouřej, často berou drogy. Jsou taková opravdu na okraji společnosti.</i>

Všichni dotázaní uvedli, že jsou si vědomi unikátnosti a jedinečnosti. Vidět je tu zřetelně jeden rozměr, který tyto volnočasové aktivity spojuje, a tím je **rozměr duchovní**. Všichni se domnívají, že právě duchovní rozměr jim poskytuje výhodu oproti konkurenci. Vědomí, že **nenasazují vlastní síly** je pro ně důležité. Vnímají to jako důvod, proč jejich práce může pokračovat, i když ji z většiny dělají dobrovolně. Do jednotlivých aktivit **sami investují** svůj čas a své finanční prostředky. Speciální kategorii tvoří i **vize a směr** volnočasových aktivit. Jeden z dotazovaných uvedl, že na rozdíl od konkurence mají všechny aktivity jeden **směr** a jasnou **vizi**. Další uvedl, že jejich unikátností je právě **cílová skupina**, které se nikdo jiný věnovat nechce, byť by její zanedbání mohlo přinést problémy celému městu.

Tabulka 4 – Je cílová skupina, na níž je vaše práce zaměřená, ohrožena potenciálním sociálním vyloučením nebo případnou drogovou závislostí? Proč ano? Proč ne?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Sociální situace	1	<i>Pokud by někdo byl úplně na mizině, tak se shání sponzoři.</i>
	2	<i>Máme jak sociálně slabší, tak ty, co na tom zas tak špatně nejsou.</i>
	3	<i>Nemá ideální podmínky pro svůj rozvoj, že je v nějaké oblasti třeba odmítnutý nebo že nemá ideální vývoj.</i>
Osamělost účastníků	4	<i>Druhá zřetelná skupina jsou senioři, tam je také určitě izolace, samota a uzavřenost.</i>
	5	<i>Protože se o ně nikdo nestará, všichni z nich mají strach.</i>
Věkové složení účastníků	1	<i>Máme asi víc na teenagery.</i>
	4	<i>Jak říkáme na přednáškách, každý má potenciál, že se může stát třeba drogově závislým.</i>

Dotazovaní se shodují, že cílové skupiny, s nimiž pracují, jsou ohroženy potenciálním sociálním vyloučením nebo případnou drogovou závislostí. Jako důvod potenciálního ohrožení drogami uvedli pracovníci s mládeží **věkové složení účastníků**, s nimiž pracují. Tvrdí, že mladí lidé jsou v době hledání sebe sama nejvíce zranitelní a tudíž ohrožení. Jako důvody sociálního vyloučení uvádějí **sociální situaci** nebo **osamělost účastníků** v jejich běžném životě. Ti, kteří pracují s matkami na mateřské dovolené nebo se seniory se shodují, že tito lidé tráví většinu svého času ve své domácnosti a nerozvíjí sociální vztahy.

Tabulka 5 – Proč si myslíte, že tito lidé vyhledávají právě vámi nabízené volnočasové aktivity?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Dostupnost a otevřenost	1	<i>Jsou dostupný všem. Je to pořád velká dobročinnost. Všichni to dělají zadarmo.</i>
Rovina vztahů a důvěra	1	<i>Oni zjišťují, kde mají místo, kde můžou uplatnit svoje schopnosti a podporuje se jejich určitý zdravý sebevědomí a získali důvěru. My jsme jim hodně otevřeli dům a oni to ani nezneužili.</i>
	2	<i>Myslím, že je to právě i nějaký přátelský prostředí a s tím, že ...je to takový zvláštní. Myslím, že je to i taková osobní rovina. ...přátelský prostředí a s tím, že ... je to takový zvláštní. Jsme taková neutrální půda. Máme tam dvě holky, který spolu ve škole nemluvej... Ale když přijdou obě dvě do Vješáku, jako že obě dvě choděj, tak bez problému spolu mluvej a komunikujou.</i>
	3	<i>Je to často osobní. Pamatují si ty věci, těší se na nás. Výsledek té práce je sám o sobě taková reklama.</i>
	4	<i>Mění to, že ti senioři tady najdou takový domov, zázemí, někam patří. Z rodinného centra, zhruba okruh deseti patnácti rodin, chodí pravidelně na akce a jsou nám ochotní pomoci.</i>
	5	<i>Skoro bych řekl, že ten jediný důvod, proč choděj je, že to vědí, že je mám rád.</i>
Hledání - hodnoty	1	<i>Myslím, že kdo se nudí, tak ten potom hledá všechno možný. Že v podstatě těma volnočasovejma aktivitama naplníš ten čas těch dětí a oni potom nemaj čas na blbosti. Nebo dorostu a mládeže.</i>
Vzájemná pomoc	4	<i>Je fajn, že když někdo třeba nestihá, tak si tam bere učení a ty ostatní jim pomáhaj.</i>

Důvody pro vyhledávání právě jejich volnočasových aktivit se různí. Někteří uvádějí **osobní rovinu vztahů**, jíž spojují s **důvěrou** účastníků v práci, jejich postupné zapojení se do aktivit, až dokonce přijetí aktivit za své. Zmiňují, že lidé na jimi nabízenou pomoc reagují dobře právě na základě osobních vztahů. Zároveň zde hraje velkou roli **dobročinnost**. Většina aktivit je totiž poskytována zdarma. Dalším silným aspektem, proč účastníci volí právě volnočasové aktivity nabízené Jednotou bratrskou, o kterém se postupně zmiňují všichni respondenti, je **dostupnost** a **otevřenost**. Říkají, že jejich aktivity jsou otevřené všem zájemcům. Další podstatnou kategorií je také to, že

mladí lidé, kteří se nudí, **hledají** svoje **uplatnění**. Ve chvíli, kdy najdou nějakou volnočasovou aktivitu, naplní se tím jejich volný čas.

Tabulka 6 – Dalo by se podle vašeho názoru říct, že se účastníci, s nimiž pracujete, stávají zodpovědnějšími? Že se změnili za dobu, během níž s nimi pracujete? Nebo se nemění? Podle čeho si to myslíte?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Změna chování	1	<i>Podle pořádku, dochvilnosti, vzhledu... slušného chování, nějaký hranice získávají ve svém životě, nějaká zodpovědnost.</i>
	2	<i>Záleží na těch jednotlivých lidech. Jak se nechaj. Konkrétně třeba jak jsem ti říkal o té holčičce, která byla od začátku nezvladatelná a teď je z ní báječná holčička... Máme tam dvě holky, který spolu ve škole nemluvej. Jako že jsou skoro nepřítelkyně. Dřív byly nejlepší kamarádky, pak se začaly pomlouvat, prostě klasika a nemluvej spolu. Ale když přijdou obě dvě do Vješáku, jako že obě dvě choděj, tak bez problému spolu mluvej a komunikujou.</i>
	5	<i>Minimálně vím asi o třech, kdy se to opravdu povedlo. Jeden je případ, kdy byl naprosto ponořený v drogách, dostal se z toho. Pak se přestěhoval do severních Čech. Teď tam dělá něco podobného jako my.</i>
Otevřenost, důvěra	1	<i>Určitě třeba mateřský centrum... Ty maminky potom třeba daly děti do školky.</i>
	4	<i>Jednak maminky s dětmi jsou mnohdy otevřené pro nějakou radu a pak je vidět, že rady, věříme, že jim zprostředkováváme Boží pohled, berou vážně.</i>
Sebepojetí	3	<i>Hodně jsem teď začal vnímat u některých holek, že se rozhodně změnilo jejich sebevnímání. Na začátku jsme často naráželi na to, že si vůbec nevěří a necítí se příjemně mezi dalšími lidmi.</i>
Pravidelnost	1	<i>Mám perličku, že nám učitelky ze zvláštní školy děkovaly, že je¹²⁷ učily dny v týdnu a oni se to nemohli naučit. A od té doby, co je romský klub v úterý, tak už věděj, co to je úterý a dny v týdnu.</i>

Lidé, kteří projdou volnočasovými aktivitami, se podle respondentů mění a **stávají zodpovědnějšími**. Myslí si to podle toho, že se **mění chování účastníků**. Pro některé skupiny účastníků to znamená například konkrétní změny v pojetí **pravidelnosti**, vzhledu, chování, respektování hranic, zodpovědnosti, spolupráce. Dále pak skupina maminek s dětmi se stává **otevřená** pro rady ohledně výchovy svých ratolestí. Těmto radám maminky **důvěřují**. Znamená to, že chodí na přednášky týkající

¹²⁷ Z kontextu rozhovoru vyplývá, že se jednoalo o romské děti.

se výchovy a rady ohledně výchovy, trestů, pochvaly atd. Doporučení berou vážně a aplikují na své děti. Zmíněna byla také změna pohledu na sebe sama, tedy **zdravé sebezpečí** a sebehodnocení je také vnímáno jako změna účastníků díky volnočasovým aktivitám.

Tabulka 7 – Pomáhají podle vás vaše volnočasové aktivity měnit postavení vašich účastníků v jejich okolí: V případě, že ano: Jak?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Úspěšné začlenění	1	<i>Dneska i právě si vyloženě našli práci....nebo a učeňák šli....opravdu oni se stali trochu výjimečnými, tyhle ty kluci.</i>
	2	<i>Ale v momentě, kdy do toho jdou, tak je to mění, i jejich postavení. Tady jsou věci, který jsou dlouhodobý.</i>
	5	<i>Byl naprosto ponořený v drogách, dostal se z toho. Pak se přestěhoval do severních Čech. Teď tam dělá něco podobného jako my...Má už rodinu, děti, funguje, vydělává.</i> <i>Druhý případ je kluk – potetovanej, dredy, drogy – dostal se z toho, začal pracovat, živi se sám.</i> <i>Další kluk se už rovná, začal pracovat na pile. Tu práci jsme mu nějakým způsobem sehnali. Dá se říct, že se rok a čtvrt přibližně drží.</i>
Spolupráce s pracovníky	4	<i>Někteří nesou určitou odpovědnost za centrum dobrého času. Určitě skrze praktickou pomoc při akcích, pomáhají nám s granty, někteří jsou ochotni finančně přispět.</i>
Sebedůvěra, asertivita	3	<i>Teď během roku nebo dvou i osobnostně vyrostly a samy si to dokáží pojmenovat. Vidí to jako změnu a posun.</i> ¹²⁸

Volnočasové aktivity pomáhají podle respondentů měnit postavení účastníků v jejich okolí právě tím, že dochází k **celkové změně** (viz výše). Také bylo zmíněno **úspěšné začlenění**, kdy si účastníci, s nimiž se cíleně pracovalo na romském klubu, našli práci, v níž dobře a odpovědně fungují. Někteří zdůrazňují, že je to opět o **spolupráci** účastníků s pracovníky. Jinak podle nich ke změnám trvalejšího rázu nemůže docházet. Někteří připouští, že existuje možnost změny téměř pro všechny, kteří prošli nějakou aktivitou. Tvrdí, že člověk nemůže zůstat nedotknutý tím, v čem se

¹²⁸ V rozhovoru se mluví o holkách.

pohybuje, byť s tím nyní nesouhlasí. Další vidí možnost lepšího začlenění se v tom, že lidé změni pohled na sebe sama, získají větší **sebedůvěru, asertivitu**, a tím pak dokáží pojmenovat své pocity, nenechají se využívat. Někteří ale nevidí změnu v podobě začlenění účastníků do společnosti, protože, jak uvádějí, potkávají účastníky jen na aktivitách své organizace.

Tabulka 8 – Mohou vámi nabízené volnočasové aktivity pomoci společnosti? V případě, že ano: Jak? V případě, že ne: Proč ne?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Orientace v hodnotách, nasměrování	2	<i>Širokej dopad na mladou generaci... se do nich zasívaj určitý hodnoty, který kolem sebe běžně neviděj.</i>
	3	<i>Že si utvorí názor a ve svém věku, protože to je věk, kdy člověk hledá, tak mu to ukáže směr, kudy ano a kudy ne. Každá taková hodina může pomoct to srovnat.</i>
	4	<i>Orientace, pomoc orientace v životních hodnotách.... zřetelně mluvíme o Božích hodnotách a Božích principech. Takže skrze hodnoty, možná skrze pomoc jak vyjít ze sociální izolace, pomoc využít smysluplně volný čas.</i>
Začlenění do společnosti	1	<i>U těch Romů konkrétně začlenění do společnosti; našli práci.</i>
Pravidelnost	1	<i>Nám učitelky ze zvláštní školy děkovaly, že je¹²⁹ učily dny v týdnu a oni se to nemohli naučit. A od tý doby, co je romský klub v úterý, tak už věděj, co to je úterý a dny v týdnu.</i>
Práce s cílovou skupinou	5	<i>Minimálně v tom, že společnost má dojem, že se to řeší.</i>

Podle výpovědi všech respondentů mohou volnočasové aktivity do jisté míry pomoci společnosti. Nejvíce se hovořilo o **orientaci v hodnotách, nasměrování, začlenění** se do společnosti v podobě získání dlouhodobého zaměstnání nebo například **pravidelnost**. Další si také myslí, že pomoc společnosti přináší už jen vědomí **práce s cílovou skupinou**.

¹²⁹ V kontextu jde o romské děti.

Tabulka 9 – Je evangelizace také cílem vaší práce? Jak sdílíte evangelium během volnočasových aktivit?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Nekonfrontační způsob evangelizace na základě zájmu	1	<i>Asi aby ty maminky projevily zájem, žádný program duchovní.</i>
	2	<i>Evangelium probíhá na osobní rovině. Spíše ze zájmu lidí, kteří chtějí něco nad rámec přednášek.</i>
	3	<i>Cílem je to, aby poznali Ježíše, ale řekl bych, že jde o nekonfrontační evangelizaci, že vidí Boha na našich životech</i>
	4	<i>Pokud je to jako zvěstovat Krista, tak ano, ale praktickým životem.</i>
	5	<i>Cíl týchle služby je být s těma lidmi a vytvořit si s nimi vztahy a na základě těch vztahů se to může vyvíjet dál já si myslím, že Krista zvěstujeme už tím, že jsme s těma lidma.</i>
Evangelium sdíleno během přednášek	1	<i>Nebo jsou pak přednášky o výchově a v těch už třeba, kdy to má Evald nebo tak, tak tam už to je trochu.</i>

V otázce, zda je evangelizace také cílem práce, odpověděli všichni, že **ano**. U každé odpovědi se objevil poněkud jiný důraz. Rozdílné zde je, do jaké míry a jakým způsobem se daří Krista sdílet, nakolik moc je cílem dané organizace skutečně za každou cenu evangelizovat při jakékoliv příležitosti nebo vyčkat na správnou příležitost. Většina respondentů se shodla na tom, že jim jde o **nekonfrontační způsob** šíření evangelia, především o to, aby nevěřící lidé viděli Krista na jejich životech. Pro některé znamená evangelizace již samotné **bytí s účastníky** a **utváření vztahů s nimi**. Všichni ale souhlasí s tím, že sdílení evangelia není prvoplánovou programovou záležitostí. Uvádějí, že jde spíše o **individuální zájem účastníků**. Mohli bychom tedy říct, že zde jde o **nekonfrontační způsob evangelia na základě zájmu účastníků**. Jeden z dotázaných uvedl, že při některých aktivitách, například při přednáškách pro rodiče v mateřských centrech, je **evangelium sdíleno během přednášek**.

Tabulka 10 – Pokud sdílíte evangelium, jak účastníci reagují?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Tolerance	1	<i>Ale většinou se ty lidi ptaj. A když se ptaj, tak se dá úplně jinak mluvit. To berou normálně. Ty rodiče, když přijdou mezi nás, tak určitým způsobem počítají, že jsme věřící</i>
	2	<i>Spíš se setkávám s tím, že to jsou velice dobré rozhovory.</i>
	3	<i>Mají chuť se o tom bavit. Že k tomu jsou často tolerantní.</i>
	4	<i>S někým, kdo má otázky, mluvíme. On třeba přijme modlitbu.</i>
	5	<i>Většinou jsou překvapení. Nikdy to nikdo ještě neodmítl. A možná, že tím, že jsou právě dlouhodobé vztahy, tak jsou ochotný respektovat, že jsem prašřenej a že je mám rád, takže jsou ochotní to snést.</i>

Pokud dojde k situacím, kdy si lidé například v rozhovorech o evangelium nebo otevření otázek duchovního rázu sami řeknou, reagují **kladně**, jsou velmi **tolerantní**. Pokud jde o sdílení evangelia cíleně, například při přednáškách, také se pracovníci nesečkali s vyloženě negativní reakcí. Lidé, kteří jdou na takovouto přednášku, vědí, že jdou do křesřanského prostředí, tedy jsou již na to trochu připraveni.

Tabulka 11 – Začlenili se někteří účastníci na základě volnočasových aktivit do života sboru? V případě, že ano: Kolik?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Účastníci zapojení do života sboru	1	<i>Ted' tu máme nějaké.</i>
	2	<i>Ve Vješáku zatím nemáme nikoho, kdo by se obrátil a začal by chodit do sboru. Ale máme tady tři, čtyři lidi, kteří jsou takoví, aby jen řekli ano.</i>
	3	<i>Jo, pár jich je. Počtem nevím. Klub funguje dva a půl roku, ale nejsou to desítky. Možná tři, možná pět.</i>
	4	<i>Za dobu, co jsme my v Chrastavě, tak chodí tak deset lidí, kteří se buď rozhodli pro Ježíše, nebo mají zřetelný zájem.</i>
	5	<i>Do sboru se ještě nikdo nezačlenil. Vyjma toho jednoho klučiny, který je v těch severovýchodních Čechách. Ten se obrátil, šel do sboru a pak odešel jinam.</i>

Početně se zatím nezačlenilo mnoho lidí do života sboru. V některých sborech se zatím nezapojil nikdo, v dalším prošel sborem jeden účastník volnočasové aktivity, který se posléze zapojil jinde. Další uvádějí, že někteří účastníci uvěřili, o jejich počtech však nevedou žádné statistiky.

Tabulka 12 – Vnímají podle vašeho názoru účastníci, že jde o křesťanskou organizaci? Jestliže ano: Jak to vyjadřují? Jestliže ne, proč ne?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Úcta ke křesťanským hodnotám	1	<i>nemluvěj sprostě, nenadávej, nepomlouvaj, říkaj furt, že strašně nabíraj energii. To je taková ta móda dneska s téma energiema. Že jako si choděj mezi nás odpočinout, že je jim mezi náma dobře.</i>
	3	<i>Lidé vědí, že jsme věřící a že pro ně i křesťanství je určitě takové hrdinství..... Vždycky si říkám, že už nikdy nepřijdou, ale oni přijdou. V něčem je to zajímavá. Vidí i nadšení, že si na nic nehrajeme.</i>
	5	<i>pro některý je to přitažlivý. Některý třeba řeknou „Já bych chtěl žít tak, jako žiješ ty.“</i>
Překvapení	2	<i>Myslím, že to zezáčátku vůbec nevědí. My se neprezentujeme jako křesťani, takže to je něco, k čemu postupně docházejí... ta první konfrontace... byla pro mnoho z nich překvapení... S křesťany má spoustu z nich jinou zkušenost.</i>
	4	<i>Nepamatuji si, že by špatně reagovali. Jsou spíš překvapení, že křesťani fungují takhle.</i>

V otázce vnímání křesťanské organizace účastníky můžeme vycházet ze dvou předpokladů. Pokud účastníci vědí, že jde o křesťanskou organizaci či projekt, jsou tolerantní, je zde znát **úcta ke křesťanským hodnotám**. Mají vždy právo tuto aktivitu nenavštěvovat, pokud jim křesťanství vadí. Někteří tento svůj postoj tolerance vyjadřují svým chováním nebo mluvením. Někteří dávají najevo, že by chtěli žít rovněž tak, jako vedoucí organizace.

Druhý předpoklad reakce je, že účastníci v začátcích nevědí, že jde o křesťanskou organizaci. Jejich vnímání dotazovaní nehodnotili. Posuzovali ale jejich reakce. Pracovníci těchto volnočasových aktivit soudí, že je to tím, že zjistí, že předsudky vůči křesťanům nebo negativní zkušenosti s jinými křesťany, jsou odlišné.

Respondenti se také shodují, že ať již účastníci vědí, že jde o křesťanskou aktivitu nebo nevědí, ale dozvědí se to například na nějaké následné akci, reagují **překvapením**, které je v důsledku toho, že měli vůči chování křesťanů a křesťanům vůbec předsudky.

Tabulka 13 – Může Jednota bratrská díky vámi nabízenými aktivitami nabídnout něco i dnešní společnosti?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Ukázání jiného způsobu života	1	<i>Že taky existuje jiná, než blbá nálada.</i>
	3	<i>Určitě můžeme nabídnout pohled a přesvědčení, že ty věci jdou dělat jinak. A ten čas jde využívat jinak.</i>
	4	<i>Poznat Ježíše, který mění životy a je zdrojem možností, jak žít úplně jinak a srovnat svůj život.</i>
Snížení kriminality	2	<i>Obecně si myslím, že můžeme nabídnout šanci snížení kriminality, budou zodpovědnější, kriminalita by měla jít dolů.</i>
Vztahy,	1	<i>Propojení generací – obrovský. Možná i určitý rasový.....s téma Romama – prostě lidi z různých prostředí spolu můžou vedle sebe žít.</i>
	2	<i>Měly by být lepší vztahy a co se týká partnerských vztahů, kvalita života...</i>
	5	<i>Myslím si, že to, co tady ta společnost hodně postrádá, jsou právě ty vztahy. Spousta těch rodičů je někde v práci a nemají čas s těmi dětmi být a dát jim to, co potřebují a nebo jsou tu rodiny už rozbitý z dalších důvodů.</i>

Pokud jde o Jednotu bratrskou a její postavení ve společnosti, shodují se všichni respondenti, že Jednota bratrská jako církev má dnešní společnosti díky svým volnočasovým aktivitám co nabídnout. Jde například o ukázání lidem **jiného způsobu** životního postoje, **toleranci** vůči druhým. Dále uvádějí možnost **snížení kriminality** nebo **vztahy** plné pochopení a přijetí, které mnohdy zaneprázdněná a konzumní společnost nenabízí.

Tabulka 14 – Mohou vámi nabízené volnočasové aktivity pomoci Jednotě bratrské a jejímu postavení ve společnosti?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Zlepšení povědomí lidí	1	<i>Určitě vejde ve známost....to město to vnímá lidi s tím čím dál tím víc počítá.j</i>
	2	<i>Určitě je to dobré PR, protože jsme tím trochu vidět. Lidé si to dávají dohromady s námi. Pak se s námi setkávají na každém roh.u</i>
	3	<i>Odkrývají takové ty čistě české předsudky o tom, jak vypadá církev a zbavuje to lidi předsudků.</i>
	4	<i>Lidé mění pohled na církev. Získávají důveru k církvi, že už to pro ně není strašák.</i>
	5	<i>Ale tím, že jsme se tomu městu otevřeli a začali jsme dělat tuhle práci, takže se začne žít s tím městem. Začne se s nima komunikovat.</i>
Zlepšení komunikace mezi sbory a vedením měst	1	<i>Je to i otázka naší komunikace s tím městem.</i>
	2	<i>A co se týká spolupráce s městem, tak tohle místo ještě doteďka je odtažitý, protože má tu negativní zkušenost. Oni zainvestovali prostředky, investovali do té služby a pak byla chvíle, kdy to krachlo. U nás už to stojí třetím rokem. Minulý rok jsme měli den otevřených dveří a... .přišel tam starosta a tak se ptal, co a jak... byli jsme překvapení, že si udělal čas a přišel, pro něj to přece není žádná priorita.</i>
	4	<i>představitelé města měli odstup od církve, až takový nepřátelský postoj. To se změnilo a v dnešní době starosta je otevřený, přátelský, vychází vstříc.</i>
	5	<i>My máme velmi dobré vztahy se starostou a s vedením města. Ti naši práci oceňují, vnímají to jako přínos pro to město a pro společnost tady. Začne se s nima komunikovat. Já jsem členem komise města. Se starostou se taky poměrně pravidelně setkávám.</i>

Pomocí volnočasových aktivit o sobě Jednota bratrská dává **vědět**. Jak se shodují všichni zúčastnění, **zlepšuje se tím komunikace** mezi sbory Jednoty bratrské a vedením měst a zároveň dochází k boření předsudků, které lidé vůči církvi a křesťanům často mají. Podle jejich výpovědí lidé v místech, kde sbory jsou, začínají brát volnočasové aktivity a s tím i Jednotu bratrskou jako součást místa, kde žijí, jako součást, jež také patří k jejich životu. Vstupuje tím do jejich **povědomí**.

Tabulka 15 – Jak vnímáte vaši práci ve vztahu ke společnosti? Vnímáte ji jako něco, čím se Jednota bratrská vymezuje vůči společnosti? Nebo naopak?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Otevřenost společnosti	1	<i>Přinášíme to, co sami máme, že to není nějaký vyloženě vymezení se vůči něčemu, ale spíš chceme přinášet svoje postoje a názory.</i>
	2	<i>Ne, to ne. Tady bych rád uvedl motto liberecké Jednoty, že jsme obyčejní lidé s neobyčejnou zkušeností. V něčem je to hodně o tom, že jsme normální lidé, kteří mají stejné starosti, ale řešíme je s Bohem a ne sami ze sebe.</i>
	3	<i>Myslím si, že my ty děti k ničemu nenutíme. To jediné, co jim můžeme dát, je to, že jsme s nimi a můžeme se za ně modlit. Ten volnočas je o tom, že ty děti přijdou jak chtějí, odjedou jak chtějí, že je to o tom přátelství, které se tam buďuje a přirozeně se předává to, co máme.</i>
	4	<i>Určitě bych neřekl vymezuje. Klademe důraz na přátelství s těmi lidmi s Ježíšovým důrazem. A také pravdivost. Je fakt, že ta pravdivost někdy narazí.</i>
	5	<i>My jsme se tomu městu otevřeli a začali jsme dělat tuhle tu práci, takže se začne žít s tím městem.</i>
Vymezení z permanentního vlivu techniky	1	<i>V něčem možná na táboře, například že tam nemaj mobily, tak jako vymezujem z permanentního vlivu techniky</i>

K otázce úspěšné integrace patří, jak jsme již uvedli v teoretické části práce, nastavení integrovaného subjektu, v našem případě Jednoty bratrské. Na otázku, jak pracovníci vnímají svou práci ve vztahu ke společnosti, tedy zda svou práci vnímají jako něco, čím se Jednota bratrská vymezuje vůči společnosti nebo naopak, všichni odpověděli shodně. Vůči společnosti se nevymezují, naopak se jí snaží **otvírat** a zprostředkovávat Boží lásku. Jeden z dotázaných uvedl jako možné **vymezení (nebo spíše omezení) z permanentního vlivu techniky** tím, že dětem během letních táborů není dovoleno používat mobilní telefony.

Tabulka 16 – Je podle vás možné říct, že jsou volnočasové aktivity Jednoty bratrské a následně i Jednota bratrská jako církev žádoucí pro společnost?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Zájem o jednotlivce, sdílení křesťanských hodnot	1	<i>Aby se ta společnost nezkazila.</i>
	2	<i>Jde skutečně o práci s lidma.</i>
	3	<i>Protože nabízíme dobrou službu s přidanou hodnotou, kterou ani město, ani kraj nemůže nabídnout to, co my pro cílovou skupinu.</i>
	4	<i>Naše aktivity jsou takové, že nás zajímají ty děti, ne až tolik dovednosti, které získají. Máme zájem se s nimi bavit a řešit nějaké jejich věci.</i> <i>Když je ta práce kvalitní, tak ti lidé to vnímají, stojí o to, je to žádoucí. Lidé za tím vnímají i něco víc. Někteří to i vyjádří a ocení.</i>
	5	<i>Jako pokud to v tom městě chybí, tak určitě. Myslím si, že jsou i třeba organizace a občanský sdružení, který takový věci v nějakém větším městě můžou dělat, ale to neznamená, že v nich je ten Duch, kterej by byl v tom, co dělá církev.</i>

Všichni respondenti si ze svého pohledu myslí, že volnočasové aktivity Jednoty bratrské a následně i Jednota bratrská jako církev jsou pro společnost, v níž působí, žádoucí. Jako nejzřejmější důvod uvádějí, že je to právě jejich nabídka, která je pro lidi lákavá. Shodují se, že je to **zájem o člověka, sdílení křesťanských hodnot**, což lidem v současnosti nenabízí žádná jiná organizace. Někteří tvrdí, že je to záležitost, která je žádoucí a kterou společnost ještě potřebovat bude, aby si v dnešní uspěchané společnosti lidé mohli uvědomit a osvojit morální **hodnoty**.

Tabulka 17 – Mění se podle vás prostřednictvím vaší práce atmosféra ve vašem okolí? Jak? Nebo se nemění? Proč?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Kladná zkušenost lidí	1	<i>A i to, že jak to děláme nezištně, tak to vnímaj a motivuje je to taky k určitém postojům podobného vztahu.</i>
	2	<i>Myslím, že je to o té osobní zkušenosti s námi. Noi zjistí, že jsme normální lidé, kteří žijí nenormální životy. Určitě tam musely být nějaké předsudky.</i>
	3	<i>Společnost a například zdravotnictví, krajská hygiena, vnímají, že opravdu máme možnost měnit a zasáhnout poměrně široký okruh lidí z cílové skupiny a že je to efektivní. Pamatují si ty věci, těší se na nás.</i>
	4	<i>Jsmo přesvědčení, že do toho máme jít, tak do toho jdeme, nenecháme se zastrašit, nenecháme se manipulovat. Možná je to i onějakém nasazení, vytrvalosti. To je asi důležitý motiv, že to není nějaké vzdušné a jednorázová akce, ale že je to vytrvalá práce.</i>
	5	<i>Jsmo schopní komunikovat, že jsmo schopní se na věcech domluvit, vyjít vstříc. Že jsmo schopní i něco obětovat – ať už čas nebo peníze a že jsmo schopní zorganizovat něco, co je přínosem pro společnost. Myslím si, že takových věcí je zoufale málo. A někdo to dělá víceméně zdarma, z lásky. To si myslím, že se moc nevyskytuje.</i>
Nalézání vztahů k ostatním	1	<i>Jednak k sobě některý lidi nacházejí najednou vztah, nacházejí nějakou společnou řeč v oblastech. Tím, že mají společný zážitky a zážitky byly dobré, tak je to ovlivňuje v jejich pohledu.</i>

Dotázaní se shodují, že se prostřednictvím práce s cílovými skupinami **mění** atmosféra v jejich okolí, že se mění pohled nevěřících lidí na Jednotu bratrskou. Tuto změnu vnímají jako pozitivní. Jako důvod uvádějí **kladnou zkušenost lidí** s volnočasovými aktivitami a následně i s křesťany, která vede právě odbourávání předsudků. Tato zkušenost je posílena mimo jiné i tím, že je zde znát **nasazení, vytrvalost a jednání bez kompromisů**, tedy prvky, na něž se účastníci i další lidé mohou spolehnout. Další z respondentů uvádí, že se atmosféra mění i tím, že lidé prostřednictvím volnočasových aktivit nacházejí vztah k sobě navzájem.

Tabulka 18 – Vnímáte i nějaké překážky ve vaší práci ze strany okolí? Jaké?

Kategorie	Rozhovor č.	Citace
Výdrž účastníků, neukázněnost	1	<i>To je spíš v těch lidech, výdrž u něčeho. Třeba ti Romové ti budou chodit jenom v zimě, když je jim zima. Je léto a oni už budou radši někde v parku. Prostě takový vlivy, který jsou v lidech.</i>
Nespolupráce rodičů	1	<i>Podpora dětí ze strany dospělých je problém. Tím, že to třeba je levný, tak ne vždycky to v očích těch rodičů nemá tu cenu.</i>
administrativa	3	<i>Překážky – třeba administrativa.</i>
pomluvy	4	<i>Dřív to byly překážky ze strany vedení města, ale to se změnilo. Jednu překážku, kterou vnímáme, je společenský klub, který dělá kulturu. Bývalá vedoucí nás vnímá jako konkurenci a z toho vyplývá, že nás skrytě kritizuje.</i>
	5	<i>V postatě ne. Pokud třeba nepočítám to, že se vždycky vyskytně člověk, který rozšíří nějakou pomluvu nebo blbost.</i>
Žádné problémy	2	<i>Vyloženě negativní věci – asi vyloženě ne. Spíš naopak.</i>

V otázce překážek v práci ze strany okolí se všichni shodli, že nevědí o žádných zásadních překážkách. Mluvili o tom, že buď překážky nemají, nebo uváděli překážky typu **výdrž**, **pomluvy** z třetí strany, která by chtěla poškodit pověst volnočasových aktivit Jednoty bratrské, ať už v souvislosti s konkurenčním bojem, nebo s nedostatečnou informovaností pomlouvajících. Další kategorií, která se zde vyskytla, byla **nespolupráce rodičů**. V tomto případě se respondenti domnívají, že je důvodem bezplatné, či levné poskytování volnočasových aktivit. Rodiče podle nich získávají pocit, že když je smotné aktivita dítěte nestojí žádné finance, nemusí se snažit dítě motivovat k vytrvalosti. Zmíněna byla i **administrativa**, kdy jsou na pracovníky kladeny vysoké nároky na detailní administrativu v přípravné fázi jakéhokoliv projektu či akce. Kromě těchto věcí poukazovali všichni dotázaní na skutečnost, že nyní se jim mnohem lépe komunikuje například se zástupci města, kde se setkávají spíše se vstřícností než s překážkami.

4.2 Resumé

- Z pohledu dotázaných můžeme říci, že se díky volnočasovým aktivitám Jednoty bratrské daří pomáhat účastníkům těchto aktivit začlenit se do společnosti. Zároveň lze z cílů všech aktivit říci, že integrování do účastníků, dokonce ani jejich „nábor“ do církve není prvořadým cílem, i když k obojímu prostřednictvím těchto aktivit dochází.
- Z odpovědí respondentů docházíme k tomu, že se Jednota bratrská pomocí tohoto způsobu evangelizace společnosti neuzavírá, naopak se jí snaží otvírat. V důsledku nasazení všech, kdo jsou ve volnočasových aktivitách této církve zapojeni, se více zapojují i účastníci. Přístup všech pracovníků lidem není lhostejný, naopak, jak se mnozí shodli, vede tento způsob práce účastníky ke změnám ve vlastních životech. Ze svého rozhodnutí si osvojují některé z předkládaných křesťanských hodnot, stávají se zodpovědnějšími.
- Z dalšího zkoumání vidíme, že volnočasové evangelizační snahy církve Jednoty bratrské mají vliv na její integraci do současné společnosti. Všichni zúčastnění se ve svých výpovědích shodli na tom, že se od doby, po níž trvá jejich volnočasová aktivita, zlepšily nejen vztahy mezi vedením města a jimi, ale i vnímání jejich aktivit nevěřícími lidmi.

4.3 Závěr praktické části

V teoretické části jsme uvedli, že k integraci subkultury do většinové kultury potřebuje být subkultura pro většinovou společnost něčím přínosná pro to, aby ji společnost plně a ráda integrovala. Dále potřebuje být nastavená procesu integrace, neuzavírat se.¹³⁰ Z pohledu členů Jednoty bratrské zabývajících se volnočasovými aktivitami bychom mohli říci, že jsou tyto podmínky splněny.

Pomocí rozhovorů a jejich analýzy jsme dospěli k tomu, že se Jednota bratrská jako církev může integrovat do české společnosti. Dokonce tak, aniž by opustila své principy a hodnoty, aniž by přestala přinášet Ježíše Krista.

- Zjistili jsme, že k integraci Jednoty bratrské díky volnočasovým aktivitám, které nabízí, **dochází**, byť integraci do společnosti nikdo neuvedl jako cíl své činnosti.
- Dále víme, že se Jednota bratrská svým počínáním neuzavírá společnosti, nestaví se do povýšené role. Naopak se snaží otevírat společnosti, protože si je zároveň vědoma svého poslání, a to zvěstovat Krista.
- Svou otevřeností vůči společnosti a jejím potřebám, svou prací právě s potřebnými Jednota bratrská obohacuje společnost o zodpovědnější občany se zdravým sebepojetím. Nabízí svůj program občanům, kteří se nacházejí v ohrožení sociálního vyloučení nebo sociálně patologických jevů. Pomocí těchto volnočasových aktivit se mohou tito lidé lépe začlenit do společnosti.
- Volnočasové aktivity Jednoty bratrské přispívají ke změnám chování účastníků. Ti přijímají některé křesťanské hodnoty, mění své návyky, stávají se zodpovědnějšími.

Integrace Jednoty bratrské do české společnosti není žádným ze zjevných cílů Jednoty bratrské. Není něčím, o co by Jednota bratrská prioritně usilovala, co by měla ve svém programu. Je jakýmsi „vedlejším produktem“ volnočasových aktivit, které církev nabízí. Zároveň lze říci, že většinová společnost se také nijak programově nepřipravovala na to, že Jednotu bratrskou integruje. Tento proces bychom mohli

¹³⁰ Viz výše

označit jako přirozený proces integrace, kdy se subkultura stává samozřejmostí, která je společnosti prospěšná a již si tedy bude chránit, což je, jak jsme uvedli již v teoretické části, základním předpokladem pro úspěšnou integraci subkultury do většinové kultury. Jednota bratrská se touto samozřejmostí v různých místech stává na základě nezištné práce pro společnost, na základě lásky k lidem, což je prvek, na který většinová společnost kladně reaguje. Volnočasové aktivity v důsledku neznamenají rozšiřování členské základny, ale její integraci do celku společnosti a podporují tak sociální kohezi a odbourávání předsudků.

Závěr

Integrace jakékoliv subkultury do většinové společnosti představuje často náročný a zdoluhavý proces, v němž obě zúčastněné strany musí vynaložit úsilí, podniknout nezbytné kroky a vždy trpělivě čekat na reakci druhé strany. Vždy existuje možnost, že se integrace buď podaří, nebo nebude fungovat. Buď bude majorita obohacena prvky minority, nebo bude minorita existovat pouze na periferii.

Volnočasové aktivity mohou mít dvojí účinek. Výsledkem práce s lidmi ve volném čase je často integrace účastníků do většinové společnosti nebo prevence sociálního vyloučení či sociálně patologických jevů. Od revoluce v roce 1989 můžeme zřetelněji pozorovat vztah české společnosti a Jednoty bratrské. Prostřednictvím svých evangelizačních aktivit se tato církev dostává do kontaktu s nevěřícími lidmi, dává o sobě vědět. Oslovuje rozličné cílové skupiny, některé ohrožené sociální exkluzí či sociálně patologickými jevy, nabízí jim kvalitní využití volného času, poskytuje zázemí a přijetí, ukazuje křesťanské hodnoty. Ze získaných dat je zřetelné, že tato činnost má vliv na začlenění účastníků, na změny v jejich chování a jednání. Tím, že je na základě volnočasových aktivit Jednoty bratrské nabízena pomoc společnosti, může celý proces začleňování této církve probíhat mnohem lépe, protože reaguje na potřebu, kterou společnost má.

Jak je patrné z provedených rozhovorů, jsou sbory Jednoty bratrské otevřené pro společnost, nevymezují se vůči ní, ani se vůči ní neuzavírají, naopak nabízejí své aktivity nevěřícím lidem. Tím splňují předpoklad pro to, aby byly společností vnímány a postupně integrovány. Domnívám se, že rostoucí nabídka volnočasových programů pro nevěřící veřejnost je reakcí na zájem účastníků o tuto činnost.

Diplomová práce poskytla teoretické i praktické podklady pro zodpovězení výzkumné otázky, zda volnočasové evangelizační snahy církve Jednoty bratrské podporují její integraci do současné společnosti, brzdí ji nebo jsou vůči ní irelevantní a zda evangelizace přispívá k začlenění lidí nejen do církve, ale také do společnosti. Ze zjištěného lze říci, že tato integrace do společnosti zcela jistě probíhá. Svědčí o tom i vzrůstající nabídka sborů Jednoty bratrské, která nezůstává bez odezvy u nevěřících lidí. Tyto aktivity v důsledku neznamenají rozšiřování členské základny, ale její

integraci do celku společnosti. Jistě by bylo přínosné ve zkoumání problematiky pokračovat a provést komplexnější výzkum, který by zahrnoval například názory představitelů měst a obcí, v nichž se vyskytuje některý ze sborů Jednoty bratrské nabízející volnočasové programy či pohled účastníků, což by poskytlo ještě přesnější výsledky v oblasti integrace Jednoty bratrské do české společnosti v souvislosti s volnočasovými programy.

Seznam použitých zdrojů

- Bible, překlad 21. Století.* Vyd. 1. Jongloed, nizozemsko: Biblion, 2009. 1564 s. ISBN 978-80-87282-00-7.
- ČAPKOVÁ, D. Několik poznámek ke Komenského pojetí moudrosti. In: ČAPKOVÁ, D. *Mezi Baltem a Uhrami: Komenský, Jednota bratrská a svět středoevropského protestantismu : sborník k poctě Marty Bečkové.* Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2006, 312 s. ISBN 80-700-7246-6.
- Etnická různost a občanská jednota.* 1. vyd. Editor Radim Marada. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2006, 310 s. Sociologická řada, sv. č. 3. ISBN 80-732-5111-6.
- FILIPCOVÁ, Blanka. Volný čas. In: *Malý sociologický slovník.* 1.vydání. Praha: Svoboda, 1970.
- HODAŇ, B., DOHNAL, T. *Rekreologie.* Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 2005, 202 s. ISBN 80-857-8348-7.
- JANDOUREK, J. *Sociologický slovník.* Praha: Portál 2001. 285. s. ISBN 80-7178-535-0.
- KNOTOVÁ, Dana. *Pedagogické dimenze volného času.* Brno: Paido, 2011, 101 s. ISBN 978-80-7315-223-9.
- KOLEKTIV. *Slovník cizích slov.* Vyd. 1. Praha: Encyklopedický dům, 1996, s. 192.
- MACEK, Josef. *Víra a zbožnost jagellonského věku.* Vyd. 1. Praha: Argo, 2001, 488 s. ISBN 80-720-3265-8.
- OPASCHOWSKI, Horst W. *Kathedralen des 21. Jahrhunderts: Erlebniswelten im Zeitalter der Eventkultur.* Hamburg: Germa Press, 2000, 132 s. ISBN 39-248-6532-9.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J.: *Pedagogický slovník.* 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 322 s. ISBN 80-7178-579-2.
- PÁVKOVÁ, Jiřina et al. *Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy výchovy mimovyučování a zařízení volného času.* Praha: Portál, 2008, 221 s. ISBN 978-80-7367-423-6.
- ROHDE, Michael. *Luther und die Böhmischen Brüder nach den Quellen.* 1. Aufl. Brno: L. Marek, 2007, x, 240 s. Pontes pragenses (L. Marek), Bd. 45. ISBN 80-862-6392-4.

ŘÍČAN, R. *Dějiny Jednoty bratrské: s kapitolou o bratrské teologii od Amedea Molnára*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1957, 518.s.

TECA, L. *Co od nás Hospodin žádá?*; Rokycany; 2013 nepublikovaný rukopis. Citováno se souhlasem autora.

UHLÍŘOVÁ, J. Vzdělání - charakteristický fenomén Jednoty bratrské. In: *Unitas Fratrum 1457-2007: Jednota bratrská jako kulturní a duchovní fenomén*. V Jihlavě: Pro Univerzitu Karlovu v Praze, Evangelickou teologickou fakultu vydává nakl. Mlýn, 2009, s. 97-108. ISBN 978-80-86498-34-8.

WEINLICK, J. R. *Hrabě Zinzendorf*. Jindřichův Hradec: STEFANOS, 2000, 228 s.

WEISS, Hilde. Wege zur Integration? Theoretischer Rahmen und Konzepte der empirischen Untersuchung. In: WEISS, Hilde. *Leben in zwei Welten: zur sozialen Integration ausländischer Jugendlicher der zweiten Generation*. 1. Aufl. Wiesbaden: VS, Verlag für Sozialwissenschaften, 2007, s. 13-32. ISBN 978-3-531-15438-1.

ZEMEK, Petr, Jan KUMPERA a Jan Amos KOMENSKÝ. *Jednota bratrská: zbožnost, mravnost, tolerance : odkaz české reformace evropské duchovní kultuře : 550. výročí vzniku (1457-2007)*. Vyd. 1. V Uherském Brodě: Muzeum Jana Amose Komenského, 2007, 62 s. ISBN 978-80-254-0498-0.

Internetové zdroje:

1781 Toleranční patent. Cech Hrobnický [online]. 2011 [cit. 2012-12-26]. Dostupné z: <<http://www.cechhrobnicky.cz/index.php/ke-stazeni?download=5:1781-tolerancni-patent>>.

Asimilace minorit. *ABZ slovník cizích slov* [online]. [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/asimilace-minorit>>.

Azyl, migrace a integrace. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2012 [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=35703&docType=&chnum=2>>.

Císařský patent ze dne 8. dubna 1861, č. 41 ř.z. *Společnost pro církevní právo* [online]. [cit. 2012-12-26]. Dostupné z: <<http://spcp.prf.cuni.cz/lex/41-1861.htm>>.

Co je to asimilace? Co to je integrace?. *Sociálně vyloučené lokality* [online]. 2009 [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://studie.blog.cz/0902/co-je-to-asimilace-co-to-je-integrace>>.

- Ekonomie produktivní spotřeby. [online]. [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://www.sds.cz/docs/prectete/eknihy/lkkt/lkkt03.htm>>.
- Integrační politika. *Člověk v tísní Česká republika: regionální pobočka Plzeň* [online]. [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <http://cvtplzen.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=83&Itemid=85>.
- Jan Amos Komenský. *Referaty.sk* [online]. [cit. 2012-12-26]. Dostupné z: <<http://referaty.atlas.sk/odborne-humanitne/pedagogika/35943/?print=1>>.
- Jbulletin [online]. 2010, č. 1 [cit. 2012-11-03]. Dostupné z: <http://www.jbcr.info/upload/files/jbulletin/Jbulletin_1_web.pdf>.
- Jednota bratrská 1457 - 2007. In: *Přerov - soukromý archiv* [online]. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2007 [cit. 2012-11-03]. Dostupné z: <<http://www.rosmus.cz/archiv/ostatni/jednota.pdf>>.
- KAPLÁNEK, Michal. Pedagogika volného času pro navazující magisterské studium. [online]. [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <<http://www.tf.jcu.cz/getfile/38354c5628884f4d>>.
- Menšina. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Menšina>>.
- MŠMT. *Volný čas a prevence u dětí a mládeže*. Praha: Čihák tisk, 2002. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/7327_1_1/download/>.
- Multikulturalismus. Národní institut dětí a mládeže [online]. [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://www.nidm.cz/projekty/realizace-projektu/klice-pro-zivot/multikulturni-vychova/realizace/multikulturalismus>>.
- Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. 1. vyd. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001, 98 s. ISBN 80-211-0372-8. Dostupné z: <<http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf>>.
- Nespecifická prevence. *Ostrov radosti* [online]. [cit. 2013-01-27]. Dostupné z: <<http://www.ostrovzl.cz/prevence/nespecificka-a-specificka/>>.
- Opatření 2.1 Integrace skupin obyvatelstva ohrožených sociálním vyloučením. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2013-01-26]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/1143>>.
- Prevence. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2013-01-27]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Prevence>>.

ŘIHÁK, Hynek. Soukromé školství ve Velké Británii, dětská práce a stát v 19. století (1/5). *Reformy.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-01-27]. Dostupné z: <<http://www.reformy.cz/zpravy/soukrome-skolstvi-ve-velke-britanii-detska-prace-a-stat-v-19-stoleti-15>>.

Sociální exkluze. *Epolis: Podpora sociálně - integračních politik a služeb* [online]. [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <<http://epolis.cz/page.php?location=&menu=first&id=28&idNotion=9>>.

Stručný historický přehled. *Jednota bratrská Ostrava* [online]. 2009 [cit. 2012-12-26]. Dostupné z: <<http://www.jbo.cz/news/strucny-historicky-prehled/>>.

Subkultura. *ABZ slovník cizích slov* [online]. [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=subkultura>.

Subkultury. *Varianty: vzdělávací program společnosti Člověk v tísní* [online]. 2005 [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly2/IKV2_09_00_subkultury.pdf>.

ŠTURMA, Jaroslav. *Klady a zápory integrace z pohledu psychologa*. Praha, 2008. Dostupné z: <<http://skoly.praha-mesto.cz/files/=73456/KONFERENCE.pdf>>.

Tůma Přeloučský. *Tůma Přeloučský* [online]. 1957 [cit. 2012-11-03]. Dostupné z: <<http://tuma-prelouc.wz.cz/>>.

Vrcholný středověk. *Historie lidstva* [online]. 2008 [cit. 2012-11-03]. Dostupné z: <<http://www.ucebnice-dejepisu.ic.cz/0512-vrcholny-stredovek-doba-polipanska-a-podebradska.php>>.

Výklad různých forem prevence. Dostupné z: <http://kvalita.nrc.cz/standardy/IGA10650-3/02_Prilohy/Priloha_3/Priloha_3j_Vyklad_ruznych_forem_prevence.pdf>.

Seznam použitých obrázků a tabulek

Obrázek 2 – Trojúhelník blahobytu

Tabulka 1 – Čím se zabývá vaše organizace? Jaké má cíle?

Tabulka 2 – Z jakého důvodu vznikla vaše organizace?

Tabulka 19 – V čem jste unikátní? Proč? V čem vidíte přínos této jedinečnosti?

Tabulka 20 – Je cílová skupina, na níž je vaše práce zaměřená, ohrožena potenciálním sociálním vyloučením nebo případnou drogovou závislostí? Proč ano? Proč ne?

Tabulka 21 – Proč si myslíte, že tito lidé vyhledávají právě vámi nabízené volnočasové aktivity?

Tabulka 22 – Dalo by se podle vašeho názoru říct, že se účastníci, s nimiž pracujete, stávají zodpovědnějšími? Že se změnilo za dobu, během níž s nimi pracujete? Nebo se nemění? Podle čeho si to myslíte?

Tabulka 23 – Pomáhají podle vás vaše volnočasové aktivity měnit postavení vašich účastníků v jejich okolí: V případě, že ano: Jak?

Tabulka 24 – Mohou vámi nabízené volnočasové aktivity pomoci společnosti? V případě, že ano: Jak? V případě, že ne: Proč ne?

Tabulka 25 – Je evangelizace také cílem vaší práce? Jak sdílíte evangelium během volnočasových aktivit?

Tabulka 26 – Pokud sdílíte evangelium, jak účastníci reagují?

Tabulka 27 – Začlenili se někteří účastníci na základě volnočasových aktivit do života sboru? V případě, že ano: Kolik?

Tabulka 28 – Vnímají podle vašeho názoru účastníci, že jde o křesťanskou organizaci? Jestliže ano: Jak to vyjadřují? Jestliže ne, proč ne?

Tabulka 29 – Může Jednota bratrská díky vámi nabízenými aktivitami nabídnout něco i dnešní společnosti?

Tabulka 30 – Mohou vámi nabízené volnočasové aktivity pomoci Jednotě bratrské a jejímu postavení ve společnosti?

Tabulka 31 – Jak vnímáte vaši práci ve vztahu ke společnosti? Vnímáte ji jako něco, čím se Jednota bratrská vymezuje vůči společnosti? Nebo naopak?

Tabulka 32 – Je podle vás možné říct, že jsou volnočasové aktivity Jednoty bratrské a následně i Jednota bratrská jako církve žádoucí pro společnost?

Tabulka 33 – Mění se podle vás prostřednictvím vaší práce atmosféra ve vašem okolí? Jak? Nebo se nemění? Proč?

Tabulka 34 – Vnímáte i nějaké překážky ve vaší práci ze strany okolí? Jaké?

Seznam příloh

Příloha 1 – transkripce rozhovorů

Rozhovor č. 1

Rozhovor č. 2

Rozhovorč. 3

Rozhovor č. 4

Rozhovor č. 5

Přílohy

Příloha č. 1: Transkripce rozhovorů

Respondenti jsou zaměstnanci či dobrovolníci působící v oblasti volnočasových aktivit Jednoty bratrské. Jména vyskytující se v rozhovorech byla pro zachování anonymity změněna, rozhovorům byla přiřazena čísla. Všechny rozhovory byly provedeny v době od 24. 2. – 7. 3. 2013.

Rozhovor č. 1

Ahoj, tak můžeme se dát do toho? A můžu celý rozhovor nahrávat?

M+Ž: Ahoj

Ž: Můžeme, nahrávat můžeš

1) Takže první otázka zní: Čím se zabývá vaše organizace? Jaké má cíle?

Ž: Snažíme se přispět našemu městu volnočasovými aktivitami pravidelnými i nárazovými pro všechny občany a děti.

2) Z jakého důvodu vznikla vaše organizace?

M: My jsme vznikli jako občanské sdružení, které přirozeně vyrostlo z praktické služby členů našeho sboru Jednoty bratrské. Sbor tuhle svou činnost také podporuje.

3) V čem jste unikátní a jedineční. Na rozdíl od konkurence? V čem vidíte přínos této jedinečnosti?

M: my jsme unikátní a jedineční tím, že jsme užiteční. My jsme křesťani, tak nám hlavně šlo o to, a to je součástí naší vize, že jsme to občanské sdružení nazvali Fontána, že chceme být občerstvením a požehnáním na základě toho, co jsme sami přijali. Ve Fontáne nebyla představa, že bychom zaměstnávali lidi. Tam šlo o to, aby ty lidi z našeho společenství, terý maj nějaký obdarování, aby to mohli nabídnout.

Ž: když třeba Tomáš. T. dělal s romama, tak to bylo i pro ně dobrý. Měli klub. Oni třeba přišli i v neděli do církve, ale jasný, že na klub šli mnohem víc. Byla třeba soutěž, měli různé podmínky, a kdo to vyhrál, mohl jet na tábor. Pochybuju, že by někdo jinej ve městě něco takovýho pro romy dělal. To je třeba příklad, pokud chceš něco praktickýho.

Nebo – měli jsme pěvecký sbor, který byl pro všechny školy. Tady jsou pouze školní sbory. Smem chodily děti, který uměly zpívat, ale i který neuměly. Není to jako ZUŠka, která vybere jenom ty nejlepší.

4) Je cílová skupina, na níž je vaše práce zaměřená, ohrožena potenciálním sociálním vyloučením nebo případnou drogovou závislostí?

Ž: určitě, i když myslím si, že ta mládež, že to víc máme asi víc na teenagery. Ale určitě celkově jo. Je to tam ohroženost – ano

Proč ano?

Ž: Já si myslím, že kdo se nudí, tak ten potom hledá všechno možný. Že v podstatě těma volnočasovejma aktivitama naplníš ten čas těch dětí a oni potom nemaj čas na blbosti. Nebo dorostu a mládeže.

5) Proč si myslíte, že tyto lidé vyhledávají právě vámi nabízené volnočasové aktivity?

Ž: protože jsou levný, jsou dostupný všem. Je to pořád velká doborčinnost. Všichni to dělaj zadarmo.

A nějaké poplatky na aktivity se vybírají?

Ž: Někde ano, někde ne. A jsou tak nízký, že je to jedno. Pokud by někdo byl úplně na mizině, tak se shání sponzoři. Třeba těm romům, tam by ti nepřišli, kdybys na nich chtěla peníze.

Je ve vašich možnostech těmto lidem nabídnout pomoc?

Ž: myslíš s fyzickou potřebou jako odhrabat sníh? Nebo duchovní?

Duchovní.

M: to bych řekla, že tuhle potřebu plní stejně církve jako ta Fontána. Ono se to nedá úplně odlišit, že by šli na občasný sdružení. Když chtěj pomoc duševní nebo duchovní, tak si myslím, že to je úplně stejný.

A když jsou součástí nějaké aktivity, řeší nějaké problémy?

Ž: jo, já myslím, že jo. Ono to tak nějak se prolíná a navazuje. Určitě třeba mateřský centrum. Tam jsou to takový začátky, taková evangelizace. Ty maminky potom třeba daly děti do školky a už byly načatý a už začaly chodit na Alfu a to už pak týká sboru. Těžko se to úplně odliší.

Jak tito lidé reagují na vámi nabízenou pomoc? Neošívají se?

Ž: to víš, že se ošívaj. Teďka přišla jedna maminka na zpěváčky a říkala: „jé, vy tu zpíváte lidový písně, já myslela, že tady zpívaj ty nábožný. Tak já budu chodit.“ Je to tak, i tak.

6) Dalo by se podle vašeho názoru říct, že se účastníci, s nimiž pracujete, stávají zodpovědnějšími? Že se změnilo za dobu, během níž s nimi pracujete? Nebo se nemění? Podle čeho si to myslíte?

Ž: Určitě se mění.

Podle čeho si to myslíte?

Ž: podle pořádku, dochvilnosti, vzhledu,....slušného chování, nějaký hranice získávají ve svém životě, nějaká zodpovědnost, vztah k muzice, ke svým vlastní dětem třeba v tom centru, otázky výchovy, rozhledu. Třeba jsme byli s Vodopádem ve Švýcarsku a tam jsme vzali děti, který v životě nebyly v cizině. Najednou rozhled světa, myšlení, nebo viděly Alpy. Nebo jsdou na výlet, kde se učí vařit. Nebo znáš Letařovice.

Znám.

Ž: Když si představíš Letařovice, tak bys mohla psát diplomek pět.

To jo. Ale mně teď stačí tahle jedna.

7) Pomáhají podle vás vaše volnočasové aktivity měnit postavení vašich účastníků v jejich okolí?

Ž: pomáhají

Jak?

M: já myslím, že u těch romů, tam je to zjevný. Dneska i právě si vyloženě našli práci, Tomáš T. jim pomáhal psát dopisy.

Ž: nebo a učňák šli.

M: opravdu oni se stali trochu výjimečnými, tyhle ty kluci.

8) Mohou vámi nabízené volnočasové aktivity pomoci společnosti? Pokud ano, jak?

Pokud ne, proč ne?

M: každopádně

Ž: Začlenění do společnosti vůbec.

M U těch romů konkrétně začlenění do společnosti, že jsou přijímáni bez nějakých výhrad. Dostali tam příležitost ledacos tvořit. Třeba i film natáčeli. Teď jeden rom k nám chodí na pěveckej sbor. Oni zjišťují, kde mají místo, kde můžou uplatnit svoje schopnosti a podporuje se jejich určitý zdravý sebevědomí a získali důvěru. My jsme jim hodně otevřeli dům a oni to ani nezneužili. Oni tady nekradli. Oni tady opravdu měli dost příležitostí. Takže konkrétně pro ty romy vidím pořád opravdu velkou službu, kterou tady získali a velkej vliv do jejich životů. A propojení i do té společnosti. Ono to je smazřejmě psojený s tím, že Tomáš dělá v technickejch službách, takže tam pomáhá, aby tam dostali zaměstnání, a trošku na ně dohlíží a tak.

M: počkej, k těm romům perličku. Mám perličku, že nám učitelky ze zvláštní školy děkovaly, že je učily dny v týdnu a oni se to nemohli naučit. A od té doby, co je romský klub v úterý, tak už věděj, co to je úterý a dny v týdnu. V tom vidím i tu pravidelnost. To si tam můžeš napsat.

9) Je evangelizace také cílem vaší práce (pokud již nebylo zmíněno výše v otázce směřující k cílům)?

M: Určitě. Když my ani moc nepoužíváme to slovo evangelizace. Ale to souvisí zase s tou vizí. Ty lidi přivádět k Pánu a do určitý míry se to daří. A není to, že bychom lidi chtěli vyloženě zlanřit do církve. Jde o to, aby ty lidi mohli poznat Pána Ježíše a tak jim chceme právě i tohle přinášet.

Daří se během volnočasových aktivit sdílet evangelium? Je to plánovaně, nebo když přijde příležitost?

Ž: Tak obojí

M: jak kde, jak v kterých aktivitách.

Ž: třeba u mateřského centra, tam toho je víc, asi aby ty maminky projevíly zájem, žádný program duchovní.

M: i když dělaly tam určitej program takove trochu duchovní

Ž: pro děti. Třeba k stvoření. Nebo jsou pak přednášky o výchově a v těch už třeba, kdy to má biskup nebo tak, tak tam už to je trochu. Ale většinou se ty lidi ptaj. A když se ptaj, tak se dá úplně jinak mluvit.

10) Pokud sdílíte evangelium, jak účastníci reagují?

Ž: když se ptaj, tak reagujou dobře. Když se neptaj, tak je to případ od případu. Já nevím, když jsme vyrazili do světa a v Německu třeba měla Kirsten krásný evangelizační slovo k celému tomu pěveckému sboru, byli jsme u táboráku a mluvili o těch věcech, tak to bylo jako na táboře. Děcka reagovaly nádherně. Ale jindy zas byly takový, že to vyslechly a nic.

M: ale třeba Mikulášský. To berou normálně. ty rodiče, když přijdou mezi nás, tak určitým způsobem počítaj, že jsme věřící. A kdyby se to dělalo tak, že by náhodou něco za něčím vykouklo, tak by to bylo divný. Mně se to zdá jako úplně normálně a já myslím, že je to tak v pořádku. To samý hodně souvisí s tím, jak je to předkládáno.

11) Začlenili se někteří účastníci na základě účasti na vašich volnočasových aktivit do života sboru?

Ž: Určitě. Znáš Renátku Novákovou?

No jasně.

Ž: Ta uvěřila jako myčka na táboře, protože maminka ji neměla kam šupnout. A ndeska je učitelka naší školky. A další takový lidičky by se asi dali.

A nějakí další?

Ž: Tady od nás? Nevim, teďka několik lidí přes Alfu a přes mateřský centrum. Teď tu máme nějaké

Po jaké době? Jak dlouho trvalo, než se rozhodli přijmout Ježíše a začlenit se do sboru?

Ž: To bych řekla, že u těch volnočasových aktivit je individuální. Jsou lidi, jako třeba Renátka, která se rozhodla po čtrnácti dnech toho tábora a jsou lidi, kteří chodili rok na mateřský centrum, pak začali chodit na Alfu, takže to je třeba rok a půl, co je známe. To je různý. A možná některý budou chodit....to už je třeba deset let, co mi paní chodila na francouzštinu, a teď přivedla dítě do školky. Takže lidi se otvíraj, ona nevypadala jako člověk, který by přijímal evangelium. Takže přes ty problémy, přes přednášky, přes ten volnej čas.....může to být klidně deset, vacet let. To je jako v církvi. Tak velký davy nemáme, aby to člověk tak nějak postihl. Furt to je individuální práce.

M: Petr D. se vlastně obrátil a pak se vlastně zapojil do života sboru a pak po nějaký době odpad.

Ž: Ale jeho brácha právě zpívá.

M: To je jeho brácha?

Ž: u těch romů to je vždycky celá rodina

12) Vnímají podle vašeho názoru účastníci, že jde o křesťanskou organizaci? Jestliže ano: Jak to vyjadřují? Jestliže ne, proč ne?

Ž: Nemluvej prostě, nenadávej, nepomlouvaj, říkaj furt, že strašně nabíraj energii. To je taková ta móda dneska s těma energiema. Že jako si choděj mezi nás odpočinout, že je jim mezi náma dobře. Takový ty, víš, jak ten svět povídá. Fráze.

13) Může Jednota bratrská díky vámi nabízenými aktivitami nabídnout něco i dnešní společnosti?

Ž: Jako celku společnosti? No určitě. Že taky existuje jiná, než blbá nálada, potom určitě propojení generací – obrovský. Určitě pravdomlupnost, možná i určitý rasový.....s těma romama – prostě lidi z různých prostředí spolu můžou vedle sebe žít. I

vztah k přírodě, protože ty děti na táboře žijou čtrnáct dní v přírodě bez mobilu. I ten skautskej duch možná (smích). Nemusí to být celoroční práce.

14) Mohou vámi nabízené volnočasové aktivity pomoci Jednotě bratrské a jejímu postavení ve společnosti?

Ž: Určitě.

V čem ano?

Ž: Tak určitě vejde ve známost.

M: Jak se to vnímá. Fontána například žádá o nějaké příspěvky město. Město nedává nějaké velké částky, třeba pět tisíc na rok. Tak je to takový povzbuzení, ale to město to vnímá, je to i otázka naší komunikace s tím městem. Nejenom v otázkách tý Fontány, ale i v dalších otázkách, že projevujeme nějaký zájem o dění toho města, zapojujeme se s těma našima aktivitama i do dění městských aktivit. Teď bude takový jarní vystoupení dětskejch sborů u nás, takže tam budeme taky zpívat.

Ž: Zpíváme na schůzích politickéjch vězňů, kde třeba jsou senátoři nebo takovýhle potentáti, takový kulturní vložky. Ve spolupráci se ZUŠkou. Prostě různý takovýhle věci. Těch možností je čím dál tím víc a lidí s tím čím dál tím víc počítaj.

15) Jak vnímáte vaši práci ve vztahu ke společnosti? Vnímáš ji jako něco, čím se Jednota bratrská vymezuje vůči společnosti? Nebo naopak?

M: My v tom občasným sdružení to nemáme takhle postavený. My spíš to máme postavený tak, že přinášíme to, co sami máme, že to není nějaký vyloženě vymezení se vůči něčemu, ale spíš chceme přinášet svoje postoje a názory. V něčem možná na táboře, například že tam nemaj mobily, tak jako vymezujem z permanentního vlivu techniky, možná tohleto, jinak mě nic nenapadá.

Ž: Nevymezujeme se, vepřový můžou jít.

16) Je podle vás možné říct, že jsou volnočasové aktivity Jednoty bratrské a následně i Jednota bratrská jako církev žádoucí pro společnost?

Ž: Samozřejmě. Bylo, je a bude. Obrovsky.

Z jakého důvodu?

Ž: No aby se ta společnost nezkazila.

M: Tady nejde o nějaký finanční jednání, tady jde skutečně o práci s lidma. Jednak sami pracujeme na základě určitý dobrovolnosti a už to, ten postoj těch spolupracovníků, kteří spolupracují, tak už ten dává to, že oni to dělají z určitýho zájmu o člověka a to je samozřejmě taky co se týče, podobně jako to máme ve Fontáně, tak i ve sboru, že chceme, aby lidi sloužili druhým. A děláme aktivity, protože lidi by si svým způsobem mohli zalízt do svýho soukromí, do svýho bytu a takhle vlastně jde o to, aby byli otevřeni druhým a nějak prostě přinášeli dobrý věci do společnosti.

17) Mění se podle tebe prostřednictvím vaší práce atmosféra ve vašem okolí? Jak? Nebo se nemění? Proč?

Ž: Určitě. Jednak k sobě některý lidi nacházej najednou vztah, nacházej nějakou společnou řeč v oblastech. Tím, že mají společný zážitky a zážitky byly dobrý, tak je to ovlivňuje v jejich pohledu. A i to, že jak to děláme nezištně, tak to vnímaj a motivuje je to taky k určitejm postojům podobnýho vztahu.

M: Určitě. To je docela dost vidět i v rozhovorech, když se setkáváme s lidma. Tak lidi o tom mluvěj. Dneska je to samozřejmě už i prostřednictvím školy a školky, ale všechno to začínalo v těch volnočasovejch aktivitách. Kdyby nebyly volnočasový aktivity, tak by nevznikla ani škola a školka. Tohleto školksý zařízení je vlastně jenom profesionalizace určitý práce, kterou jsme rozjeli už ty léta před tím.

Změnilo se něco ve vašem okolí ze strany nevěřících v průběhu provozování vašich volnočasových aktivit?

Ž: Asi věrnosti, že se v těch věcech vydrželo. Možná, že se to nedělí. Tady se všechny organizace skoro dělily a dělily. A chvála Bohu, jsme se tady nemuseli dočkat nějakého dělení, třeba konkrétně.

M: No, tak oni taky musí získat nějakou zkušenost. Kdybychom je do něčeho talčili, tak by si to samozřejmě řekli a neměli by důvěru. Je to otázka opravdu zkušenosti a prostě si lidi o nás řeknou. Jasný, že nejsme takoví, že by o nás každej říkal všechno dobrý, ale myslím si, že většinou to takhle je.

18) Vnímáte i nějaké překážky ve vaší práci ze strany okolí? Jaké?

Ž: To je spíš v těch lidech. Výdrž u něčeho. To, že třeba když děti začnou dělat volnočasovou aktivitu, tak rodiče v momentu, co to dítě řekne, že si radši bude hrát na počítači, tak ho už třeba neposílají. Tím, že to třeba je levný, tak ne vždycky to v očích těch rodičů nemá tu cenu. Když budeš učit třeba flétny, nestojí to tolik, nebo to ty děti prostě odfláknou. To je všude. Ale jako takový to, že ta podpora dětí ze strany dospělých je problém. Nevnímám to jako školu. Tam se nám pracuje líp, než ve volnočasových aktivitách, protože tam je to zákonem daný, to se musí. Takže sbor v tý škole se dělá líp, než se dělal sbor při volnočasové aktivitě. To je třeba příklad. Ta společnost je taková jakoby nedůsledná.

M: Neukázněná.

Ž: Třeba ti Romové ti budou chodit jenom v zimě, když je jim zima. Je léto a oni už budou radši někde v parku. Prostě takový vlivy, který jsou v lidech. Ty jsou asi největší překážkou. Nebo taky dneska už fůra dětí nejde, protože se musej podřídí nějakému řádu. Že se na všechno rodiče ptají, jestli chtějí. Nebo taky nemoci. Když jsou ty chřipky, tak rodiče stejně s nimi nepůjdou na sbor, i když jsou úplně zdraví. To jsou v podstatě takový banality.

Zaznamenali jste i negativní reakce na vaší práci ze strany nekřesťanů?

V případě, že ano:

Ž: Nevzpomínám si. Jedinkrát byla nějaká, ale to byla evangelizace na náměstí. Ale to bych neřadila pod volnočas. Takže spíš ne. Já myslím, že to je tak, že spíš lidi chtějí. Možná někde za rohem drbou, to nevíme, ale takhle na akcích si nevybavuju.

Dobře, děkuju. To jsem potřebovala vědět. Takže ještě jednou díky a ahoj.

M+Ž: Ahoj.

Rozhovor č. 2

Ahoj, tak můžeme se dát do toho? Máš pro mě těch zhruba třicet minut? A můžu celý rozhovor nahrávat?

Ahoj. Jo, mam, počítám s tím. Nahrávej a ptej se.

1) Takže první otázka zní: Čím se zabývá vaše organizace? Jaké má cíle?

Takže primárně je to zaměřený právě na ty děcka, který jsou bez využití, někde by se flákaly a zároveň to tak vyloženě není, protože na rozdíl třeba od Rychnova – tam se vytvořil nízkoprah, před tím to byl volnočas – tam to bylo vyloženě o tom, že tam začali chodit v nějakých 95% romáci, zatímco u nás to tak prostě není. Máme gympláky, máme děcka ze základek. Nějaký romáci přijdou, ale méně. Takže v tom jsme trošku specifický. Samozřejmě ten základní cíl je dávat Boha skrze nás. Samozřejmě to není o tom, že bychom tam měli přednášky, ale je to na základě osobních vztahů. Bůh nám dává svým způsobem vidět do jejich životů. Rozumíme určitým situacím. Jinak jde o trávení času. V naprostý většině to jsou hry, fotbálek, takovýchle věci. V podstatě tak nějak zabít společně čas, pobavit se u toho s tím, že samozřejmě navíc je tam ten rozměr toho, že se za ty děcka modlíme, bojujeme za ně, to je asi to nejdůležitější.

Přijdou oni sami s tím, že by potřebovali, abyste se za ně modlili?

Hele, to jsou takový situace trochu extrémní, jako třeba: „Rozešla jsem se s klukem.“, nebo jim umřeli prarodiče. Většinou jsou hodně zdrchaný a my jim můžeme modlitbu nabídnout, ale není to věc, která by byla vyloženě primární. Je to pak až na základě nějakých rozhovorů, který s nima máme. Jsou úplně spontánní, není to nic plánovaného. Je to o tom dávání se.

2) Z jakého důvodu vznikla vaše organizace?

My jsme vznikli tak nějak proto, že to ty ostatní před náma vzdali. Prostě město pak dalo příležitost nám.

3) V čem jste unikátní a jedineční na rozdíl od konkurence?

Volnočasový věci – to si myslím, že jsme tady jediný. Jako je tady Dům dětí a mládeže, který něco máj, ale my ten klub, kterej máme třetím rokem v podstatě pokračujem tam, kde před náma už dvě různý skupiny zkrachovaly.

To byly skupiny světský?

Přesně tak. S tím, že tam došlo vždycky k nějakýmu syndromu vyhoření a pak se to předávalo dál. A co se týká spolupráce s městem, tak tohle místo ještě doteďka je odtažitý, protože má tu negativní zkušenost. Oni zainvestovali prostředky, investovali do tý služby a pak byla chvíle, kdy to krachlo. U nás už to stojí třetím rokem. A město je pořád trochu odtažitý. Minulý rok jsme měli den otevřených dveří a to bylo strážně vtipný. Já jsem v Dobrušce teprve duhej rok. Přišel tam starosta a tak se ptal, co a jak. Já jsem nevěděl, že to je starosta. Pak přišel Roman. Ten věděl, že to je starosta, ale já jsem s tím starostou mluvil jako s normálním člověkem. Hlavně jsme byli překvapený, že si udělal čas a přišel, pro něj to přece není žádná priorita. On je takovej businessman, takže je nastavenej trochu jinak. Ale bylo to dobrý, že si ho Bůh přitáhnul a věci do budoucna se budou moct měnit. Za to věříme a modlíme se za to. Takže to , co je speciální, je asi hodně duchovní pozadí. Pak taky tým, který je trochu větší. Že to není o jednom člověku, o dvou, aleže v podstatě za mnou stojí sbor a modlej se. Pak určitě nějaký přátelství. Já to vidím taky v tom, že ne všechny děcka, který k nám choděj, jsou bezproblémový. Nejsou takový, že by byly člověku sympatický na první pohled. Ale je to právě Boží láska v nás, která tady je. A my vidíme u těch děcek vývoj. Máme tady holčinu, která kdyžpřišla, tak to bylo hrozný. Byla nezvladatelná. Strhávala na sebe pozornost, záchvaty smíchu, prostš jenom aby na sebe upozornila. A teď je to v podstatě jedna z nejlepších holčin, který tady máme. Taď bojujem za to, aby mohla zůstat tady, protože hrozí, že se nám odstěhuje. Maminka si našla přítele někde v Přerově, takže se modlíme za Boží vůli, aby buď pokračovala tam, kde bude, nebo aby zůstala tady.

4) Je cílová skupina, na níž je vaše práce zaměřená, ohrožena sociálním vyloučením nebo případnou drogovou závislostí? Proč ano? Proč ne?

Cílová skupina je od 12 do 21 do 22. Důvod, proč to takhle je, že máme zkušenost, že když tam máš ty mladší, tak už se nechytaj. Pak už se to hodně separuje na ty starší, který si něco hrajou a ty mladší, který si něco hrajou. Už takhle to je hodně na hranici. Ale je to daný vedením nás, který tam jsme, že zapojujeme hodně ty mladší, přestože ty

starší by je zas tak moc nezapojili. Například se hraje nějaká obtížnější hra, tak my hrajem s nima.

Je cílová skupina, na níž je vaše práce zaměřená, ohrožena potenciálním sociálním vyloučením nebo případnou drogovou závislostí?

Určitá část té skupiny určitě. Protože máme jak sociálně slabší, tak ty, co na tom zas tak špatně nejsou a zatím největší závislost, kterou pozorujem je facebook a počítač.

To jsme asi ohrožený všichni.

Co se týká drogový závislosti, to je docela zajímavý téma. Kromě kluků, který občas přijdou a o kterých vim, že hulej, tak mam takovej pocit, že to maj poměrně jasné nastavený. Ale jedna věc je, jak to maj nastavený teď a jak to budou mít za pár let. To, co tady máme – máme tady gympláky. To jsou typy vědců, který byd o toho nešli ani za nic, ale sama víš, co ve tvým okolí udělá vysoká škola. Spíš tím, že jsme volnočasovej klub, tak k sobě nemůžem nikoho natrvalo poutat. Takže to je o tom, že děcka přicházej, odcházej, některý zůstávaj. Z těch, co nám tu choděj hodně a pak oděšli, tak vidím, že tam velkou roli hrajou vztahy. Pokud tam jsou nějaký drogy, tak pak třeba jo. Ale je to o tom, že my zaséváme a jestli to vzroste nebo nevzroste, to už neovlivním.

5) Proč si myslíš, že tito lidé vyhledávají právě vámi nabízené volnočasové aktivity?

Myslím si, že část z nich bylo kvůli tomu, že tam byli kluci a holky, který se jim líběj. Myslim, že je to právě i nějaký přátelský prostředí a s tím, že ...je to takový zvláštní. Jsme taková neutrální půda. Máme tam dvě holky, který spolu ve škole nemluvěj. Jako že jsou skoro nepřítelkyně. Dřív byly nejlepší kamarádky, pak se začaly pomlouvat, prostě klasika a nemluvěj spolu. Ale když přijdou obě dvě do klubu, jako že obě dvě choděj, tak bez problému spolu mluvěj a komunikujou. Takže je to svým způsobem takový unikátní místo, kde to může fungovat. Ale vidíme, že to je Boží věc. Že to není o tom, že bychom jim dělali skvělý prostředí.

Je ve vašich možnostech těmto lidem nabídnout pomoc?

Zlámat ruce (smích). Pomocť v praktický věcech nebo co se týká školy. Je fajn, že když někdo třeba nestíhá, tak si tam bere učení a ty ostatní jim pomáhaj. To je výhoda,

že tam máme ty gympláky. Ty tomu rozumí víc, než my. My už jsme to zapoměli. A co se týká jiných věcí, tak tím, že máme poměrně širokej tým a máme tam i holky, což je dobře, protože dřív tam byli jen kluci. Tak je to fakt o tom, že máme co nabídnout. I ten Boží pohled na to, přestože nemusíme vyloženě říkat, že je Boží. Co se týká drog, tak jim můžeme dát informace, ale to rozhodnutí je stejně na nich. Ale oni si na základě informací neřeknou „a končím s tím“, protože tu zkušenost, že to funguje, má každá, kdo hulil. A dokud se neseťkaj s negativníma zkušenostma, tak to nezměňj.

Jak títo lidé reagují na vámi nabízenou pomoc?

Vždycky je to dialog, není to monolog. Týká se to tématu, v rozhovorech je zapojeno víc lidí. A je fajn, i u těch lidí, že děcka, který choděj od nás ze sboru, jsou s nima stejně starý věkově. takže to enní nějaký mentorování ze starší pozice, ale že je to mnohem širší záběr.

6) Dalo by se podle tvého názoru říct, že se účastníci, s nimiž pracujete, stávají zodpovědnějšími? Že se změnilo za dobu, během níž s nimi pracujete? Nebo se nemění?

Některý jo a některý ne

Podle čeho si to myslíš?

Záleží na těch jednotlivých lidech. Jak se nechaj. Konkrétně třeba jak jsem ti říkal o tý holčině, která byla od začátku nezvladatelná a teď je z ní báječná holčina. Jsou lidi, který se fakt měňj. Neměníme je my, mění je Boží přítomnost, oni si to neuměj pojmenovat. Zároveň jsou tam lidi, který příjdou, odejdou a změněný nejsou. V momentě, kdy to bude dlouhodobě, tak to nejde, nebejt ovlivněnej. Na druhou stranu, pokud to není dlouhodobý, tak může být zážitek – nadechnout se určitý vůně.

7) Pomáhají podle tebe vaše volnočasové aktivity měnit postavení vašich účastníků v jejich okolí: V případě, že ano, jak?

Myslím si, že určitě. Jde o to, že ty děcka musej do těch věcí jít. Oni jsou to těžký věci třeba právě je to o tom, že jsou to lidi, který maj různý komplexy, různý boje mezi sebou a takový věci. Ale v momentě, kdy do toho jdou, tak je to mění, i jejich postavení. Tady jsou věci, který jsou dlouhodobý.

8) Mohou vámi nabízené volnočasové aktivity pomoci společnosti? V případě, že ano: Jak? V případě, že ne: Proč ne?

Určitě tam je hodně širokej dopad na mladou generaci. My nemůžeme zas tak moc ovlivnit, co si z toho odnesou, ale v podstatě se do nich zasívaj určitý hodnoty, který kolem sebe běžně neviděj. Nějakým způsobem to v nich zůstává. Slyšel jsem zkušenost odjinud, než z Dobrušky, že třeba někdy přestane chodit a pak třeba za pět let se ti ozve s tím, že se dostal do nějaký situace a že v tý chvíli mu docvalky nějaký věci a Bůh v něm probudil to, co kdysi slyšel. Já věřim, že my teď zasíváme. Vidíme už nějaký ovoce, ale ta největší část je pře náma. Tři roky není nic oproti věčnosti. Vizi máme – změnit mladou generaci. Pokud se nám podaří změnit mladou generaci, tak můžem měnit ostatní.

9) Je evangelizace také cílem vaší práce? Jak sdílíte evangelium během volnočasových aktivit?

Jo, našim primárním cílem je to, aby poznali Ježíše, ale řekl bych, že jde o nekonfrontační evangelizaci, že vidí Boha na našich životech.

Vzpomněl jsem si, že tady z cébéčka (Církev bratrská) trénují malé kluky a vždycky hrajou hrajou, pak je pauza, tam mají příběh z Bible a pak zase hrajou. Je to trošku jiný způsob a mně moc neseď. Tohle využití aktivity. Ale každý pro to má jiné porozumění.

10) Pokud sdílíte evangelium, jak účastníci reagují?

Vesměs velice pozitivně. Já sám jsem nezažil reakci typu: „to je hovadina, to je blbost.“ Spíš je to o tom, že Bpůh otvírá jejich srdce. To, jestli oni si z toho něco odnesou je druhá věc. Spíš se setkávám s tím, že to jsou velice dobré rozhovory. Ty děti třeba nevmou všechno, co jim člověk řekne, třeba jen část, která jim vyhovuje. Třeba to nejsilnější téma, které tam je, je ohledně vztahů, něco, co se jich bezprostředně týká. Takže tam určitě je ta živá půda. Co se týká toho, že s nimi mluvíme o Bohu, tak tam jsou ty reakce vesměs kladné. Zároveň taky musím říct, že v klubu zatím nemáme nikoho, kdo by se obrátil a začal by chodit do sboru. Ale máme tady tři, čtyři lidi, kteří jsou takoví, aby jen řekli ano.

11) Začlenili se někteří účastníci na základě volnočasových aktivit do života sboru? V případě, že ano: Kolik?

Takhle vzato nula. Ty „naťuknutí“ – tu jednu holku pamatuju, kdy začala chodit. Oni párkrát přišli. Vesměs se ale stalo, že nám Bůh ukázal, co mají za problm, my jsme za nima šli a narovinu jim to řekli. Oni byli překvapení, odkud to víme, co víme a tak a mohli jsme se začít bavit. Spíš je to postupný vývoj. Myslím si, že to taky souvisí s tím, jak poznávají nás a co vidí na nás. Není to opravdu otom, že my bychom něco říkali, ale je to o tom, že vidí světlo na nás.

12) Vnímají podle tvého názoru účastníci, že jde o křesťanskou organizaci? Jestliže ano: Jak to vyjadřují? Jestliže ne, proč ne?

Myslím, že to ze začátku vůbec nevědí. My se neprezentujeme jako křesťani, takže to je něco, k čemu postupně docházejí. My jako klub nejsme pod sborem, ale jsme pod neziskovkou, ale myslím si, že ta první konfrontace....byla pro mnoho z nich překvapení.

S křesťany má spoustu z nich jinou zkušenost, respektive, pokud znali jiné křesťany, tak měli představu, že „kázali vodu a pili víno“, nebo jak se to říká. Prostě zkušenosti, které, tady prostě jsou.

13) Může Jednota bratrská díky vámi nabízenými aktivitami nabídnout něco i dnešní společnosti?

Obecně si myslím, že můžeme nabídnout šanci snížení kriminality, určitě v momentě, kdy budou Boží věci zapadat do životů těch lidí, tak to bude měnit jejich životy. Tím pádem ty děti budou zodpovědnější, kriminalita by měla jít dolů, měly by být lepší vztahy a co se týká partnerských vztahů, kvalita života,...

14) Mohou vámi nabízené volnočasové aktivity pomoci Jednotě bratrské a jejímu postavení ve společnosti?

Určitě je to dobré PR, protože jsme tím trochu vidět. Takže když žádáš o peníze, tak se o tobě musí nějak dozvědět, ale není to samozřejmě jen o tom. Je to o více věcech, které děláme, které jsou viditelné pro celé město. Třeba jsme tady dělali ledovou plochu, máme tady kluziště. Ve spolupráci s hasiči jsme nastříkali vodu, nechalo se to zmrznout , rozhrnulo se to, pak se o to staráme. Letos nám to teda zrovna nevyšlo,

nebylo dobré počasí. V postatě je to o tom, že jsme vidět. Ti lidé si to dávají dokupy, je tady klub, je tady mateřský centrum. Lidé si to dávají dohromady s námi. Pak se s námi setkávají na každém rohu. Kromě toho, že je to přirozená aktivita, kterou máme, protože tak to má být, tak je to o tom, že jsme vidět a můžeme vonět tomu městu, které to potřebuje

15) Jak vnímáš vaši práci ve vztahu ke společnosti? Vnímáš ji jako něco, čím se Jednota bratrská vymezuje vůči společnosti? Nebo naopak?

Naopak. Myslím si, že my ty děti k ničemu nenutíme. To jediné, co jim můžeme dát, je to, že jsme s nimi a můžeme se za ně modlit. Ten volnočas je o tom, že ty děti přijdou jak chtějí, odjedou jak chtějí, že je to o tom přátelství, které se tam buduje a přirozeně se předává to, co máme. Máme tam velkou část dětí z rozpadlých rodin, takže oni nemají vzory co se týká rodičů. Kdybys to viděla, to je šílené. Holka, která se po finanční stránce má velice dobře. Vydírá tatínka, který jí slíbí cokoli, protože bydlí někde jinde. Ale ona vlastně nemá žádný vzor.nějakým způsobem můžou trochu vidět nás a to je, si myslím, fajn. Na druhou stranu to není o tom, že bychom souhlasili se vším, co dělají špatně. Nemáme rádi třeba ty věci, ale máme rádi ty lidi.

16) Je podle tebe možné říct, že jsou volnočasové aktivity Jednoty bratrské a následně i Jednota bratrská jako církev žádoucí pro společnost?

Určitě.

Z jakého důvodu?

Protože nabízíme dobrou službu s přidanou hodnotou, kterou ani město, ani kdaj nemůže nabídnout to, co my pro cílovou skupinu.

17) Mění se podle tebe prostřednictvím vaší práce atmosféra ve vašem okolí? Jak? Nebo se nemění? Proč?

Já jsem tady jenom dva roky. Takže co se týká toho města a okolí, takže abych pravdu řekl, znám tady lidi ze sboru, lidi z klubu a trochu jejich okloí.nejsem tady od toho, že bych se bavil se starousedlíkama. Ale myslím si, že tapráce, kterou tady děláme, tady ten dopad má. Možná ještě víc, než klub to rodinné centrum. Tam si myslím, že ten dopad je mnohem větší. Tam je to přes maminky na tatínky. Třeba krásně je to vidět na

sborových dovolených. Podání naší sborové dovolené je tak, že tam jede nějakých sedmdesát lidí a ve sboru je nás s dětma čtyřicet. Třeba minulé léto se tam tři rodiny obrátily.

Takže ze Sedmikrásky nějací lidé do sporu přišli?

Přesně tak, ze Sedmikrásky lidi přišli. Jsou to maminy s dětma, ti tátové jsou prostě tátové. Je to o tom, že hclapi v tom mají jinou mentalitu. Ale máme tu jednu rodinu. Oni bydlí kvůli práci v Belgii. Ale jinak jsou odsud. Ten táta byl vyloženě nenadšený z křesťanství, ale teď, když je v Čechách, tak přijde rád na shromko. Poslouchají i v Belgii kázání, která máme v neděli, takže je vztah na dálku, ale samozřejmě je to podobné, jako by byli tady.

Vnímáš, že se za dobu vaší práce mění pohled nevěřících lidí na Jednotu bratrskou?

Myslím, že je to o té osobní zkušenosti s námi. Noi zjistí, že jsme normální lidé, kteří žijí nenormální životy. Určitě tam musely být nějaké předsudky. My jsme o tomhle tátovi věděli, že je nekomunikativní, uzavřený typ, který nemá rád lidi, je hodně submisivní. S tím, že jeho manželka je zase hodně rázná. Já jsm ho na té dovolené moc neregistroval, až do chvíle, kdy jsme šli hrát do lesa air soft. Chodíme hrát všichni. Když jsme šli hrát jako chlapi, tak on se nechal překecat a v tu chvíli se to úplně zlomilo. On zapadnul do té společnosti a otevřel se. Člověk si řekně, že je to taková ptávkoina, ale mohly se otevřít dvěře. A co bylo zajímavé – oni měli po naší sborové dovolené přijet domů, přebalit se a jet na nějakou další skvělou dovolenou. My jako sbor jsme měli ještě druhý den křty. A oni, místo aby hned odjeli na tu dovolenou, t ak ještě stihli křty a strávli s námi celý jeden den a pak až jeli.

18) Vnímáš i nějaké překážky ve vaší práci ze strany okolí? Jaké?

Určitě. Jsme v boji, duchovní svět je realita. Určité překážky jsou. Ať se to týká toho, že jsme všude v nájmech, takže nějakým způsobem financování. Neříkám, že máme nedostatek, ale vždycky je to boj. Ale jinak, že bychom tu měli nějakou komunitu černých lebek, které by proti nám něco posílali, to tu nemáme. Nevím o tom.

Proč si myslíš, že vznikají překážky ze strany okolí?

Myslím si, že je to přirozená reakce v duchovním světě. V momentě, kdy neseš světlo, tak se to ďáblu nelíbí a snaží se ti to znepríjemnit. Ty překážky, když bych se k nim vrátil – co se týká zdraví lidí ve sboru. Myslím si, že je to jedna z věcí, která se toho týká, že například máma od švagrové měla rakovinu, ze které se dostala. To je jedna věc za druhou, máme tady holčičku, dva a půl roku, která spadla, zlomila si nohu těsně pod krčkem, takže už je čtyři týdny v nemocnici, její ségra má pořád nějaké problémy – břicho, ruka, nohy.... Taky tady máme takovou hodně postiženou holčičku, takže se za ní taky modlíme. Ty tlaky tady takhle jsou a to, co je na tom ale skvělé, že nás ty věci jako sbor stmelují. Funguje nám tady taková modlitební jednota. Když se něco děje, tak víš, že jsou lidi, kteří na tebe myslí a modlí se za tebe, což je úplně fantastická věc. Takže ty nástroje tady jsou. Ale myslím si, že se na nás ten zlej snaží útočit přes naše rodiny, přes zdraví.

A třeba překážky od lidí?

Na klub? Nebo na tu práci celkově? Vyloženě negativní věci – asi vyloženě ne. Spíš naopak. My tady máme ještě dvě rodinná centra s tím, že jedno je katolické a druhé, to je Hastrmánek. To je v podstatě pod městem, kde dochází k syndromu vyhoření. Vedla to stejná skupina lidí, jako před tím ten klub. To jsou prostě lidi, kteří dříve nebo později musí dojet. Ty maminky naopak chodí k nám čerpat inspiraci. Například my jsme měli nějaké téma a to téma se po měsíci objevilo u nich. Ale třeba teď ty maminky z toho centra chodí k nám na angličtinu. Nebo k nám dávají dítě občas i právě ta vedoucí z toho konkurenčního centra.

Tak to bylo všechno, děkuju za tvůj čas.

Za málo, měj se.

Rozhovor č. 3

1) První otázka zní: Čím se zabývá vaše organizace? Jaké má cíle?

V Majáku nás máme moto, že „Ukazujeme směr mladé generaci“. Máme organizaci Maják, která dělá primární prevenci po školách v Libereckém kraji a se zaměřením na Liberec, Jablonec, Frýdlant, Hrádek a Nové Město. S tím, že teď máme nízkoprahové kluby. Jeden je Zakopanej pes v Liberci a druhý se jmenuje Voraz. Ten je v Novém Městě pod Smrkem. Tam je možnost využití volného času a také odborné pomoci a poradenství. Tím se rozšířila činnost Majáku.

2) Z jakého důvodu vznikla vaše organizace?

Maják vzniknul pod Jednotou bratrskou 1. Dubna roku 1999 pod nadací Euronisa a sborem Jednoty bratrské v Liberci na popud při hledání komunikace s mladými lidmi. Tam se ukázalo, že lektorství byl hlavní důvod. Je to možnost, jak proniknout mezi lidi a mít s nimi otevřenější vztah.

3) V čem jste unikátní? Proč ?

Čím? No tím, že naše programy, teď máme i před certifikací od ministerstva. Naše programy, jsou vystaveny na křesťanských principech. My to netlačíme. Často se studenti nedozví ani, že jsme věřící, když to vysloveně není potřeba nějak říkat. Ale spíš tam ukazujeme na nějaké principy. Například při přednášce o drogách neříkáme jen to, co ty drogy dělají, ale mluvíme o postojích, které je dobré zaujmout už předem. Je to hodně o tom, že jdeme takovou radikalitou do těch děcek vůči těm postojům, které mají.

V čem vidíš přínos téhle jedinečnosti?

Přínos....to, že tím, že jsme křesťani, tak máme vklad, bavíme se zábavnou formou o vážných věcech. To si myslím, že je takové, co jiná společnost nemá. Také je to často osobní.

Jaké jsou cílové skupiny?

Cílová skupina je celá základní škola a myslím, že prvák druhák střední školy. Nejvíc jsme zvaní na druhý stupeň, od té šesté do deváté třídy. Ale rozmezí je stejně tohle celé.

Takže se vám stalo, že jste byli třeba ve třetí třídě?

To samozřejmě. Vlastně takhle chodíme hodně. Ono se to překrývá. Teď v květnu děláme třetí ročník kampaně proti kouření a to je třeba jenom zaměřené na přednášky proti kouření v osmé a deváté třídě. Ale to je měsíční projekt. Celoročně jsme v tom hodně vytížení. Máme takovou výhodu, že třeba já jsem byl prvostupňový lektor. Podařilo se mi, že jsem byl v jedné třídě třeba několikrát po sobě. To ti umožní s těmi dětmi pracovat do hloubky a právě je pak zvát i do nízkoprahového klubu na program.

4) Je cílová skupina, na níž je vaše práce zaměřená, ohrožena sociálním vyloučením nebo případnou drogovou závislostí? Proč ano? Proč ne?

Jak říkáme na přednáškách, každý má potenciál, že se může stát třeba drogově závislým, že se u něj může projevit nějaký patologický jev. Už jenom v tom, že když by si člověk udělal nějaký sociologický dotazník, třeba podle odborného hlediska, tak zjistí, že třeba nemá ideální podmínky pro svůj rozvoj, že je v nějaké oblasti třeba odmítnutý nebo že nemá ideální vývoj. V tom je to na každém, jak se rozhodne a jaký postoj zaujme proti té situaci, co je pak pro něj nejdůležitější.

Vyskytují se ve vašich volnočasových aktivitách účastníci, které byste vy osobně zařadil/a do skupiny ohrožené sociálním vyloučením nebo drogovou závislostí?

Tam to vidím, že ano. Neříkám, že jsou to stovky ročně. Jednak si vyměňujeme s těmi dětmi emaily. Oni pak také chodí i na nějaké programy. Ať už jsou to pracovníci nebo lektori, tak se po programu třeba s někým bavíme, chodí za námi řešit konkrétní vztahové problémy nebo problémy s alkoholem a tak dál. Takže to tam je.

5) Proč si myslíš, že tito lidé vyhledávají právě vámi nabízené volnočasové aktivity?

Myslím, že je to i taková osobní rovina. I na přednáškách si nehrajeme na někoho, kdo má tři tituly a chce se předvést. Jde nám o ty děti a o to, abychom je nutili přemýšlet o těch věcech. Myslím, že oni dokážou prokouknout, jestli je to hrané nebo ne a tam už vzniká nějaký vklad osobního rozměru, kdy oni vidí, že o ně máme zájem a že bychom jim byli schopni pomoci.

6) Dalo by se podle tvého názoru říct, že se účastníci, s nimiž pracujete, stávají zodpovědnějšími? Že se změnilo za dobu, během níž s nimi pracujete? Nebo se nemění? Podle čeho si to myslíš?

Máme vždy takovou určitou skupinu, která k nám chodí pravidelně. Chodí i na návazné akce. Tím, že už nás znají dlouho a jezdí s námi třeba v létě na camp tak vědí, že jsme věřící a nějak je to třeba i mění v tom, že se to prolne i s našimi životy, že vzniknou přátelství.

Potom, když člověk řeší něco po odborné stránce v klubu, tak by tahle přátelství neměla nastat. Ale tím, že jsou to normální děti, tak třeba přijdou s tím, že s námi chtějí být na dalších programech.

Je ve vašich možnostech těmto lidem nabídnout pomoc?

Do určité hranice ano. Ve chvíli, kdy se jasně projeví, že jsou děti závislé na drogách nebo tam je i jiný problém, třeba kouření, tak je posíláme na odborná pracoviště s tím, že to nějak zkoriguje a zkoordinuje, spolu tam zajdeme. I v rámci klubu je to sociální poradenství cílené i na změnu. Takže se tam dá pracovat i takhle odborně, ale i přes osobní rovinu.

Jak tito lidé reagují na vámi nabízenou pomoc?

Oni většinou přijdou s problémem, například ve vztahu. Pozvou se tam dohromady a společně řešíme, hledají se východiska. Někdy se třeba ukáže, že ti, kteří to chtějí řešit, že s tím nic moc neudělají. Že je to třeba na někom další. Ale stejně se jim uleví. Nebo jsme nedávno pomáhali rodině s drogovou závislostí, tam byla potřeba pomoci a jednat s právníky ohledně exekucí a tak dál. Je tam nějaká konkrétní vytyčená věc, která se řeší a pak se to předává na tu odbornou pomoc.

7) Pomáhají podle tebe vaše volnočasové aktivity měnit postavení vašich účastníků v jejich okolí: V případě, že ano, jak?

Hodně jsem teď začal vnímat u některých holek, že se rozhodně změnilo jejich sebevnímání. Na začátku jsme často naráželi na to, že si vůbec nevěří a necítí se

příjemně mezi dalšími lidmi. Teď během roku nebo dvou i osobnostně vyrostly a samy si to dokáží pojmenovat. Vidí to jako změnu a posun.

8) Mohou vámi nabízené volnočasové aktivity pomoci společnosti? V případě, že ano: Jak? V případě, že ne: Proč ne?

No, často ty programy jsou třeba sportovní aktivity, například Pohár Majáku, pak je to kampaň zaměřená na kouření kdy teď budou osmáci a devátáci škol natáčet video. To jsou věci na mnoha úrovních. Pak jsou to třeba přednášky, rozšířené programy. Když máme program dospívání nebo extrémismus, tak to jednou za měsíc naváže na to nějaký lektor a baví se o tom víc do hloubky. Teď otvíráme i křesťanská kontroverzní témata, ať už fakta a fikce o Bibli, o vzkříšení, o evoluci. Jsou to rozšiřující témata, takže ty odpolední programy jsou fajn

Vrátím se na to, že si utvoří názor a ve svém věku, protože to je věk, kdy člověk hledá, tak mu to ukáže směr, kudy ano a kudy ne. Každá taková hodina může pomoci to srovnat

Takže takové nasměrování?

Jo. Naše moto tomu odpovídá

9) Je evangelizace také cílem vaší práce? Jak sdílíte evangelium během volnočasových aktivit?

To je. Ono se to prolíná. My máme pronájem toho klubu od Jednoty bratrské. My se tam scházíme jako mládež a zároveň ten Maják je provázaný s tím, že působí s mladou generací. Takže ať už třeba věřící děti přijdou na střední školu a řeknou, že znají kluky z Majáku a ty školy, a ať už právě základní a střední vědí, že jsme to my. Na našich programech hodně spolupracuje mládež a Maják. Ať už je to letní kemp.....oni ti lidé často vědí, že jsme věřící. Protože když člověk má osobní rozhovory, tak je fajn, když to vědí, protože pak je to takové zřejmé a to evangelium probíhá na osobní rovině. Spíše ze zájmu lidí, kteří chtějí něco nad rámec přednášek.

10) Pokud sdílíte evangelium, jak účastníci reagují? Respektive daří se vůbec sdílet evangelium?

Daří. Myslím, že určitě jak si paradoxně myslíme, že mladí lidé mají strach se sdílet, tak zjistíme, že mají chuť se o tom bavit. Že k tomu jsou často tolerantní. My máme takový pocit často, že to lidi hned odsoudí. Ale spíše se naopak setkávám s tím, že lidé jsou tolerantní a chtějí se o tom něco dozvědět. Chtějí často vědět, proč nás to takzvaně bere a táhne. Takže takhle.

Jak účastníci reagují?

To mě vždycky překvapí. Vždycky si říkám, že už nikdy nepřijdou, ale oni přijdou. V něčem je to zajímavá. Vidí i nadšení, že si na nic nehrajeme. Že to není něco, co bychom museli dělat, ale že to chceme dělat. V tom je rozdíl. Vznikají z toho taková přátelství, kdy už je to na tom člověku jestli se rozhodne, že uvěří a pozve Ježíše do svého života, nebo kdy ho to jen zajímá a toleruje to. Tam už je hranice, kdy to jde buď dál, nebo to na nějaké úrovni skončí.

11) Začlenili se někteří účastníci na základě volnočasových aktivit do života sboru? V případě, že ano: Kolik?

Jo, pár jich je. Počtem nevím. Klub funguje dva a půl roku, ale nejsou to desítky. Možná tři, možná pět. Většinou je to na takové návaznosti. Oni s námi rádi jsou, pak zjistí, že jsme věřící, pak se někdy chtějí podívat do sboru, pak váhají. Pak jsou lidé, kteří třeba hned do týdne po křesťanské akci začnou s námi chodit na mládež. Já vedu mládež rok a půl a vidím posun. Tam vidím právě těch tři až pět lidí. Ve škole, na mládeži i při akcích pro ostatní se to všechno může potkat.

A jak dlouho tak průměrně takové začlenění trvá?

Některým týden, některým i rok. Spíš je to delší doba. V dnešní době tím, že jsou to mladší lidi, tak tam hodně hraje roli, jak by se změnil jejich sociální a společenský status. Třeba hodně v rodině, kdy oni vědí, že rodina je proti tomu. Ale vesměs chtějí být s námi, takže tam pak je to na tom, jestli do toho chtějí jít.

12) Vnímají podle tvého názoru účastníci, že jde o křesťanskou organizaci? Jestliže ano: Jak to vyjadřují? Jestliže ne, proč ne?

My se snažíme v tom být jasní. Když proběhne samotná přednáška, tak se to často nemusí dozvědět, ale když se dostanou do nějakého návazného programu, tak se to hned

dozví. Nebo to vědí i z přednášek. Pro nás to není nějaké tajemství, které si necháváme pro ty lepší. Ale v rámci kempu například vědí, že to pořádá Maják a Jednota bratrská a tam se to hned i první den dozvědí, aby až pak nezjistili, kam jeli. Protože pak někdy se v tom křesťani topí, nevědí, jak moc s tím mají jít na světlo, snaží se narafičit nějaký program a pak řeknou svědectví a ti lidé koukají, co se to děje. Takhle ne. V tom jsme myslím, jasní.

Třeba teď jsme měli víkend, kdy jsme jeden den zvali své kamarády. Já jsem tam mluvil o rozdílu mezi zločinci a hrdiny, kdy jsem jasně řekl, že lidé vědí, že jsme věřící a že pro ně i křesťanství je určitě takové hrdinství. Je to takový ekvivalent k nějakým postojům a vlastnostem. Mluvíme například o přátelství na křesťanských hodnotách, kdy jasně řekneme, že Bible se na to kouká takhle a takhle to žije dnešní svět. Není to o tom, abychom ty lidi vyloženě přesvědčili. Když lidi poznají náznak, tak je to k tomu, aby o tom museli přemýšlet.

13) Může Jednota bratrská díky vámi nabízenými aktivitami nabídnout něco i dnešní společnosti?

Určitě můžeme nabídnout pohled a přesvědčení, že ty věci jdou dělat jinak. A ten čas jde využívat jinak. Často si nás školy mezi sebou zvou a třeba jedna učitelka mi říkala, že se jí líbí, jak to říkáme, že do toho jdeme. Sdílejí to nadšení v tom, že my máme jasno. Že ať je to jakákoli přednáška, že máme jasný směr.

14) Mohou vámi nabízené volnočasové aktivity pomoci Jednotě bratrské a jejímu postavení ve společnosti?

Určitě odkrývají takové ty čistě české předsudky o tom, jak vypadá církev a zabavuje to lidi předsudků.

15) Jak vnímáš vaši práci ve vztahu ke společnosti? Vnímáš ji jako něco, čím se Jednota bratrská vymezuje vůči společnosti? Nebo naopak?

Ne, to ne. Tady bych rád uvedl motto liberecké Jednoty, že jsme obyčejní lidé s neobyčejnou zkušeností. V něčem je to hodně o tom, že jsme normální lidé, kteří mají stejné starosti, ale řešíme je s Bohem a ne sami ze sebe.

16) Je podle tebe možné říct, že jsou volnočasové aktivity Jednoty bratrské a následně i Jednota bratrská jako církev žádoucí pro společnost?

Jsou.

Z jakého důvodu?

V dnešní době jsou koníčky typu plavání, kdy je to o tom, že to zajímá ty děti. Naše aktivity jsou takové, že nás zajímají ty děti, ne až tolik dovednosti, které získají. Máme zájem se s nimi bavit a řešit nějaké jejich věci

17) Mění se podle tebe prostřednictvím vaší práce atmosféra ve vašem okolí? Jak? Nebo se nemění? Proč?

Mění se i v tom, že společnost a například zdravotnictví, krajská hygiena, vnímají, že opravdu máme možnost měnit a zasáhnout poměrně široký okruh lidí z cílové skupiny a že je to efektivní. Pamatují si ty věci, těší se na nás. Výsledek té práce je sám o sobě taková reklama.

Vnímám to i z toho hlediska, že lidé často Jednotu vnímali jako sektu, teď ji vnímají jako otevřený sbor, který pořádá akce pro veřejnost. Už jenom v tom objektu, kde sídlí Maják, je i mateřské centrum, je tam zprostředkovatelská služba pro seniory, je tam krámk, kavárna. Je to zaměřené na služby pro lidi a na komunikaci.

Proč si myslíte, že se na vás, vaše aktivity a Jednotu bratrskou celkově dívá okolí jinak než na začátku?

Tady použiju konkrétní příklad. My jsme koupili objekt uprostřed sídliště. Je tu jasně vidět nárůst toho, že ty lidi baví s námi být, že máme zájem o to, dělat nějaké aktivity, aby to žilo. Musím říct, že když uděláme nějakou větší akci, tak se tam otočí několik stovek lidí. Získává si to takový status, že jsou tam lidé, kteří vidí, že se tam něco děje a také lidé, kteří přijdou na základě pozvání některé z organizací Jednoty. Skrz různou práci se pak třeba na nějakou akci přijde podívat několik stovek lidí. V tom se to rozrůstá.

18) Vnímáš i nějaké překážky ve vaší práci ze strany okolí? Jaké?

Myslím, že když člověk chce dělat něco otevřeně pro ostatní, tak jsou lidé, kteří hledají, jak to podlomit. Překážky – třeba administrativa. V tom je nutná důslednost. To je takový základ. Když člověk dělá sociální službu nebo primární prevenci. Myslím si, že je důležitá i nějaká pověst v okolí. I v Bibli je o dobré pověsti psáno, že křesťan má mít dobrou pověst.

Proč si myslíte, že vznikají překážky ze strany okolí?

Když se ještě vrátím k té předchozí otázce – když okolí zjistí, že je člověk věřící, tak pro něj to má určitou hodnotu. Někaké otevřenosti, zodpovědnosti a toho, že to ten člověk má v životě srovnané. Setkal jsem se s tím, že to znamená určitou záruku kvality nějakých vlastností a toho si často lidé váží, i když nejsou věřící a nechtějí mít s křesťanstvím podle sebe nic společného. Ale stejně si váží takových vlastností.

Já se vrátím ještě zpátky k překážkám. Vnímáš situace, kdy by ti někdo vyloženě dělal problémy, třeba nějaký úředník?

JM“ úplně takhle ne. To jsou normální kontroly, které má každá organizace v tom odvětví. Asi pak, když to souvisí s Jednotou. V minulosti byla určitá obvinění vůči Jednotě. Tam možná problémy mohly být. Ale myslím, že se právě i ty vztahy ve společnosti narovnávají. Samozřejmě teď je vyostřené téma restituce. Ale když se pak člověk zamyslí a vidí, že ti lidé o tom nic nevědí a jenom kvůli tomu „že se dávají církvím peníze, tak oni budou z principu zaměřeni proti. Ale úplně se lidé nezaměřují proti. Když je třeba nějaké kontraverzní téma, tak se ozvou a diskutuje se. Ale vlastně uznávají naše názory, protože jsou podložené. Kdežto ty jejich jsou často nepodloženou kritikou. V tom je ta diskuse férová.

Nebo třeba když jde kolega mluvit někam na školu o partnerských vztazích, tak určitě narazí s tím, že říká, že sex až po svatbě. Tam jsou lidé, kteří z principu jen zkouší, co ten člověk vydrží.

Pozoruješ, že se takové názory účastníků právě v těchto tématech mění?

Mění se. S Majákem se setkají tak, že si poslechnou přednášku, maximálně si něco přečtou na stránkách nebo na facebooku. Ale pak se dozvedí víc. Dozvedí se, že nám nejde o to mít práci v primární prevenci, ale že v tom vidíme i nějaký cíl od Boha. Že

chceme mluvit s mladými a být jim určitým vzorem. Ne v povýšení, ale že v tom hlavně figuruje Ježíš.

Děkuju za rozhovor, to bylo všechno.

Rádo se stalo.

Rozhovor č. 4

Ahoj, tak můžeme se dát do toho? Máš pro mě těch zhruba třicet minut? A můžu celý rozhovor nahrávat?

Ahoj. Jo, mam, počítám s tím. Nahrávej a ptej se.

1) Čím se zabývá vaše organizace? Jaké má cíle?

Jenom bych upozornil, že to naše centrum volného času není samostatná organizace. My tomu říkáme projekt Jednoty bratrské. Je to vlastně spojení všech dílčích úseků práce do dětí, školky, přes mládež až k seniorům.

A je to občanské sdružení nebo je to pod sborem?

Je to součást sboru. Takové vyjádření života sboru navenek. Práce i pro lidi. Takže to není nic odděleného, je to prorostlé se sborem. Protože jestli se nemýlím, tak spousta církví má občanská sdružení, ale to není náš případ.

A jaké cíle jste si tedy vytyčili? Jestli to bylo v rámci sborové vize, tak to můžeš vzít také.

Asi hlavním cílem Centra dobrého času je být s lidmi a tímto způsobem jim přinášet Ježíše tím, že pro ně děláme různé aktivity. Aby se setkávali s Ježíšem, ne s námi, s Ježíšem v nás. To je asi nejjednodušší vyjádření.

2) Z jakého důvodu vznikla vaše organizace?

Z těch drobných nosných aktivit bylo dětské a mateřské centrum, které začalo dělat kluby pro maminky s dětmi, vedle toho vznikla práce se seniory, myslím, že to ze začátku byl jeden den v týdnu. Vedle toho vznikla Klubkavárna, možnost posedět a z tohohle se narodila možnost to nějak nazvat a pojmenovat si tu vizi. Že nejde o to pro lidi něco udělat, ale že jde o to, aby lidi měli možnost se setkat s Ježíšem.

3) V čem jste unikátní? Proč? V čem vidíš přínos téhle jedinečnosti?

Určitě jde o to, že máme jeden směr. Někdy je tendence, že by si každá aktivita hrála na svém písečku, což je běžné. U nás jde o to, aby všechny ty aktivity měly jeden směr.

Někdy se to musí rovnat, protože nejde, aby si jedna aktivita urvala tolik peněz a tolik času, ale jde o to, že je to společné, tak je potřeba to najít, propojit, udělat kompromis.

Daří se to?

Jo, daří. Někdy se to musí hledat, ale daří se to.

Proč? V čem vidíš přínos této jedinečnosti?

Ve srovnání s Chrastavou?

Tak když to vezmeme na sbor. Slyšela jsem, že začínáte působit i jinde, než v Chrastavě...

Jo, začínáme teď působit v Hrádku (nad Nisou)

Můžeš ho tam zahrnout taky, protože jde o aktivitu sboru....

Jedinečnost je v tom, že je v tom Ježíš, že jsme součástí Božího díla. A ve srovnání s jinými organizacemi – nasazení, které z Boží milosti do toho můžeme dávat. Dáváme tam čas, peníze. Stačí takhle?

Ano. V čem vidíte přínos této jedinečnosti?

Myslím, že motorem je Ježíš. Máme srovnání s jinými organizacemi, kde se pracovníci sice snaží, ale není to nějak úplně ono, nebo jim nechodí lidi. Na té rovině.....a také vidíme působení na lidi, že otevírají svoje životy. To je možná rozdíl mezi světskými organizacemi a námi, kde lidi přijdou, konzumují a odejdou. Tady je to vede ke změně.

Jaké jsou cílové skupiny?

Dá se říct, že od 0 do 100

Z jakého důvodu je to právě tato skupina? V čem ji vnímáte jako klíčovou pro vaši práci?

Hlavní důvod je....ono to vychází z té vize....pomocť lidem žít plnohodnotný život v každém věku a v každé životní situaci. Ty jednotlivé skupiny nevznikly tak, že bychom si naplánovali, co všechno kdy vznikne, ale nějak se to „narodilo“ a otevřely se možnosti. Například letos od září vznikl taneční klub pro děti od pěti do sedmi roků.

4) Je cílová skupina, na níž je vaše práce zaměřená, ohrožena sociálním vyloučením nebo případnou drogovou závislostí? Proč ano? Proč ne?

Jasně. Tak jedna cílová skupina jsou maminky na mateřské dovolené, u kterých asi je nebezpečí sociální izolace, když jsou zavřené doma. Druhá zřetelná skupina jsou senioři, tam je také určitě izolace, samota a uzavřenost. A z mládeže nám zase tolik moc dětí nechodí. Také jsou tam nějací, ale u těch nevím.

5) Proč si myslíš, že tito lidé vyhledávají právě vámi nabízené volnočasové aktivity?

No jednak ještě další souvislosti. Chrástava je menší město, 6500 obyvatel, je tu nějaká kulturní práce. Tu dělá centrum volnočasových aktivit a ta nabídka není vlká. Sportovní možnosti (některých) a pro maminky tady vlastně nic není. Možná je to jedním z důvodů. Naplní jim to volný čas s dětmi, navazují přátelství, určitě vnímají, že je to vytahuje ze samoty.

A práce se seniory tam taky není?

Je tu několik domů s pečovatelskou službou, kde mají nějaké aktivity. Ale je skupina asi dvaceti seniorů, kteří chodí na seniorský klub, na kavárnu, na ty aktivity, které pro ně pořádáme.

Je ve vašich možnostech těmto lidem nabídnout pomoc?

Určitě. Máme tam tým, který si s nimi povídá, dokonce je třeba i navštívit doma nebo v nemocnici, když tam jsou. Takže určitě rozměr duchovní služby v tom je.

Jak tito lidé reagují na vámi nabízenou pomoc?

Kdo je otevřený, tak je rád. Ne každý je tomu otevřený, ale kdo je, tak je za to vděčný. Toho to pak mění. Přijdou i lidé noí, kteří jsou uzavření, ti si zjišťují, jestli to s nimi myslíme vážně dobře, takže se otvírají postupně. Ale jsou třeba skupinky seniorů, které jsme zvali a třeba přišli jednou. Ti jsou zavření, žijí si ve svém světě, nechtějí přijímat nic nového, nechytlo je to, prostě nechtějí.

6) Dalo by se podle tvého názoru říct, e se účastníci, s nimiž pracujete, stávají zodpovědnějšími? Že se změnili za dobu, během níž s nimi pracujete? Nebo se nemění? Podle čeho si to myslíš?

Obecně nejdřív začnu. Na mnoha lidech je vidět nějak změna, že na ně na še práce má vliv. Zkusím být konkrétní. Jednak maminky s dětmi jsou mnohdy otevřené pro nějakou radu a pak je vidět, že rady, věříme, že jim zprostředkováváme Boží pohled, berou vážně. Hodně v oblasti výchovy dětí, kdy na základě rozhovorů nebo přednášek vidíme, že ti lidé mluví o tom, co bylo dobré, co poslechli. Například konkrétně co se týká hranic, porozumění temperamentu, trestů, povzbuzení. Říkaly, že to aplikují.

7) Pomáhají podle tebe vaše volnočasové aktivity měnit postavení vašich účastníků v jejich okolí: V případě, že ano, jak?

Mění to, že ti senioři tady najdou takový domov, zázemí, někam patří. Z rodinného centra, zhruba okruh deseti, patnácti rodin, chodí pravidelně na akce a jsou nám ochotní pomoci. Vezmou to jako svoje určité zázemí., jsou to věci, o které jim jde. Co se týká okolí v širším slova smyslu, jestli je to vidět třeba v jejich práci, to nevím.

Možná jestli to tam zapadá....tak někteří nesou určitou odpovědnost za centrum dobrého času. Určitě skrze praktickou pomoc při akcích, pomáhají nám s granty, něteří jsou ochotni finančně přispět

8) Mohou vámi nabízené volnočasové aktivity pomoci společnosti? V případě, že ano: Jak? V případě, že ne: Proč ne?

Určitě stoprocentně můžou pomoci a pomáhají. Orientace, pomoc orientace v životních hodnotách. My nezvěstujeme evangelium vyloženě na akcích. Ale zřetelně mluvíme o Božích hodnotách a Božích principech. Takže skrze hodnoty, možná skrze pomoc jak vyjít ze sociální izolace, pomoc využít smysluplně volný čas. Asi by se našly i další věci.

9) Je evangelizace také cílem vaší práce? Jak sdílíte evangelium během volnočasových aktivit?

Pokud je to jako zvěstovat Krista, tak ano, ale praktickým životem. Ne, že přijdou maminky do centra a teď čekáme na příležitost, jak s nima mluvit o Ježíši, pokud se ti

lidé sami neptají. To byla vlna v církvi pře lety snažit se lidem za každou cenu říkat evangelium. Tak to u nás není. My lidem spíše dáme čas, pokud o to stojí, mluvíme o hodnotách.

Také se děje, že se za ně modlíme. Ale zase – pokud o to stojí.

10) Pokud sdílíte evangelium, jak účastníci reagují?

Určitě se to daří. Možná bych to rozdělil – stoprocentně se to daří, že lidé na ty volnočasové aktivity chodí. Pravidelně, vytvrale. Tím způsobem, že lidé vidí, že pro ně něco děláme z Božího povolání. Mnozí to vnímají, že o ně má někdo zájem. Tak to je jedna forma evangelizace.

A druhá forma, která je méně častá, že s někým, kdo má otázky, mluvíme. On třeba přijme modtlibu.

11) Začlenili se někteří účastníci na základě volnočasových aktivit do života sboru? V případě, že ano: Kolik?

Určitě. Děje se to. Někteří lidé jdou dál. My jsme teď v době, kdy se to posunulo. Že je více lidí, kteří najednou mají zájem. Někdo má otázky, povídá si, vidíme, že se zajímá a za dobu, co jsme my v Chrastavě, tak chodí tak deset lidí, kteří se buď rozhodli pro Ježíše nebo mají zřetelný zájem. Ale není to v číslech, protože někdy je období, že nic a pak přijdou jiné časy.

12) Vnímají podle tvého názoru účastníci, že jde o křesťanskou organizaci? Jestliže ano: Jak to vyjadřují? Jestliže ne, proč ne?

Ano, myslím, že 99% - drtivá většina jo. Odhaduji, že tak 90 %. Možná jsou lidé, teří to neřeší, vidí ceduli :klub pro maminky“ a jdou tam. Ale myslím, že se to dozvědí všichni.

Jestliže ano: jak to vyjadřují?

Nepamatuji si, že by špatně reagovali. Jsou spíš překvapení, že křesťani fungují takhle.

13) Může Jednota bratrská díky vámi nabízenými aktivitami nabídnout něco i dnešní společnosti?

Určitě. To už jsme nějak definovali. Poznat Ježíše, který mění životy a je zdrojem možností, jak žít úplně jinak a srovnat svůj život.

14) Mohou vámi nabízené volnočasové aktivity pomoci Jednotě bratrské a jejímu postavení ve společnosti?

Určitě můžou. Myslím, že se to i děje. Z různých svědectví víme, že lidé mění pohled na církev. Získávají důvěru k církvi, že už to pro ně není strašák. Můžou zahlédnout to, co je dál, Ježíše. I třeba v konkrétní situaci v Chrastavě: představitelé města měli odstup od církve, až takový nepřátelský postoj. To se změnilo a v dnešní době starosta je otevřený, přátelský, vychází vstříc.

15) Jak vnímáš vaši práci ve vztahu ke společnosti? Vnímáš ji jako něco, čím se Jednota bratrská vymezuje vůči společnosti? Nebo naopak?

Určitě bych neřekl vymezuje. Klademe důraz na přátelství s těmi lidmi s Ježíšovým důrazem. A také pravdivost. Je fakt, že ta pravdivost někdy narazí. Láska, zájem, přátelství.

16) Je podle tebe možné říct, že jsou volnočasové aktivity Jednoty bratrské a následně i Jednota bratrská jako církev žádoucí pro společnost?

Potřebné jsou určitě. Napadá mě k tomu, když odhlédnu od duchovní roviny, tak když je ta práce kvalitní, tak ti lidé to vnímají, stojí o to, je to žádoucí. Lidé za tím vnímají i něco víc. Někteří to i vyjádří a ocení.

17) Mění se podle tebe prostřednictvím vaší práce atmosféra ve vašem okolí? Jak? Nebo se nemění? Proč?

Určitě Božím působením. Na rovině práce církve. Jednak neděláme kompromisy. O čem jsme přesvědčení, že do toho máme jít, tak do toho jdeme, nenecháme se zastrašit, nenecháme se manipulovat. Možná je to i o nějakém nasazení, vytrvalosti. To je asi důležitý motiv, že to není nějaké vzednutí a jednorázová akce, ale že je to vytrvalá práce.

Vnímáte, že se za dobu vaší práce mění pohled nevěřících lidí na Jednotu bratrskou?

Určitě. Setkávají se se zájmem, přijetím. Přijetí má ten rozměr, že si mnozí můžou popovídat, vztahy, důvěra.

18) Vnímáš i nějaké překážky ve vaší práci ze strany okolí? Jaké?

Dřív to byly překážky ze strany vedení města, ale to se změnilo. Jednu překážku, kterou vnímáme je společenský klub, který dělá kulturu. Bývalá vedoucí nás vnímá jako konkurenci a z toho vyplývá, že nás skrytě kritizuje. Přitom to tak není, protože děláme jiné věci. Maximálně 10% je stejný směr.

Rozhovor č. 5

1) Čím se zabývá vaše organizace? Jaké má cíle?

My jsme nízkoprahovej klub, takže se zabýváme děckama na okraji společnosti ve věku od 12 do 20 let. V podstatě jsou tam všechny možné. Jsou tam romáci, jsou tam bílí. Hlavně jsou tam děcka, který se nechtěj nikde organizovat, nic moc dělat a většina z nich patří mezi problémovou mládež.

2) Z jakého důvodu vznikla vaše organizace?

Vznikli jsme v roce 2009 jako občanský sdružení. Ale v podstatě jsme to začali dělat už v roce 2008, ale v roce 2009 je štempl na to, že nás zaregistrovali na ministerstvu a že fungujeme jako občanský sdružení.

Je to občanský sdružení, kde jsou pouze lidi ze sboru. Takže se dá říct, že je to vlastně sborová věc.

Takže je to sborové a jen je to pod nějakou hlavičkou?

Je to z důvodu, že na občanské sdružení lze sehnat různé granty a takové věci, což třeba na sbor nebo na církev je složitější.

3) V čem jste unikátní? Proč? V čem vidíš přínos téhle jedinečnosti?

My tu moc konkurence nemáme. Jediná věc, která tu funguje, je Dům dětí a mládeže, kde jsou spíš děcka právě do 13 do 14 let, ale jsou to většinou děti, který chtějí chodit na kroužky, který jsou nějak doma vedený k nějakým sportovním, společenským hrám, k takovým kroužkům a tam fungují poměrně spolehlivě. Takže to, v čem jsme zvláštní je, že se právě věnujeme těm, kteří se nechtěj do ničeho zapojit, nechtěj být do ničeho zapojení, chlastaj, kouřej, často berou drogy. Jsou takový opravdu na okraji společnosti.

A jak se teda přišlo k tomu, že se pro tyhle děti něco založilo?

Jak jsme k tomu přišli? Když to řeknu po křesťansky – Pán bůh nás k tomu vedl. Já jsem měl dojem, že nás Bůh do tohohle volá. Ale vlastně jsem tu práci nikdy nechtěl dělat. Tady je takovej srub, kterej sloužil pro jednu školu jako sklad a děcka se před ním scházely a chlastaly tam, kouřily tam a souložily tam a já jsem si řek, že bych jim to

mohl otevřít a nějak jim ten čas naplnit. Takže jsem to se školou domluvil a oni nám na to ten srub dali a od těch dob to vzniklo.

4) Je cílová skupina, na níž je vaše práce zaměřená, ohrožena sociálním vyloučením nebo případnou drogovou závislostí? Proč ano? Proč ne?

Určitě dost. Nýrsko má tisíc včetně okolních vesnic. Jsme taková vesnice trošku na konci světa a hodně děcek tím, že se nuděj, tak sáhnou po alkoholu a po drogách, takže je Nýrsko i v Plzeňském kraji známí tím, že se tu hodně fetuje a že jsou tím děcka zasažený.

Proč ano?

Protože se o ně nikdo nestará, všichni z nich mají strach. Já si myslím, že oni tuhle práci potřebují a já do toho jdu, protože je mám rád. A to tam napíšeš do té práce?

5) Proč si myslíš, že tito lidé vyhledávají právě vámi nabízené volnočasové aktivity?

Hele, já vůbec nevím, proč přijdou. Nevím, proč přišli na začátku. Možná na začátku přišli proto, že si mysleli, že při všem tom kouření a chlastání budou mít střechu nad hlavou, ale zjistili, že tam se pít nesmí a kouřit nesmí a mluvit sprostě se tam nesmí, souložit se tam nesmí. Takže jsem čekal, že přestanou chodit, ale oni chodili dál. Skoro bych řekl, že ten jediný důvod, proč choděj je, že to vědí, že je mám rád. Spousta z nich vyrůstá bez rodičů, bez těch vztahů s těmi staršími, než jsou vrstevníci, tak to nějakým způsobem i vyhledávají. Takže vlastně možná hledaj vztah s někým starším, s kým se můžou poradit, ale kdo je zase tak nebuzeruje a nemoralizuje je. Tak asi proto.

Je ve vašich možnostech těmto lidem nabídnout pomoc?

Myslím si, že jo. Několik z nich, těch starších, těm jsme už pomohli najít třeba práci. Ně kterým z nich jsme pomohli z drog, takže si myslím, že je možnost pomoci. A pak jsou takový praktický věci, kdy řešej vztahy. Třeba holky řeší, že s nimi chce kluk spát a oni nechtějí a oni nevěděj, jestli maj povolit nebo ne. Tak to jsou takový praktický věci. Pak jsou třeba věci, že už tam máme starší, který maj děti a teď ten partner nebo partnerka začnou zahýbat., takže tam řešíme takový partnerský vztahy rodinného rázu,

i když spolu žijou na hromádce. Takže myslím, že můžeme pomoci. Od práce, přes drogy až přes to, jak stavět vztah.

Jak tito lidé reagují na vámi nabízenou pomoc?

Já vůbec k nim nemluvim direktivně. Jen v případě, že tam chtějí kouřit nebo prodávat drogy. Tam musím říct jasně ne, ale oni to respektují, ale jinak je to všechno v rámci rady, a protože tam máme vztah, kterej s některými trvá třeba čtyři roky. Oni mají už nějaké zkušenosti, takže se často podle těch rad zařídí a nechají si promluvit do života radou. Ne žádné ultimátum nebo nařízení. Takže respektují, některý se tomu snaží vyhnout a nechtějí si nechat mluvit do života, někteří to vyhledávají, u některých se to střídá.

6) Dalo by se podle tvého názoru říct, e se účastníci, s nimiž pracujete, stávají zodpovědnějšími? Že se změnili za dobu, během níž s nimi pracujete? Nebo se nemění? Podle čeho si to myslíš?

Zodpovědnější – některý jo, některý ne, některým je to úplně jedno.

7) Pomáhají podle tebe vaše volnočasové aktivity měnit postavení vašich účastníků v jejich okolí: V případě, že ano, jak?

Minimálně vím asi o třech, kdy se to opravdu povedlo. Jeden je případ, kdy byl naprosto ponořený v drogách, dostal se z toho. Pak se přestěhoval do severních Čech. Teď tam dělá něco podobného jako my a teď jsem s ním mluvil asi před měsícem a ono přemýšlí, že by se vrátil do Nýrska. Má už rodinu, děti, funguje, vydělává. A že by nám pomohl s prací. Druhý případ je kluk – potetovanej, dredy, drogy – dostal se z toho, začal pracovat, žíví se sám. Teď je mu nějakých 24.

Další je kluk, kterého ve 23 ještě živila babička. Vyrůstal bez táty a pak vlastně i bez mámy. Ona ho pořád živila. On chlastal, hrál automaty, různé hry – peněžní. Spoutu peněz takhle probendil .teď se už rovná, začal pracovat na pile. Tu práci jsme mu nějakým způsobem sehnali. Dá se říct, že se rok a čtvrt přibližně drží. Takže dlouhodobé změny tam jsou není to tak časté, protože těch starších tam je pár, většinou jsou tu děcka od 14 do 17. Tam ten vliv na jejich život ještě tak úplně nevidíme, ale to se vyvine.

8) Mohou vámi nabízené volnočasové aktivity pomoci společnosti? V případě, že ano: Jak? V případě, že ne: Proč ne?

Určitě. My máme velmi dobré vztahy se starostou a s vedením města. Ti naši práci oceňují, vnímají to jako přínos pro to město a pro společnost tady. To i přináší to, že nás město nějakým způsobem sponzoruje. Letos jsme třeba dostali 140000 na práci, ještě navíc jsme od roku 2012 nastartovali streetwork, což je taková práce s takovýma lidma třeba po hospodách, v parku. Nabízí se jim poradenský potravinový či zdravotní servis. Takže město to sponzoruje, oceňuje a myslím si, že to má vliv na tu společnost minimálně v tom, že společnost má dojem, že se to řeší. My i spolupracujeme, společnost to kvituje a funguje to.

9) Je evangelizace také cílem vaší práce? Jak sdílíte evangelium během volnočasových aktivit?

Je, ale pouze taková nahodilá. Ve smyslu: „Já mám takovej a takovej problém.“ A já mu řeknu, že jako křesťan bych to nějak řešil a tu radu mu řeknu a nabídnu mu modlitbu. Takže je to taková příležitostná. Není to cíl týchle služby. Cíl týchle služby je být s těma lidmi a vytvořit si s nimi vztahy a na základě těch vztahů se to může vyvíjet dál já si myslím, že Krista zvěstujeme už tím, že jsme s těma lidma. A když je ta příležitost, tak nějaké drobné svědectví, ale není to cílem, ani prioritou.

10) Pokud sdílíte evangelium, jak účastníci reagují?

Většinou jsou překvapení. Nikdy to nikdo ještě neodmítl. A možná, že tím, že jsou právě dlouhodobé vztahy, tak jsou ochotný respektovat, že jsem praštěnej a že je mám rád, takže jsou ochotní to snést. Někteří o tom přemýšlejí dál, pro některé je to zvláštní nebo zajímavý, pro některý je to přitažlivý. Některý třeba řeknou „Já bych chtěl žít tak, jako žiješ ty.“ takže tak asi.

11) Začlenili se někteří účastníci na základě volnočasových aktivit do života sboru? V případě, že ano: Kolik?

Do sboru se ještě nikdo nezačlenil. Já si myslím, že by to u některých ještě dost dobře nešlo. To by opravdu museli zažít radikální změnu, obrácení se, ale nikdo z nich tu zkušenost nemá. Vyjma toho jednoho klučiny, který je v těch severovýchodních Čechách. Ten se obrátil, šel do sboru a pak odešel jinam.

12) Vnímají podle tvého názoru účastníci, že jde o křesťanskou organizaci? Jestliže ano: Jak to vyjadřují? Jestliže ne, proč ne?

Ano, jo, my to i veřejně prezentujeme, že je to občasnke sdružení, které založila Jednota bratrská. Ono se i ví, že já jsem pastor, takže to se všeobecně ví. Já měl navíc ještě to, že jsem byl i v televizi, kde o tom byla taky řeč. Čili Nýrsko to ví asi celé, děcka to věděj. Normálně v klubu jsou knížky typu „Dýka a kříž“, misijní letáky. Lidi si to můžou číst, můžou se ptát, mají tu příležitost.

13) Může Jednota bratrská díky vámi nabízenými aktivitami nabídnout něco i dnešní společnosti?

Určitě. Myslím si, že to, co tady ta společnost hodně postrádá, jsou právě ty vztahy. Spousta těch rodičů je někde v práci a nemají čas s těmi dětmi být a dát jim to, co potřebují a nebo jsou tu rodiny už rozbitý z dalších důvodů. Chodí nám tam děti, který nemaj téměř co do pusy a zároveň jsou tam děcka nesmírně bohatý. Například rodiče maj bazén na zahradě a on je jedináček. Vlastně jsou stejný problémy, že ti rodiče na ně nemají čas. A jen chtějí zapadnout do nějaké party, kde potom mají kontakt se drogou a stakovýma všema. V tomhleto církve a vůbec lidi, který maj vztah s Ježíšem můžou pomoci, protože my v sobě máme zdroj lásky a zdroj porozumění. Proto si myslím, že jsme pro tyhle lidi přitažliví a oni můžou něco dostat od nás. Nebo skrze nás.

14) Mohou vámi nabízené volnočasové aktivity pomoci Jednotě bratrské a jejímu postavení ve společnosti?

Určitě. S tím mám poměrně dobrou zkušenost. Já jsem sem do sboru, původně do křesťanskýho společenství, přišel v roce 96 a to začlo od roku 91. Ten sbor neměl vůbec dobrej zvuk v tom městě takže když jsem se stal před pěti lety pastorem, tak jsem šel za starostou se představit. On z toho byl takovej vyděšený, roztřesený. Protože křesťanský společenství bylo pro lidi na způsob“ ruce pryč, to jsou šarlatáni, blázni, podřezávaj kohouty, pijou jejich krev. Ale tím, že jsem se tomu městu otevřeli a začali jsme dělat tuhleto práci, takže se začne žít s tím městem. Začne se s nima komunikovat. Já jsem členem komise města. Se starostou se taky poměrně pravidelně setkávám. Přes to všechno to město začíná vnímat, že může být přínosem. V církvi se dá mluvit, že nežije pouze bohoslužbami, ale že je přínosem pro společnost.

15) Jak vnímáš vaši práci ve vztahu ke společnosti? Vnímáš ji jako něco, čím se Jednota bratrská vymezuje vůči společnosti? Nebo naopak?

My jsme se tomu městu otevřeli a začali jsme dělat tuhle práci, takže se začne žít s tím městem.

16) Je podle tebe možné říct, že jsou volnočasové aktivity Jednoty bratrské a následně i Jednota bratrská jako církev žádoucí pro společnost?

Jako pokud to v tom městě chybí, tak určitě. Myslím si, že jsou i třeba organizace a občanský sdružení, který takový věci v nějakém větším městě můžou dělat, ale to neznámá, že v nich je ten Duch, kterej by byl v tom, co dělá církev. Protože dnes je ta společnost tak pokřivená, že se v některých občanských sdruženích a těch aktivitách dělají třeba věci, který jdou vlastně proti společnosti. Ať už je to styl různých tanečních zábav nebo mateřská centra. Tam je běžné, že se tam přitáhne okultismus nebo homosexuální vztahy a v tom si myslím, že ta církev má co dát, co nabídnout. Protože ty křesťanský hodnoty v té společnosti nejsou úplně, v tom církev má co dát.

17) Mění se podle tebe prostřednictvím vaší práce atmosféra ve vašem okolí? Jak? Nebo se nemění? Proč?

Právě tím, že jsme schopní komunikovat, že jsme schopní se na věcech domluvit, vyjít vstříc. Že jsme schopní i něco obětovat – ať už čas nebo peníze a že jsme schopní zorganizovat něco, co je přínosem pro společnost. Myslím si, že takových věcí je zoufale málo. A někdo to dělá více méně zdarma, z lásky. To si myslím, že se moc nevyskytuje.

18) Vnímáš i nějaké překážky ve vaší práci ze strany okolí? Jaké?

V podstatě ne. Pokud třeba nepočítám to, že se vždycky vyskytně člověk, který rozšíří nějakou pomluvu nebo blbost. Což se stát může. Ale tím, že jsme oteření a je to transparentní a že komunikujeme. Nějak tam patří i to, že já pravidelně píšu do městských novin povídání o tom, co děláme a jakým způsobem. Takže jsme fakt transparentní, takže to hodně pomáhá.

Nějaké negativní reakce tam byly. Je to spojené s tím, že lidé mají fantazii. Takže někdo něco vymyslí a nědo si k tomu přidá. třeba typický příklad byl ten, že při večeři Páně

podřezáváme kouhouty a pijeme jejich krev. To je věc, která prostě vyskočila. A pak ještě jsou situace, kdy někteří rodiče měli strach posílat děti do klubu, protože měli strach, že jim budeme cpát náboženství. Ale zjistili, že to tak není, takže se to taky přestalo řešit.

ABSTRAKT

TALÁNOVÁ, D. *Integrace Jednoty bratrské do české společnosti v souvislosti s realizací volnočasových aktivit*. České Budějovice 2013. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce doc. PhDr. Ludmila Muchová, Ph.D.

Klíčová slova: Integrace, subkultura, volný čas, Jednota bratrská, volnočasové aktivity

Práce se zabývá integrací Jednoty bratrské do české společnosti v souvislosti s realizací volnočasových programů. První část se věnuje problematice interakce církve v souvislosti s nabídkou aktivit ve volném čase z teoretického hlediska. Přináší odpovědi na výzkumné otázky na základě literárních pramenů. Podává přehled o historii Jednoty bratrské až do její současnosti a o její interakci se společností. Všímá si její práce s lidmi, způsobů evangelizace i celkovému vztahu ke společnosti.

Ve druhé části jsou zachyceny názory členů církve Jednoty bratrské, kteří se věnují volnočasovým programům. Srovnává jednotlivé výpovědi respondentů, vyzdvihuje jim společné prvky. Získané odpovědi též porovnává s výsledky teoretického zkoumání.

ABSTRACT

Integration of Moravian Church into Czech Society in Context with Realization of Leisure Activities.

Key Words: Integration, Subculture, Leisure Time, Moravian Church, Leisure Programs

This work deals an integration of Moravian Church in Czech society in connection with realization of leisure time activities. The first part is devoted to the issues of interaction of the church in connection with leisure time activities from theoretical point of view. It gives answers to research questions on the basis of literary sources. It summarizes the history of Moravian Church up to the present and its interaction with the society. It also points out its work with people, way of evangelization and general attitude.

In the second part there are noted opinions of members of Moravian church, who devoted themselves to leisure time activities. The work compares particular espondents' statements and highlights their common elements. Then the gained answers are compared with the results of the theoretic research.